

پیشنهاد طرح «ارتقای فرهنگ، تقویت ساختار
و حفاظت از منابع طبیعی کشور»
(با تأکید بر ارزیابی طرح جامع منابع طبیعی و آبخیزداری کشور)

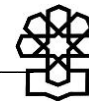
معاونت پژوهش‌های زیربنایی و امور تولیدی
دفتر: مطالعات زیربنایی

کد موضوعی: ۲۵۰
شماره مسلسل: ۱۶۸۵۸
دی‌ماه ۱۳۹۸

به نام خدا

فهرست مطالب

۱.....	چکیده
۲.....	مقدمه
۶.....	سیر تاریخی قوانین ناظر بر منابع طبیعی
۹.....	جمع‌بندی و آسیب‌شناسی کلی قوانین ناظر بر منابع طبیعی
۱۲.....	پیش‌نویس طرح پیشنهادی
۱۳.....	فصل اول - مبانی، تعاریف و اصطلاحات
۱۴.....	فصل دوم - حفاظت، حمایت، اصلاح، احیا، توسعه و بهره‌برداری پایدار از منابع طبیعی
۱۷.....	فصل سوم - فرهنگ حفظ منابع طبیعی و مشارکت مردم
۱۸.....	فصل چهارم - توانمندسازی ساختار و مدیریت منابع طبیعی
۱۹.....	فصل پنجم - مدیریت پایدار اراضی
۲۳.....	فصل ششم - جرائم و مجازات‌ها
۲۹.....	پیوست
۸۰.....	منابع و مأخذ

پیشنهاد طرح «ارتقای فرهنگ، تقویت ساختار و حفاظت از
منابع طبیعی کشور»
(با تأکید بر ارزیابی طرح جامع منابع طبیعی و آبخیزداری کشور)

چکیده

منابع طبیعی از قبیل جنگل‌ها، مراتع، سواحل، بستر دریاها، دریاچه‌ها، اراضی بیابانی، کوهستانی و غیره از جمله منابع خدادادی هستند که در تداوم حیات موجودات و بشر نقش اساسی دارند و به عنوان ثروت و ذخیره ملی باید ضمن بهره‌برداری پایدار و بهینه از آن برای تأمین نیازهای حیاتی کشور، همچون گوه‌ری ارزشمند برای نسل‌های آینده نیز حفظ شود. لذا وظیفه حفاظت، احیا و توسعه پایدار این منابع بر عهده نظام حاکمیتی کشور است که در این راستا می‌تواند از مشارکت مردم محلی نیز بهره‌مند شود. به منظور تحقق این مهم سیاستگذاری‌ها، برنامه‌ریزی‌ها، طرح‌ریزی‌ها، قانون‌گذاری‌ها و اقدامات متعدد دیگری از سوی نظام حاکمیتی صورت گرفته است که با توجه به اثرات و پیامدهای مثبت و منفی زیاد و وضعیت نامناسب فعلی در حوزه منابع طبیعی، نیاز به آسیب‌شناسی دقیق و عینی دارند. در این گزارش بر حسب اهداف و محدوده موضوعی فقط به ارزیابی برخی قوانین مرتبط با مدیریت منابع طبیعی و شناسایی خلأهای قانونی در این زمینه پرداخته شده است.

بر حسب مطالعات و منابع موجود، فارغ از معتبر یا نامعتبر بودن، بیش از ۱۰۰ قانون، لایحه قانونی، مصوبه، تصویب‌نامه، توافق‌نامه، آیین‌نامه اجرایی، شیوه‌نامه، اساسنامه، دستورالعمل، احکام یا مواد مرتبط در سایر قوانین و مقررات در رابطه با منابع طبیعی به مفهوم عام و موضوعات مختلفی همچون تعیین مالکیت، حفاظت، احیا، بهره‌برداری، واگذاری، جرائم و مجازات و موضوعاتی از این قبیل، از زمان تشکیل و شروع مجلس شورای ملی در سال ۱۲۸۵ و دوره اول قانونگذاری تا به امروز توسط مراجع مختلف ذی‌صلاح به تصویب رسیده است. از جمله قوانین مهم در این حوزه می‌توان به «قانون ملی شدن جنگل‌های کشور مصوب ۱۳۴۱/۱۰/۲۷» با هدف سلب مالکیت خصوصی بر منابع طبیعی و تعیین دولت به‌عنوان مالک اصلی، «قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع مصوب ۱۳۴۶/۰۵/۲۵» با اصلاحات و الحاقات بعدی و «قانون حفظ و حمایت از منابع طبیعی و ذخایر جنگلی کشور؛ مصوب ۱۳۷۱/۰۷/۰۵» اشاره کرد. به‌رغم اینکه در تدوین و تصویب قوانین و مقررات ناظر بر منابع طبیعی به توسعه پایدار منابع طبیعی توجه شده و توفیقاتی نیز در مدیریت این منابع حاصل شده است؛ ولی برخی شواهد نشان می‌دهد که این قوانین و مقررات فارغ از قدیمی بودن، به دلایل مختلفی از جمله نبود ضمانت‌های اجرایی

لازم و شفاف، تصویب قوانین متناقض با یکدیگر، عدم توجه به بهره‌مندی مناسب از دانش روز از جمله موضوع مشارکت جامعه محلی در مدیریت منابع طبیعی، فقدان مدیریت واحد در برنامه‌ریزی سرزمین و تعیین کاربری و تناسب اراضی، تعدد متولیان در رسیدگی به مدیریت منابع طبیعی و در نتیجه ایجاد سردرگمی و فرار از مسئولیت و مواردی از این قبیل، مشکلات متعددی بین دستگاه‌های اجرایی و مردم در حوزه منابع طبیعی به وجود آمده که همه این موارد بیشتر به تخریب منابع طبیعی منجر شده است تا حفظ آن. لذا بازنگری در مجموعه قوانین و مقررات مرتبط با منابع طبیعی و تقویت و به‌روز و کارآمد کردن آنها با توجه به شرایط و نیازهای کشور و جلوگیری از موازی‌کاری‌ها، رفع خلأها، ابهامات و تعارضات قانونی در موضوعات مهم مرتبط ضرورت دارد. به منظور تحقق برخی از این اهداف نیاز است هم تنقیح قوانین و مقررات در این حوزه صورت گیرد و از سوی دیگر ضعف‌ها و خلأهای قانونی تقویت شوند. ولی با توجه اینکه به بررسی و تصویب قانون جامع برای این حوزه به صرف وقت و کار کارشناسی فراوان نیاز دارد، در گزارش حاضر به منظور رفع خلأهای قانونی و همچنین تقویت برخی احکام قوانین ناظر بر مدیریت منابع طبیعی، پیش‌نویس طرح «ارتقای فرهنگ، تقویت ساختار و حفاظت از منابع طبیعی کشور» در قالب ۳۴ ماده پیشنهاد شده است. این پیش‌نویس حاصل نتایج سلسله‌جلسات متعدد مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی با دستگاه‌های مرتبط و صاحب‌نظران از سال ۱۳۸۵ که اولین «طرح جامع منابع طبیعی و آبخیزداری کشور» اعلام وصول شد و جلسات قبل از آن و همچنین بررسی‌های مستمر پنج طرح و لایحه بعدی که با عناوین تقریباً مشابه، در دوره‌های مختلف مجلس شورای اسلامی اعلام وصول شده بودند و آخرین آن تحت عنوان «طرح جامع منابع طبیعی و آبخیزداری» مربوط به خرداد ۱۳۹۵ بود، است. در این جلسات نقاط ضعف و قوت طرح‌ها و لوایح مورد بررسی قرار گرفت و برخی ضعف‌ها و خلأهای قانونی این حوزه مشخص شد. همچنین از نتایج بررسی لایحه ارتقای حفاظت، تقویت ساختار و فرهنگ منابع طبیعی که قرار بود به مجلس شورای اسلامی ارائه شود ولی تا به امروز این مهم عملی نشده، در تهیه این پیش‌نویس استفاده شده است. شایان ذکر است با توجه به پراکندگی، فراوانی و همچنین قدیمی بودن قوانین حوزه منابع طبیعی که برخی از آنها نیز به سبب قوانین دیگر منسوخ شده یا نامعتبر تلقی می‌شوند، به منظور شفاف‌سازی و رفع پیچیدگی‌ها و ابهامات، تنقیح قوانین در این حوزه ضرورت دارد.

مقدمه

منابع طبیعی به‌طور اعم و جنگل‌ها و مراتع به‌طور اخص، از اموال عمومی یا به تعبیر قانون اساسی از جمله انفال محسوب شده (شمس، ۱۳۸۶) و نقش مهم و بی‌بدیلی در حفظ منابع پایه آب، خاک و گیاه، بهبود شرایط اکولوژیکی و ارائه خدمات زیست‌محیطی، تولید و تأمین علوفه برای احشام (علی‌بیگی،

(۱۳۹۵)، جلوگیری از تشدید حوادث طبیعی مانند سیل و در حالت کلی جایگاه ویژه‌ای در ادامه حیات اجتماعی و اقتصادی مملکت دارند. به تعبیر دیگر منابع طبیعی جزو ثروت‌های مهم و اموال عمومی محسوب شده که نه تنها به نسل حاضر تعلق داشته، بلکه امانتی است که باید در اختیار آیندگان نیز قرار گیرد (رودگر می و عموزاده مهدیرجی، ۱۳۹۷). به‌رغم وجود تفاسیر و تعاریف متفاوت، منابع طبیعی مجموعه‌ای از مواهب و ثروت‌های خدادادی، بدون دخالت انسان در پیدایش آنهاست که در اختیار بشر قرار گرفته و انسان‌ها می‌توانند از آن برای تأمین مایحتاج خود بهره‌گیرند. در تعریفی جامع و غیررسمی، منابع طبیعی عبارت است از همه عرصه و اعیان جنگل‌ها، مراتع، بیشه‌های طبیعی، اراضی جنگلی، چمنزارها، بوته‌زارها، نیزارها، تالاب‌ها، مرداب‌ها، اراضی مستحدث، اراضی ساحلی، اراضی موات، اراضی خالصه، اراضی دولتی، اراضی بیابانی و کوهستانی، کویرها، شنزارها، منابع خاک، آبراهه‌ها، بستر دریاها، دریاچه‌ها، خلیج‌ها، جزایر، جنگل‌های دست‌کاشت، پارک‌های آبخیز، پارک‌های جنگلی، نهالستان‌ها و ایستگاه‌های تولید بذر و نهال و ذخایر ژنتیکی عمومی، زیست‌بوم‌های طبیعی و اجزای آن، جنگل‌ها و مراتعی که در اجرای وظایف سازمان برای احیا، اصلاح و تبدیل منابع ایجاد می‌شود و سایر منابع مشابه که توسط وزارت جهاد کشاورزی و سازمان‌ها و واحدهای تابعه ایجاد شده یا می‌شود.^۱

به‌رغم تأکید متون دینی،^۲ علمی و قوانین و اسناد بالادستی^۳ بر مسئله حفاظت، احیا و بهره‌برداری بهینه و پایدار از جنگل‌ها و مراتع و لزوم حفظ منابع طبیعی تجدیدشونده برای نسل‌های آتی، این حوزه با مصائب و مشکلات متعددی روبه‌رو است. تغییر کاربری‌های مجاز و غیرمجاز، روش‌های غلط و غیربهینه بهره‌برداری به‌ویژه چرای زودرس، سنگین و بیش از ظرفیت مرتع، سودجویی‌ها و کم‌توجهی به ارزش‌های واقعی این منابع، قطع بی‌رویه درختان جهت تهیه سوخت و مصالح ساختمانی، عدم کارایی مناسب طرح‌های جنگلداری و مرتعداری و نظایر اینها، سبب تخریب منابع طبیعی شده است. پیامد این تخریب‌ها نیز بروز بحران‌هایی مانند تغییر اقلیم، گرم شدن کره زمین، هجوم ریزگردها، بحران آب، خشکسالی و غیره است. یکی از دلایل عمده تخریب منابع طبیعی، ضعف و ناکارایی قوانین و مقررات حوزه منابع طبیعی است. دلیل عمده این ناکارایی نیز قدیمی بودن، پراکندگی و تنوع زیاد، نواقص، تناقضات و تعارضات موجود در قوانین و مقررات مورد نظر و برخی خلأهای قانونی است. به‌طوری‌که ضعف و قدیمی بودن قوانین در حوزه منابع طبیعی سبب شده تا سودجویان و زمین‌خواران از این موضوع

۱. تعریف مذکور در ماده (۲) لایحه جامع منابع طبیعی و آبخیزداری آورده شده است که مجلس شورای اسلامی در تاریخ ۱۳۹۱/۰۱/۱۴ به تصویب رساند. هرچند بررسی این لایحه به سرانجام نرسید و فعلاً بایگانی شده است.

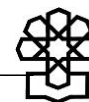
۲. آیه اول سوره انفال: «يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْأَنْفَالِ قُلِ الْأَنْفَالُ لِلَّهِ وَالرَّسُولِ فَأَتَقُوا اللَّهَ وَاصْلِحُوا دَاتَ بَيْنِكُمْ وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ» تفسیر: «... مقصود از (فیء) اموالی است که مالکی برای آن شناخته نشده باشد، از قبیل قله کوه‌ها و بستر رودخانه‌ها و خرابه‌های متروک و آبادی‌هایی که اهالی‌اش هلاک گردیده‌اند و اموال کسی که وارث ندارد و غیر آن، و از این جهت آن را انفال می‌گویند که گویا اموال مذکور زیادی بر آن مقدار اموالی است که مردم مالک شده‌اند، به‌طوری‌که دیگر کسی نبوده که آنها را مالک شود و چنین اموالی از آن خدا و رسول خدا (صلی الله علیه و آله) است» (تفسیر المیزان اثر محمدحسین طباطبائی، مترجم: محمدباقر موسوی همدانی، نشر: قم، جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، دفتر انتشارات اسلامی، ۱۳۷۴).

۳. اصل چهل‌وپنجم قانون اساسی با استناد به آیه نخست از سوره انفال، مالکیت جنگل‌ها، مراتع (اعم از مشجر و غیرمشجر)، بیشه‌های طبیعی، دریاها، رودخانه‌ها و کوه‌ها را به‌عنوان انفال و جزء اموال عمومی شناخته و مالکیت آن را در اختیار دولت قرار داده است. همچنین اصل پنجاهم قانون اساسی، حفاظت از محیط زیست را وظیفه همگانی قلمداد نموده و بر ممنوعیت فعالیت‌های مخرب آن تأکید دارد.

سوءاستفاده کرده و طی سال‌های گذشته بخش زیادی از منابع ملی را تصرف و مورد سوءاستفاده قرار دهند. همچنین از آخرین قانون جامع مصوب در حوزه جنگل و مرتع تحت عنوان «قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع» که در سال ۱۳۴۶ مصوب شده، بیش از نیم قرن می‌گذرد و به‌رغم پیشرفت علم و تغییر شرایط، تا به حال قانون جدیدی با این جامعیت به‌رغم وجود مشکلاتی در آن، به تصویب نرسیده است. لذا بازنگری در مجموعه قوانین و مقررات مرتبط با منابع طبیعی و به‌روز و کارآمد کردن آنها با توجه به شرایط و نیازهای کشور و جلوگیری از موازی‌کاری‌ها از طریق شناسایی و رفع همپوشانی‌ها، خلأها، ابهامات و تعارضات قانونی در موضوعات مهم مرتبط ضرورت دارد. البته مطالعاتی نیز در این حوزه انجام شده که جامعیت نداشته و به موضوعات محدودی از خیل موضوعات مترتب بر مدیریت منابع طبیعی پرداخته شده است.

به‌منظور رفع تناقضات، ابهامات و خلأهای موجود در قوانین و مقررات ناظر بر منابع طبیعی، برخی از متخصصان این حوزه بر این باورند که باید قانون جامع و تمام‌شمول در این حوزه تصویب شود تا علاوه بر پوشش تمام موضوعات مرتبط با مدیریت منابع طبیعی، اشکالات موجود در قوانین و مقررات مرتبط را نیز برطرف کند. در همین راستا از سال ۱۳۸۵ تاکنون، ۶ طرح و لایحه تحت عناوین «طرح جامع منابع طبیعی و آبخیزداری کشور» اعلام وصول در ۱۳۸۵/۰۶/۰۵؛ «طرح جامع منابع طبیعی و آبخیزداری کشور» اعلام وصول در ۱۳۸۸/۰۵/۰۶؛ «طرح جامع منابع طبیعی و آبخیزداری کشور» اعلام وصول در ۱۳۹۱/۰۴/۰۷؛ «طرح جامع منابع طبیعی و آبخیزداری کشور» اعلام وصول در ۱۳۸۷/۰۴/۲۱؛ «لایحه جامع منابع طبیعی و آبخیزداری کشور» اعلام وصول در ۱۳۸۸/۰۵/۰۶؛ «طرح جامع منابع طبیعی و آبخیزداری کشور» اعلام وصول در ۱۳۹۲/۱۲/۲۵؛ «طرح جامع منابع طبیعی و آبخیزداری کشور» اعلام وصول در ۱۳۹۵/۰۳/۳۰ به مجلس شورای اسلامی ارائه شده است. ولی هر کدام از اینها به‌رغم نقدهای متعدد، بنابه دلایل مختلف به سرانجام نرسیده و بایگانی شده است. در این بین فقط «لایحه جامع منابع طبیعی و آبخیزداری کشور» که در ۱۳۸۸/۰۵/۰۶ اعلام وصول شده بود، تا مرحله مطرح شدن در صحن علنی و تصویب برخی از مواد آن در دوره نهم مجلس شورای اسلامی پیش رفت. اما لایحه مذکور با اتمام این دوره مجلس، بدون بررسی سایر مواد آن بایگانی شد.

برخی دیگر از کارشناسان و صاحب‌نظران بر این عقیده‌اند که از طرفی نمی‌توان و نباید با هدف تصویب قانون جامع منابع طبیعی، قوانین مادر حاکم بر مدیریت منابع طبیعی از جمله «قانون ملی شدن جنگل‌های کشور، مصوب ۱۳۴۱/۱۰/۲۷»؛ «قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع، مصوب ۱۳۴۶/۰۵/۲۵ با اصلاحات و الحاقات بعدی» و «قانون حفظ و حمایت از منابع طبیعی و ذخایر جنگلی کشور، مصوب ۱۳۷۱/۰۷/۰۵» و دیگر قوانین مرتبط را منسوخ کرد. از سوی دیگر، با توجه به سابقه پیشنهاد تصویب قانون جامع منابع طبیعی در قالب طرح یا لایحه و به نتیجه نرسیدن آنها طی چهار دوره (هفتم، هشتم، نهم و دهم) مجلس شورای اسلامی، به‌نظر می‌رسد در شرایط حاضر اصلاح اشکالات قوانین و مقررات (تعارضات، تناقضات، تشابهات مواد قانونی با یکدیگر) و پیشنهاد تدوین و تصویب قانون

برای رفع خلأهای موجود، راه‌حل بهتری باشد. در این راستا از سال ۱۳۹۳، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی با تشکیل کارگروهی متشکل از برخی اعضای کمیسیون کشاورزی، آب، منابع طبیعی و محیط زیست، کارشناسان سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور و صاحب‌نظران و اساتید مجرب دانشگاهی، طرح‌ها یا لوایح جامع منابع طبیعی را مورد بررسی قرار داده و پس از احصای اشکالات آنها و وجود مواد مشابه با قوانین و مقررات موجود، به این نتیجه رسید که اساساً سست کردن قوانین مادر مرتبط با منابع طبیعی به صلاح کشور و منافع ملی نبوده و پیشنهاد قوانین و مقرراتی که صرفاً در مجموعه قوانین فعلی وجود نداشته یا روزآمد نیست، به‌عنوان متمم و مکمل قوانین موجود راهکار مناسب‌تری است. کما اینکه این شکل از به‌روزرسانی قوانین، در کشورهایی که از لحاظ مدیریت منابع طبیعی و محیط زیست پیشرو هستند نیز مسبوق به سابقه است.

همچنین رویکرد دولت محترم (وزارت جهاد کشاورزی) در پیشنهاد لایحه ارتقای حفاظت از منابع طبیعی که از سال ۱۳۹۴ تدوین آن شروع شده، ولی هنوز به مجلس شورای اسلامی تقدیم نشده است، غالباً واجد آن دسته از احکامی است که در قوانین جاری یا وجود ندارد یا به‌نحو مناسبی تدوین نشده است. از جمله این موارد می‌توان به مقوله مشارکت مردم و کاراثر شدن بازدارندگی قوانین و جرم‌انگاری تصرفات و تجاوزات به منابع طبیعی اشاره کرد. لذا مرکز پژوهش‌های مجلس (معاونت زیربنایی و امور تولیدی) پیگیری این روند را اصولی‌تر می‌داند. چنانچه نظر کمیسیون کشاورزی، آب، منابع طبیعی و محیط زیست نیز با این رویکرد همخوانی دارد.

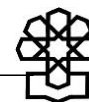
با توجه به مطالب مذکور و نظر به درخواست کمیسیون کشاورزی، آب، منابع طبیعی و محیط زیست از مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی به‌منظور احصا و آسیب‌شناسی قوانین و مقررات حاکم بر منابع طبیعی به‌ویژه جنگل‌ها و مراتع، بایستی اذعان داشت که آسیب‌شناسی قوانین و مقررات مذکور به‌صورت ماده به ماده و احصای نقاط ضعف آنها، با توجه به فراوانی این قوانین و مقررات و موضوعات مختلف مرتبط با مدیریت منابع طبیعی، نیازمند تشکیل کارگروهی متشکل از دستگاه‌های ذی‌ربط و کارشناسان است که در فرصت زمانی کافی بتوانند این قوانین و مقررات را مورد بررسی قرار داده و در صورت نیاز بازنگری و اصلاح و به نوعی تنقیح قوانین انجام دهند. با وجود این، در گزارش حاضر سعی شده عمده مشکلات و خلأهای موجود در قوانین و مقررات ناظر بر منابع طبیعی به‌صورت کلی ذکر شده و با بررسی طرح جامع منابع طبیعی و آبخیزداری (پیوست ۱) که در مورخ ۱۳۹۵/۰۳/۳۰ اعلام وصول شده بود، درنهایت به‌منظور رفع ضعف‌ها و خلأهای مذکور، طرح قانونی تحت عنوان «ارتقای فرهنگ، تقویت ساختار و حفاظت از منابع طبیعی کشور» پیشنهاد می‌شود.

سیر تاریخی قوانین ناظر بر منابع طبیعی

قوانین مرتبط با منابع طبیعی در دوره‌های زمانی مختلف و تحت شرایط خاص و غالباً با تأثیر پذیرفتن از مبانی اسلامی، قوانین پایه، اصول فنی، ضوابط مدیریتی، سیاستگذاری، عرف و سنت، فرهنگ جامعه و قواعد بین‌المللی تدوین و تصویب شده‌اند (شامخی، ۱۳۹۰). با توجه به اسناد و مدارک موجود و بررسی‌های صورت گرفته در این تحقیق، علاوه بر اسناد بالادستی از قبیل سیاست‌های کلی نظام در مورد منابع طبیعی مصوب ۱۳۷۷/۱۰/۲۳؛ اصل چهل و پنجم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و مواد (۳۸)، (۹۵)، (۹۶)، (۱۰۰) و (۱۱۳) قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی ایران و فارغ از معتبر یا نامعتبر بودن، بیش از ۱۰۰ قانون، لایحه قانونی، مصوبه، تصویب‌نامه، توافق‌نامه، آیین‌نامه اجرایی، شیوه‌نامه، اساسنامه، دستورالعمل، احکام یا مواد مرتبط در سایر قوانین و مقررات در رابطه با منابع طبیعی به مفهوم عام و موضوعات مختلفی همچون تعیین مالکیت، حفاظت، احیا، بهره‌برداری، واگذاری، جرائم و مجازات و موضوعاتی از این قبیل، از زمان تشکیل و شروع مجلس شورای ملی در سال ۱۲۸۵ و دوره اول قانونگذاری تا به امروز توسط مراجع مختلف از جمله مجلس شورای ملی، مجلس شورای اسلامی، شورای انقلاب، شورای عالی اداری، شورای عالی شهرسازی و معماری ایران و هیئت وزیران و دیگر مراجع ذی‌صلاح به تصویب رسیده است. اسناد و کتب متعددی از جمله «قوانین و مدیریت منابع طبیعی (توضیحی و تنقیحی)»^۱؛ «قوانین و مدیریت منابع طبیعی (جنگل‌ها و مراتع)»^۲ و «مجموعه قوانین منابع طبیعی کشور»^۳ در حوزه منابع طبیعی تدوین و انتشار یافته است که در بخش زیر با استفاده از کتب مذکور و دیگر منابع، به برخی از قوانین و احکام ناظر بر منابع طبیعی اشاره می‌شود.

تا قبل از اسفندماه ۱۳۰۳ هجری شمسی هیچ قانون مستقلی در رابطه با منابع طبیعی به‌ویژه جنگل‌ها و مراتع مصوب نشده بود. ولی در برخی قوانین و مقررات، احکام مرتبط با منابع طبیعی وجود داشت. به‌طور کلی اولین ماده قانونی در ارتباط با منابع طبیعی مربوط به ماده (۵۶) «قانون تشکیل ایالات و ولایات و دستورالعمل حکام، مصوب ۱۲۸۶/۰۹/۲۶»^۴ است که به وظیفه حکام در مراقبت از جنگل‌های دولتی تأکید دارد. از دیگر احکام مرتبط در این قانون می‌توان به مواد (۵۸)، (۶۱)، (۸۰)، (۲۲۱)، (۲۲۲)، (۲۷۹)، (۲۸۱) و (۳۸۰) اشاره کرد. همچنین تبصره «۳» ماده (۲۵) مکرر «قانون ثبت اسناد و املاک مصوب ۱۳۱۰/۱۲/۲۶» ماده (۴۱) «آیین‌نامه قانون ثبت اسناد و املاک مصوب ۱۳۱۷/۰۸/۱۷ با اصلاحات و

۱. سعیدی زاده و همکاران، ۱۳۹۵. قوانین و مدیریت منابع طبیعی (توضیحی و تنقیحی)، انتشارات شاپورخواست، خرم‌آباد.
 ۲. شامخی، نقی، ۱۳۹۰. قوانین و مدیریت منابع طبیعی (جنگل‌ها و مراتع)، مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران، تهران.
 ۳. دفتر حقوقی و بازرسی سازمان جنگل‌ها و مراتع کشور، ۱۳۷۹. مجموعه قوانین منابع طبیعی کشور، انتشارات سازمان جنگل‌ها و مراتع کشور.
 ۴. ماده (۵۶) - حکام باید مراقبت مخصوص نسبت به جنگل‌های دولتی داشته و آنها را حفظ نمایند و هرگاه برخلاف قواعدی که برای حفظ جنگل‌ها ایجاد شده است اقدامی ملاحظه نمایند باید بدون فوت وقت ممانعت نموده و به وزارت مالیه اطلاع دهند.
 ۵. البته با تصویب قانون تقسیمات کشور و وظایف فرمانداران و بخشداران در مورخ ۱۳۱۶/۰۸/۱۶ و طبق ماده (۲۶) این قانون، قانون تشکیلات ایالات و ولایات و دستورالعمل حکام، مصوب ۱۴ ذی‌قعدة ۱۳۲۵ قمری و کلیه قوانین دیگر در آن قسمتی که مخالف با این قانون است منسوخ تلقی شده است.

الحاقات بعدی؛ تبصره ماده (۱) «قانون اصلاح بعضی از مواد قانون ثبت اسناد و املاک مصوب ۱۳۳۷/۱/۰۳؛ تبصره و بند «الف» ماده (۲) «قانون تأسیس بنگاه خالصجات کشور مصوب ۱۳۳۴/۰۴/۲۶»؛ ماده (۱) «قانون فروش خالصجات مصوب ۱۳۳۴/۰۸/۳۰» دیگر مواد مرتبط است.

با مصوب شدن «تصویبنامه راجع به جنگل‌ها» در ۸ حوت (اسفند) ۱۳۰۳ توسط هیئت وزیران اولین قانون مستقل در حوزه منابع طبیعی و جنگل‌ها به تقنین درآمد. موضوع اصلی تصویبنامه مذکور در خصوص دولتی شمردن مالکیت جنگل‌هایی بود که فاقد سند مالکیت معتبر به نام اشخاص بودند و همچنین نظارت فنی دولت بر بهره‌برداری از تمامی جنگل‌های دولتی و اربابی. پس از این تصویبنامه قوانین و مقررات دیگری نیز در حوزه منابع طبیعی به تقنین درآمدند. از جمله «تصویبنامه تفکیک جنگل‌های صنعتی از غیرصنعتی مصوب ۱۳۱۱/۰۲/۳۱» در رابطه با تفکیک جنگل‌های صنعتی سواحل دریای خزر از جنگل‌های غیرصنعتی دولتی و خصوصی و ممنوعیت تبدیل جنگل‌های صنعتی به اراضی زراعتی؛ «قانون راجع به جنگل‌ها مصوب ۱۳۲۱/۱۰/۱۷»^۱ در رابطه با حفظ، مراقبت، بهره‌برداری، جرم‌انگاری و تعیین جرائم و مجازات تخریب جنگل‌ها و قطع درختان جنگل‌های دولتی و خصوصی و «لایحه قانونی جنگل‌ها و مراتع کشور مصوب ۱۳۳۸/۰۶/۰۸»^۲ در رابطه با حدود وظایف و اختیارات سازمان جنگل‌بانی در حفاظت، بهره‌برداری، واگذاری و ضوابط ممنوعیت قطع درختان و تعیین مجازات برای متخلفین، اشاره داشت. ولی یکی از نقاط عطف قوانین مصوب در حوزه منابع طبیعی «تصویبنامه قانون ملی شدن جنگل‌های کشور مصوب ۱۳۴۱/۱۰/۲۷ هیئت وزیران» است. براساس این قانون، مالکیت عرضه و اعیانی کلیه جنگل‌ها و مراتع و بی‌شبه‌های طبیعی و اراضی جنگلی کشور ولو اینکه قبل از این تاریخ افراد آن را متصرف شده و سند مالکیت گرفته باشند، جزو اموال عمومی محسوب شده و به مالکیت دولت درآمد. با ملی شدن جنگل‌ها و مراتع در سال ۱۳۴۱ قواعد حقوقی و مدیریتی در رابطه با این دو کاربری با تغییرات عمده‌ای مواجه شد و مالکیت خصوصی و اربابی بر جنگل‌ها و مراتع لغو و مالکیت دولتی جانشین آن شد. مفاد قانون مذکور غالباً در مورد مسائل حقوقی و تعیین تکلیف مالکیت و مدیریت عرصه‌های منابع طبیعی از جمله جنگل‌ها و مراتع کشور تدوین شده بود و برای اولین بار محدوده مالکیتی اشخاص برای بهره‌برداری از منابع طبیعی شفاف شد. «تصویبنامه قانونی راجع به حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع مصوب ۱۳۴۲/۰۶/۲۷» و «قانون راجع به چرانیدن دام در منابع طبیعی مصوب ۱۳۴۲/۰۷/۱۰» از قوانین دیگری هستند که هر دو قانون مذکور طبق فهرست قوانین منسوخ صریح از سال ۱۳۳۶ تا ۱۳۹۰/۱۲/۲۹ منسوخ شده‌اند.

۱. شایان ذکر است که «قانون راجع به جنگل‌ها» در خردادماه ۱۳۹۶ و مطابق قانون الغای برخی قوانین از تاریخ ۱۳۱۰/۱/۱ تا ۱۳۲۸/۱۲/۲۹ مصوب ۱۳۹۶/۰۲/۱۷ مجلس شورای اسلامی، ملغی گردیده است.

۲. این قانون طبق فهرست قوانین منسوخ صریح در بازه زمانی ۱۳۹۰/۱/۱ تا ۱۳۹۴/۲/۱ (نامه شماره ۲۷۱۸۸ مورخ ۱۳۹۴/۵/۲۸ معاونت قوانین مجلس شورای اسلامی) منسوخ شده است.

در این بین قانونی که به‌نوعی می‌توان آن را مهم‌ترین قانون در مورد مدیریت امور منابع طبیعی برشمرد، «**قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع**» است که در ۱۳۴۶/۰۵/۲۵ به تصویب رسید. با تشکیل وزارت منابع طبیعی در همین سال، گام‌های مؤثری برای تقویت تشکیلات حفاظت، احیا، توسعه و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع کشور پایه‌گذاری شد. البته قانون تشکیل وزارت منابع طبیعی در سال ۱۳۵۰ لغو و طی آن وظایف مربوط، به وزارت جهاد کشاورزی واگذار شد. قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع طی سالیان جاری در فروردین‌ماه ۱۳۴۸، تیرماه ۱۳۴۹ و خردادماه ۱۳۵۴ با اصلاحات متعددی روبه‌رو بوده است. «**قانون حفظ و گسترش فضای سبز و جلوگیری از قطع بی‌رویه درخت مصوب ۱۳۵۲/۵/۱۱**» نیز در رابطه با ممنوعیت قطع هر نوع درخت در محدوده قانونی و حریم شهرها و روستاهاست.

پس از تشکیل اولین دوره مجلس شورای اسلامی در خردادماه ۱۳۵۹، قوانین و مقررات دیگری نیز در حوزه منابع طبیعی به تصویب رسید. از جمله مهم‌ترین قوانین مصوب می‌توان به «**قانون نحوه واگذاری و احیای اراضی در حکومت جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۵۸/۰۶/۲۵**» در ارتباط با نحوه زمین‌داری و ترتیب واگذاری، احیا و بهره‌برداری از اراضی منابع طبیعی؛ «**لایحه قانونی اصلاح لایحه قانونی واگذاری و احیای اراضی در حکومت جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۵۹/۱/۲۶**» در رابطه با تشکیل هیئت‌های هفت‌نفره در اجرای بندهای «الف»، «ب»، «ج» و «د» قانون مجاز به واگذاری اراضی موات و منابع ملی، که هر دو قانون فوق مصوب شورای انقلاب بودند؛ «**قانون مرجع تشخیص اراضی موات و ابطال اسناد آن مصوب ۱۳۶۵/۰۹/۳۰**» در رابطه با تعیین وزارت کشاورزی (هیئت‌های هفت‌نفره) به‌عنوان مرجع تشخیص موات بودن اراضی خارج از محدوده شهرها و ابطال همه اسناد و مدارک مربوط به اراضی موات (یا سند مربوط به قسمتی از اراضی که موات باشد) به غیر دولت اعم از رسمی و غیررسمی واقع در خارج از محدوده استحفاظی شهرها به‌استثنای اراضی که توسط مراجع ذی‌صلاح دولت جمهوری اسلامی ایران واگذار شده است؛ «**قانون تعیین تکلیف اراضی اختلافی موضوع اجرای ماده (۵۶) قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع مصوب ۱۳۶۷/۶/۲۲**» در رابطه با امکان اعتراض مجدد به ملی شدن اراضی منابع طبیعی و صدور سند مالکیت اراضی ملی برای افراد حقیقی و حقوقی و «**قانون حفظ و حمایت از منابع طبیعی و ذخایر جنگلی کشور مصوب ۱۳۷۱/۰۷/۰۵**» با موضوع ممنوعیت قطع گونه‌های جنگلی از قبیل شمشاد، زربین، سرخدار، سرو خمره‌ای، سفیدپلت، حرا و چنندل، ارس، فندق، زیتون طبیعی، بنه (پسته وحشی)، گون، ششم، گردو (جنگلی) و بادام وحشی (بادامک)^۱ اشاره کرد. از این به بعد هیچ قانون مستقل دیگری در حوزه منابع

۱. البته در تبصره «۲» ماده (۱)، اشاره شده است که «در مواردی که قطع این گونه‌ها براساس طرح مصوب و بنابر ضرورت و مسائل فنی و توسعه گونه‌های دیگر لازم باشد، با تأیید وزارت جهاد سازندگی مجاز خواهد بود».

طبیعی تصویب نشده است. البته چندین بار طرح‌ها و لوایح متعددی از سوی دولت و نمایندگان مجلس با هدف تصویب قانون جامع منابع طبیعی و آبخیزداری در دوره‌های هفتم تا دهم به مجلس و کمیسیون مربوطه ارائه شده است و همان‌گونه که اشاره شد هیچ‌کدام به نتیجه مشخصی نرسید و به دلایل مختلفی از دستور کار کمیسیون و مجلس در دوره‌های مختلف خارج شد.

قوانین و مقررات دیگری نیز توسط شورای عالی اداری و شورای عالی شهرسازی و معماری ایران در رابطه با منابع طبیعی مصوب شده است که می‌توان به «واگذاری فعالیت‌های قابل واگذاری دولت در وزارتخانه‌های بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور به شهرداری‌ها مصوب ۱۳۸۲/۰۳/۰۶» با موضوع واگذاری حفاظت، احیا و توسعه منابع طبیعی و ایجاد، نگهداری و بهره‌برداری از پارک‌های جنگلی واقع در محدوده و حریم شهرها و «مصوبه شورای عالی شهرسازی و معماری ایران پیرامون ساماندهی مناطق نمونه گردشگری و شیوه‌نامه آن مصوب ۱۳۹۴/۰۶/۳۰» اشاره کرد.

بجز موارد مذکور، برخی احکام یا مواد قانونی مرتبط با منابع طبیعی در سایر قوانین وجود دارد که از جمله آنها می‌توان به مواد (۸)، (۹)، (۱۲)، (۱۳)، (۱۴) و (۱۵) قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی مصوب ۱۳۸۹/۰۴/۲۳ با اصلاحات و الحاقات بعدی؛ مواد (۵۶۳)، (۶۷۵)، (۶۸۴)، (۶۸۵)، (۶۸۶) و (۶۹۰) قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲/۰۲/۰۱؛ مواد (۷۵) و (۸۵) قانون وصول برخی از درآمدهای دولت و مصرف آن در موارد معین؛ مصوب ۱۳۷۳/۱۲/۲۸ با اصلاحات و الحاقات بعدی و قانون تفسیر ماده (۸۴) قانون وصول برخی از درآمدهای دولت و مصرف آن در موارد معین مصوب ۱۳۷۵/۹/۲۰؛ مواد (۴۷)، (۶۹) و (۷۵) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۱۳۸۰/۱۱/۲۷ اشاره کرد.

جمع‌بندی و آسیب‌شناسی کلی قوانین ناظر بر منابع طبیعی

همان‌گونه که اشاره شد قوانین و مقررات ناظر بر منابع طبیعی از تعدد و پراکندگی زیادی برخوردار بوده که بعضاً دستگاه یا دستگاه‌های مجری را با مشکلاتی مواجه کرده است. احصا و بررسی مواد قانونی اختلافی، متشابه، متعارض و متناقض در حوزه منابع طبیعی که در کل تنقیح قوانین و مقررات نامیده می‌شود، در معاونت قوانین مجلس شورای اسلامی شروع شده است. از این‌رو در بخش ذیل به‌طور اجمال به برخی ایرادات کلی بخشی از قوانین ناظر بر منابع طبیعی پرداخته می‌شود.

• برخی از قوانین ناظر بر منابع طبیعی کشور در برخی از موضوعات دارای تعارض و تراحم هستند، به‌گونه‌ای که تحقق اهداف کشور در خصوص توسعه پایدار و حفاظت از منابع طبیعی را با مشکلاتی مواجه می‌سازند. به‌عنوان مثال، موضوع تعیین مالکیت منابع طبیعی به‌دلیل برخی تناقضات و ابهامات احکام قانونی مرتبط، اختلافات زیادی بین دستگاه‌ها با یکدیگر و با مردم به‌وجود آورده است. تشکیل

پرونده‌های قضایی متعدد گواهی بر مدعای مذکور است. همچنین در احکام مالکیتی، قوانین به اشخاص و سایر بخش‌ها توجه بیشتری نسبت به حقوق عمومی و حفظ اراضی جنگل‌ها و مراتع به‌عنوان منابع پایه شده و آنها رجحان داده شده‌اند (رودگرمی و عموزاده مهدیرجی، ۱۳۹۷).

• برخی از قوانین حاکم بر منابع طبیعی به‌ویژه در حوزه جرائم مجازات‌های متخلفان، رویکرد پیشگیرانه نداشته و بیشتر با هدف کنترلی و سرکوبگرانه تصویب شده‌اند. این رویکرد سبب شده تا بسیاری از منابع طبیعی تخریب شوند.

• در حالت کلی قوانین حاکم بر منابع طبیعی به موضوع مشارکت جامعه محلی در مدیریت منابع طبیعی توجه درخور و مناسبی نداشته و بیشتر براساس توان دولت‌ها طراحی و ساماندهی شده‌اند. به‌عبارت دیگر دانش بومی و آثار آن در احیا و توسعه و حفاظت از اراضی منابع طبیعی در قوانین مورد توجه مناسبی قرار نگرفته است. بنا به نظر آرنلد^۱ (۱۹۹۵) تعریف درست حقوق مالکیت برای استفاده‌کنندگان از منابع طبیعی، سبب مشارکت این افراد در حفظ جنگل‌های دولتی می‌شود. همچنین در این خصوص استرام و همکاران^۲ (۱۹۹۳) و ماسکی و همکاران^۳ (۲۰۰۳) معتقدند به‌منظور «برانگیختن استفاده‌کنندگان جهت مشارکت در توسعه پایدار روستایی، استفاده‌کنندگان باید حقی برای بهره‌برداران بدون دخالت عاملان خارجی داشته باشند».

• بیشترین عرصه‌های منابع طبیعی که نزدیک روستاها و شهرها یا محدوده‌های قابل دسترسی روستاییان و یا اقشار مختلف مردم قرار گرفته، غالباً توسط افرادی مورد بهره‌برداری قرار می‌گیرد که از خسارات ناشی از تخریب منابع طبیعی اطلاعات چندانی ندارند و بعضاً نادانسته یا ناخواسته موجب تخریب منابع طبیعی می‌شوند. لذا به‌منظور حفاظت از منابع حیاتی، تدوین احکام قانونی جهت ترویج فرهنگ منابع طبیعی از طریق آموزش در دوران تحصیل و سایر روش‌ها ضروری است.

• با توجه به تغییراتی که با تغییر دولت‌ها به‌وجود آمده است، قوانین حاکم بر منابع طبیعی نیز شاهد تحولاتی بوده که عموماً در راستای واگذاری منابع طبیعی و ثروت‌های عمومی که براساس قانون اساسی غیرقابل انتقال مالکیت بوده‌اند صورت پذیرفته و بخش اعظم منابع ملی تغییر مالکیت یافته و به مستثنیات تبدیل شده است.

• منابع طبیعی متشکل از اجزای متعددی است که هریک به‌تنهایی نیز واجد ارزش‌های فراوانی است و باید از آنها حفاظت و حمایت شود. اما قوانین موجود به اجرای منابع طبیعی توجه چندانی نداشته و برخی از آنها همانند خاک به‌دلیل عدم حمایت لازم در معرض تخریب و فرسایش شدید یا قاچاق قرار دارند.

• بخش عظیمی از اراضی کشور اعم از کوه، دشت و اراضی خارج از حریم روستاها و شهرها تحت عنوان منابع ملی (و منابع تجدیدشونده) در اختیار سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری است که به‌دلیل

1. Arnold
2. Ostrom et al
3. Maskey et al

پراکندگی و کمبود امکانات، حفاظت از آنها بسیار مشکل است. هرچند در سال‌های اخیر سازمان مذکور در استان‌ها مبادرت به تشکیل یگان حفاظت کرده، اما از یکسو با توجه به وسعت و پراکندگی عرصه‌های مزبور و محدودیت یگان حفاظت، توسعه همه‌جانبه آن اجتناب‌ناپذیر به نظر می‌رسد. ازسوی دیگر از جنگل‌بانان و مأموران منابع طبیعی در راستای حفاظت از اراضی ملی حمایت‌های قانونی لازم صورت نمی‌پذیرد. این امر سبب شده که قاچاقچیان عرصه‌های منابع طبیعی در بسیاری از موارد با نادیده گرفتن مأموران منابع طبیعی به ذخایر ارزشمند طبیعی دست‌درازی کرده و در برخی موارد مأموران را مورد ضرب‌و شتم قرار داده و مجروح کنند و در نهایت به درجه رفیع شهادت برسانند.

• به‌رغم تولید سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری بر حدود ۱۳۲ میلیون هکتار منابع ملی، قوانین و مقررات مالی و استخدامی جهاد کشاورزی و سایر قوانین مرتبط امکان جذب مستخدمین و کارکنان ادارات منابع طبیعی بسیار محدود بوده به‌نحوی که در حال حاضر به‌ازای هر ۶۵۰۰۰ هکتار اراضی ملی فقط یک نیروی حفاظتی با کمترین تسهیلات و مزایا وجود دارد.

• طبق قوانین و مقررات حاکم کنونی کشور، اشخاص حقیقی و حقوقی در هر شرایطی و هر زمانی می‌توانند نسبت به اراضی ملی و آرای صادره از مراجع و هیئت‌های تعیین تکلیف اراضی اختلافی موضوع ماده (۵۶) قانون حفاظت و بهره‌برداری اعتراض کنند و مهلت اعتراض فاقد موعده بوده و چنانچه علیه شخصی در سال‌های بسیار قبل رأیی از هیئت مذکور صادر شده باشد، در حال حاضر نیز می‌تواند نسبت به رأی صادره اعتراض کند.

• وجود قوانین و مقررات متعددی که بر منابع طبیعی کشور تأثیرگذار است، سبب شده تا متولیان متعددی برای بخش‌های مختلف منابع طبیعی تعیین شود. این امر موجب شده، در مواردی دستگاه‌های ذی‌ربط انجام ندادن وظایف خود را به‌نوعی توجیه و دستگاه‌های دیگر را مسئول معرفی کنند که نتیجه آن سوءاستفاده زمین‌خواران و متخلفان از شرایط حاکم است.

• وجود قوانین متعدد خاص در زمینه‌های موضوعی متفاوت زیست‌محیطی سبب شده تا تعارضات و تزاجمات قوانین آثار بسیار زیان‌بار برای محیط زیست طبیعی کشور حاصل کنند. بنابراین ضرورت دارد به بررسی تمامی قوانین مرتبط زیست‌محیطی و تنقیح آنها نسبت به نهایی کردن قانون زیست‌محیطی دارای کدگذاری معین اقدام شود تا فرایند قضایی و اجرایی با مجموعه‌ای از قوانین متعارض مواجه نشود و تحصیل مقصود که همانا حفاظت از منابع طبیعی و محیط زیست کشور است به‌نحو مطلوب تحقق یابد.

ازسوی دیگر در ارتباط با بهبود و ارتقای مدیریت منابع طبیعی و محیط زیست کشور توجه به موارد ذیل مهم و ضروری است که می‌تواند نهاد قانونگذاری را در تنظیم و تدوین هرچه بهتر قوانین مربوطه و تصمیم‌گیری هرچه مطلوب‌تر هدایت کند.

• فقدان مدیریت واحد در برنامه‌ریزی سرزمین و تعیین کاربری و تناسب اراضی برمبنای توان

اکولوژیک، سال‌هاست که مانع بزرگی بر سر راه توسعه پایدار در کشور بوده و عندالزوم انسجام‌بخشی به مجموعه فعالیت‌های اجرایی در قالب استعدادها و ظرفیت‌های طبیعی مناطق ضروری است.

• همسو نبودن و عدم تجانس وظایف و مأموریت‌های سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور با وزارت جهاد کشاورزی به‌خصوص در حوزه‌های تولید و امور حاکمیتی و حفاظت از منابع حیاتی (آب، خاک و پوشش گیاهی) موجب شده تا در بسیاری از موارد سازمان در اجرای وظایف محوله قانونی با مشکل مواجه شود و بعضاً حفاظت از منابع پایه حیاتی در تضاد با اهداف سایر بخش‌های وزارتخانه قرار گیرد. بنابر اعلام سازمان خواروبار و کشاورزی جهانی (F.A.O) توسعه کمی اراضی کشاورزی و جمعیت دامی مازاد و بهره‌برداری سنتی، عدم توانمندسازی و دانش کافی تولیدکنندگان و نیز بهره‌گیری از فناوری‌های نوین از عوامل مؤثر تخریب منابع آب و خاک و تخریب جنگل‌ها و مراتع در جهان و ایران است. از این‌رو ساماندهی وظایف حاکمیتی حفظ منابع پایه و نیز امور مصرفی و تولیدی در ساختارهای مستقل و مناسب توصیه می‌شود.

• فقدان سخنگوی مستقل و ساختاری قدرتمند در هیئت دولت و حاکمیت جهت طرح معضلات کنونی، صیانت از منابع حیاتی کشور را با مشکل مواجه ساخته است. براساس تجارب حاصل، زیربخش‌های زراعت، باغبانی، شیلات، دامپزشکی و دامپروری و نظایر آن به‌عنوان مسائل جاری و مبتلابه و مورد نیاز مصرف‌آحاد جامعه و مطالبات مربوط به آن در تصمیمات کلان دولت و مجلس مطرح‌نظر بوده، درحالی که موضوعات زیربنایی که ماهیتی بلندمدت دارند عموماً مورد غفلت واقع می‌شوند.

• ساختار کنونی سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور از لحاظ تشکیلاتی، اعتباری و اداری تناسب چندانی با گستره وظایف و مأموریت‌ها و سطوح مورد عمل در کشور (بالغ بر ۸۰ درصد سرزمین ایران) ندارد. لذا وجود ساختاری مقتدر و چابک و برخوردار از مکانیسم‌های مالی و قانونی مناسب در راستای اجرای وظایف حاکمیتی بسیار مهم است.

با توجه به مطالب مذکور، پیش‌نویس طرح پیشنهادی که به‌نوعی با هدف پوشش خلأهای قانونی موجود در موضوعات مختلف مدیریت منابع طبیعی تدوین شده در قالب ۳۴ ماده به شرح ذیل ارائه می‌شود.

پیش‌نویس طرح پیشنهادی

در ارتباط با فصل‌بندی طرح پیشنهادی، فرمت ذیل پیشنهاد می‌شود:

فصل اول - مبانی، تعاریف و اصطلاحات

فصل دوم - حفاظت، حمایت، اصلاح، احیا، توسعه و بهره‌برداری پایدار از منابع طبیعی

فصل سوم - فرهنگ حفظ منابع طبیعی و مشارکت مردم

فصل چهارم - توانمندسازی ساختار و مدیریت منابع طبیعی

فصل پنجم - مدیریت پایدار اراضی

فصل اول - مبانی، تعاریف و اصطلاحات**ماده (۱)**

از تاریخ تصویب این قانون نام «سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور» به «سازمان منابع طبیعی کشور» تغییر و همه وظایف و اختیارات سازمان و رئیس سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری به سازمان و رئیس سازمان منابع طبیعی انتقال می‌یابد.

تبصره «۱» - سازمان منابع طبیعی کشور که از این پس سازمان نامیده می‌شود، دارای شخصیت حقوقی، مالی و اداری مستقل بوده و رئیس آن به‌عنوان معاون وزیر جهاد کشاورزی و عضو شوراهاى مرتبط از جمله شورای عالی حفاظت محیط زیست، شورای عالی آب، شورای عالی آمایش سرزمین و شورای عالی شهرسازی و معماری، تعیین می‌شود.

تبصره «۲» - ساختار تشکیلاتی سازمان در هر استان اداره کل، در شهرستان اداره و در مرکز بخش واحد منابع طبیعی است.

تبصره «۳» - مدیر کل منابع طبیعی هر استان عضو شورای توسعه و برنامه‌ریزی استان است.

ماده (۲)

منابع طبیعی موضوع این قانون عبارت است از: همه عرصه و اعیانی جنگل‌ها، مراتع، بیشه‌های طبیعی، اراضی جنگلی، چمنزارها، بوته‌زارها، نیزارها، تالاب‌ها، مرداب‌ها، اراضی مستحده، اراضی ساحلی، اراضی موات، اراضی خالصه، اراضی دولتی، اراضی بیابانی و کوهستان، کویرها، شنزارها، آبراهه‌ها، بستر دریاها، دریاچه‌ها، خلیج‌ها، جزایر، جنگل‌های دست‌کاشت‌های از محل اعتبارات دولتی و عمومی، پارک‌های جنگلی، پارک‌های طبیعی، نهالستان‌ها و ایستگاه‌های تولید بذر و نهال و ذخایر ژنتیکی عمومی، زیست‌بوم‌های طبیعی و اجزای آن، جنگل‌ها و مراتعی که در اجرای وظایف سازمان برای احیا، اصلاح و تبدیل منابع ایجاد می‌شود و سایر منابع مشابه که توسط وزارت جهاد کشاورزی و سازمان‌ها و واحدهای تابعه یا با مشارکت اشخاص، ایجاد شده یا می‌شود.

ماده (۳)

تعاریف و اصطلاحات به‌کار رفته در قانون ملی شدن جنگل‌ها مصوب ۱۳۴۱/۱۰/۲۷، قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع مصوب ۱۳۴۶/۰۵/۲۵ با اصلاحات و الحاقات بعدی و سایر قوانین و آیین‌نامه‌های مربوط به قوت خود باقی است.

فصل دوم - حفاظت، حمایت، اصلاح، احیا، توسعه و بهره‌برداری پایدار از منابع طبیعی

ماده (۴)

مدیریت، حفظ، حمایت، احیا، اصلاح، توسعه و بهره‌برداری از منابع طبیعی موضوع این قانون برعهده سازمان یا حسب قراردادهای لازم توسط اشخاص حقیقی و حقوقی صورت می‌پذیرد.

تبصره «۱» - انجام هرگونه عملیات اجرایی اعم از اکتشاف، حفاری و بهره‌برداری از معادن طبقه اول، دوم، سوم و چهارم واقع در مناطق طبیعی و یا حوزه‌های آبخیز مستلزم ارائه طرح و موکول به اخذ موافقت از سازمان و پرداخت حقوق دولتی و خسارات وارده است.

تبصره «۲» - به منظور حفاظت از منابع طبیعی و اعمال مدیریت بهینه بر حوزه‌های آبخیز حساس به فرسایش، انجام هرگونه عملیات معدنی و راهسازی به وسیله اشخاص در مستثنیات واقع در حوزه‌های آبخیز مذکور موکول به اخذ مجوز تغییر از سازمان است. صدور مجوز کاربری در اراضی زراعی و باغ‌ها واقع در خارج از محدوده قانونی شهرها و شهرک‌ها، مطابق قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغ‌ها مصوب ۱۳۷۴ مجلس شورای اسلامی و اصلاحیه‌های بعدی آن است.

تبصره «۳» - مجوز اکتشاف و بهره‌برداری از معادن واقع در جنگل‌های کشور و اراضی جنگلی پس از موافقت سازمان منوط به تصویب در شورای عالی حفاظت محیط زیست خواهد بود و در هر صورت اکتشاف و بهره‌برداری از معادن واقع در ذخیره‌گاه‌های جنگلی و مرتعی و همچنین مناطق و محدوده‌های بحرانی از نظر فرسایش، رانش زمین و سیلاب، در سطح کشور با تشخیص سازمان ممنوع است. دارندگان پروانه بهره‌برداری مکلف به پرداخت بهره مالکانه به مأخذ (۵٪) درآمد حاصل از فروش محصولات معدنی علاوه بر حقوق دولتی به حساب خزانه‌داری کل هستند.

صدور اجازه قطع درختان و درختچه‌های واقع در محدوده طرح بهره‌برداری از معدن در حد ضرورت منوط به اخذ اجازه از سازمان است.

تبصره «۴» - هرگونه توسعه محدوده معادن موجود به منزله معدن جدید محسوب و ممنوع است و مستلزم کسب مجوز از سازمان است.

تبصره «۵» - نحوه نظارت و حفاظت از منابع طبیعی در مقابله با تخریب ناشی از عملیات اجرایی معادن و بازسازی و تعیین میزان خسارات وارده طبق آیین‌نامه‌ای خواهد بود که حداکثر ظرف مدت شش‌ماه پس از تاریخ ابلاغ این قانون، با پیشنهاد وزارت جهاد کشاورزی به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

تبصره «۶» - هرگونه برداشت از معادن شن و ماسه و خاک واقع در منابع طبیعی و حوزه‌های آبخیز موکول به موافقت و اخذ اجازه از سازمان و نیز با نظارت بر نحوه برداشت توسط سازمان و همچنین بازسازی محدوده برداشت، پرداخت بهره مالکانه و خسارات وارده امکان‌پذیر است.

تبصره «۷» - تصدی نظارت بر محدوده‌های پروانه اکتشاف و بهره‌برداری و نیز محدوده‌های مربوط به استخراج و انباشت و بهره‌برداری مواد معدنی و دفع مواد زائد واقع در منابع ملی برعهده سازمان است و ید بهره‌برداران معادن واقع در منابع طبیعی، ید امانی بوده و پس از خاتمه مدت مندرج در پروانه عرصه مورد عمل به سازمان مسترد می‌شود.

در آن دسته از عرصه‌های ملی و حوزه‌های آبخیز که سازمان طرح‌های منابع طبیعی مصوب در حال اجرا دارد و اکتشاف و بهره‌برداری از معادن واقع در آن موجب تعطیلی کل و یا جزئی از طرح‌های مزبور شود، بهره‌برداران معادن مکلف هستند نسبت به پرداخت حقوق مکتسبه مجریان طرح طبق ضوابط و مقررات اقدام کنند.

ماده (۵)

سازمان موظف است براساس طرح‌های مصوب مندرج در ماده (۳) قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع مصوب ۱۳۴۶/۰۵/۲۵ با اصلاحات و الحاقات بعدی، بهره مالکانه و حقوق دولتی را طی دستورالعملی تعیین و در هر سال از مجریان طرح‌های مربوط دریافت کند.

تبصره «۱» - سازمان می‌تواند آن بخش از هزینه‌های اجرایی طرح‌هایی را که فاقد تراز اقتصادی مثبت هستند، تأمین و هزینه کند.

ماده (۶)

همه وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های اجرایی دولتی و خصوصی که برابر مقررات اقدام به احداث شهرهای جدید، شهرک‌های مسکونی، شهرک‌های صنعتی و مناطق نظامی می‌کنند، موظفند طرح آبخیزداری کنترل سیل بالادست حوزه‌های آبخیز مشرف به آن مناطق را با هماهنگی سازمان، پیش‌بینی و تهیه کنند.

ماده (۷)

سازمان مکلف است حداکثر ظرف مدت سه سال پس از تاریخ ابلاغ این قانون نسبت به پایش پروانه‌های مرتع‌داری (پروانه چرا) و ابطال پروانه‌هایی که صاحبان آنان به شغل مرتع‌داری اشتغال ندارند اقدام کند. **تبصره «۱»** - دارندگان پروانه چرا و مجریان طرح‌های مرتع‌داری موظفند علاوه بر ضوابطی که سازمان تهیه و ابلاغ می‌کند نسبت به موارد زیر نیز اقدام کنند:

۱. حفاظت و جلوگیری از تغییر کاربری یا وارد شدن خسارت به محدوده موضوع طرح یا پروانه،
۲. پرداخت سالیانه یک درصد (۱٪) ارزش روز متوسط هر واحد دامی مندرج در پروانه مرتع‌داری (پروانه چرا) و نیم درصد (۰.۵٪) ارزش روز متوسط هر واحد دامی مندرج در طرح مرتع‌داری را به‌عنوان عوارض به حساب موضوع ماده (۱۳) قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی واریز کنند.

ماده (۸)

مدیریت مناطق بیابانی و هماهنگی در سطح ملی جهت کنترل پدیده بیابان‌زایی برعهده سازمان است. همه وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها، شرکت‌ها و مؤسسات دولتی، عمومی و خصوصی موظفند ضمن رعایت شاخص‌ها و معیارهای کنترل بیابان‌زایی و راهکارهای ارائه شده در برنامه اقدام ملی بیابان‌زایی، برنامه‌های مدیریتی و اجرایی خود را به‌گونه‌ای تدوین و اجرا کنند که منجر به تخریب سرزمین و بیابان‌زایی نشود. **تبصره** - دستگاه‌های مؤثر و متأثر از پدیده بیابان‌زایی موظفند در تهیه و اجرای برنامه‌های احیایی بیابان‌زایی جهت کنترل خسارت وارده مشارکت کنند.

ماده (۹)

به‌منظور حفاظت و حمایت از منابع طبیعی موضوع این قانون و اجرای احکام و اجرائیه‌های مراجع ذی‌صلاح، با تغییر وضعیت کارکنان فعلی بخش حفاظت سازمان و بدون ایجاد تشکیلات جدید، یگان مسلح ویژه‌ای در سازمان تحت عنوان «یگان حفاظت از منابع طبیعی کشور» تشکیل می‌شود. شرح وظایف و اختیارات و سازماندهی و چگونگی تسلیح یگان مزبور و آموزش و انتصاب فرماندهی مطابق دستورالعملی خواهد بود که حداکثر ظرف مدت چهار ماه پس از تاریخ ابلاغ این قانون، بنا به پیشنهاد سازمان به تصویب ستاد کل نیروهای مسلح خواهد رسید.

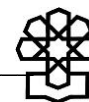
مأموران شاغل در یگان مذکور موظفند ضمن جلوگیری از ارتکاب هرگونه جرم یا تخلف موضوع این قانون، به محض اطلاع از تجاوز، تصرف و تخریب، قاچاق محصولات جنگلی و مرتعی، آتش‌سوزی و ایراد خسارت و یا بهره‌برداری غیرمجاز از منابع طبیعی و سایر جرائم موضوع این قانون، رأساً نسبت به رفع تجاوز و تصرف اقدام کرده و مرتکب را با تنظیم صورتمجلس جهت اعمال مجازات به مراجع صالحه معرفی کنند.

تبصره «۱» - این یگان و فرمانده آن در تابعیت سازمان بوده اما از نظر به‌کارگیری سلاح و مهمات تابع ضوابط نیروهای مسلح هستند.

تبصره «۲» - مأموران سازمان که دارای معرفی‌نامه از سازمان متبوعه هستند با کسب مجوز از سوی دادستانی محل مجازند همه کارخانجات صنایع چوب و یا فراوری محصولات جنگلی و مرتعی همچنین سایر اماکن و انبارهای مربوطه را هر موقع که لازم بدانند، بازرسی و در صورت کشف چوب و یا فراورده‌های چوبی و محصولات فرعی منابع طبیعی غیرمجاز نسبت به توقیف آن اقدام و با تنظیم صورتمجلس مراتب را جهت تعقیب کیفری متخلف به دادسرای محل اعلام کنند.

تبصره «۳» - در صورتی که افراد موضوع این ماده برخلاف واقع به‌منظور نفع شخصی و یا اعمال غرض، خلاف واقع گزارش دهند به کیفر جرمی که موضوع گزارش بوده محکوم خواهند شد.

تبصره «۴» - در صورتی که افراد موضوع این ماده، خود مرتکب جرائم مذکور در این قانون شوند یا

شرکت یا معاونت در آن کنند به حداکثر مجازات مقرر در این قانون محکوم می‌شوند و یا در صورتی که در اجرای مقررات این قانون مرتکب تقصیر شوند، به انفصال از خدمت از شش ماه تا دو سال محکوم می‌شوند.

فصل سوم - فرهنگ حفظ منابع طبیعی و مشارکت مردم

ماده (۱۰)

دولت مکلف است حداکثر ظرف مدت شش ماه پس از تاریخ ابلاغ این قانون، ضریب پایه فرهنگ منابع طبیعی را تعیین و به‌منظور ارتقای این ضریب تا رسیدن به سطح مطلوب و حداکثر ظرف مدت ۱۰ سال از تاریخ مذکور، اقدامات ذیل را انجام دهد:

۱. اختصاص حداقل پنج درصد (۵٪) مطالب درسی توسط وزارت آموزش و پرورش در همه مقاطع تحصیلی در خصوص اهمیت و حفاظت منابع طبیعی؛
۲. اختصاص حداقل دو واحد درسی غیراختیاری در مقاطع کاردانی و کارشناسی همه رشته‌ها به اهمیت و حفاظت منابع طبیعی؛
۳. اجرای اقدامات و برنامه‌های آموزشی کاهش تخریب‌های ناشی از فعالیت‌های معدنی و صنعتی؛
۴. برنامه‌ریزی و اجرای تمهیدات و برنامه‌های تشویقی برای اعطای نشان ویژه توسط رئیس‌جمهور برای دستگاه‌های اجرایی، اشخاص حقیقی و حقوقی و جوامع محلی که در حوزه احیا و توسعه فرهنگ منابع طبیعی اقدامات شاخصی را به‌عمل می‌آورند؛
۵. اختصاص حداقل نیم درصد (۰/۵٪) از اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای دستگاه‌های اجرایی مشمول ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری به‌منظور ارتقای فرهنگ حفظ منابع طبیعی با هماهنگی سازمان تبصره «۱» - سازمان مکلف است با همکاری وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سایر برنامه‌ها و اقدامات مورد نیاز تحقق مفاد این ماده را تهیه و به تصویب هیئت وزیران برساند.
- تبصره «۲» - به سازمان اجازه داده می‌شود تا سقف ده درصد (۱۰٪) از اعتبارات مصوب سالیانه خود را در راستای ارتقای فرهنگ حفاظت و بهره‌برداری پایدار از منابع طبیعی هزینه کند.
- تبصره «۳» - سازمان صدا و سیما مکلف است حداکثر ظرف مدت یک سال پس از تاریخ ابلاغ این قانون نسبت به ایجاد شبکه طبیعت و تولید و پخش برنامه‌های ترویجی، آموزش‌های ساده، فیلم‌های مستند، سریال و میزگردهای تخصصی و سایر برنامه‌های پیشنهادی سازمان اقدام کند.

فصل چهارم - توانمندسازی ساختار و مدیریت منابع طبیعی

ماده (۱۱)

به منظور تحقق توسعه پایدار کشور، متناسب با توسعه‌یافتگی، حجم فعالیت‌ها، درآمدها و سابقه فعالیت مناطق، بخشی از فروش و درآمدهایی که منابع طبیعی به‌طور مستقیم و غیرمستقیم در حصول آنها مؤثر یا از آن متأثر است به شرح مقرر در بندهای زیر به حسابی در خزانه‌داری کل واریز و معادل صد درصد (۱۰۰٪) وجوه واریزی در قالب بودجه‌های سالیانه برای توسعه پوشش گیاهی، حفاظت و حمایت از منابع طبیعی به سازمان اختصاص می‌یابد.

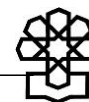
۱. دو تا پنج درصد درآمدهای نیروگاه‌های برقی آبی و آب‌بهای دریافتی از چاه‌ها و آب‌های سطحی و نیز واحدهای بهره‌برداری از آب معدنی،
 ۲. پانزده تا بیست و پنج درصد درآمدهای حاصل از فروش و اجاره اراضی منابع طبیعی واقع در محدوده و حریم شهرها و روستاها،
 ۳. سه تا پنج درصد عوارض بزرگراه‌های کشور،
 ۴. درآمدهای حاصل از اجاره و فروش اراضی ملی و دولتی،
 ۵. ده تا پانزده درصد درآمد حاصل از بهره‌برداری از اراضی مناطق آزاد تجاری و شهرک‌های صنعتی که عرصه آن مناطق از اراضی منابع طبیعی و دولتی تأمین شده است،
 ۶. درآمد حاصل از جرائم و فروش مواد یا کالاهای بازداشتی مرتبط با قوانین منابع طبیعی،
 ۷. سازمان مجاز است بابت گردشگری و استفاده اشخاص از محیط‌های طبیعی در اختیار سازمان، عوارضی را براساس آیین‌نامه موضوع تبصره این ماده اخذ و به حساب مذکور واریز کند.
- تبصره «۱»** - آیین‌نامه اجرایی این ماده حداکثر ظرف مدت شش ماه پس از تاریخ ابلاغ این قانون، با پیشنهاد وزارت جهاد کشاورزی به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

ماده (۱۲)

همه درآمدهای حاصل از اجرای این قانون و همچنین وصول جریمه‌ها و غرامت‌های مربوط، به حسابی که از سوی خزانه‌داری کل تعیین می‌شود واریز خواهد شد. همه‌ساله صد درصد (۱۰۰٪) وجوه یاد شده توسط سازمان برنامه و بودجه کشور به منظور حفظ و احیای منابع طبیعی کشور در بودجه سازمان پیش‌بینی می‌شود.

ماده (۱۳)

از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این قانون، شورای عالی حفاظت محیط زیست و شورای عالی آب، ادغام و شورای عالی محیط زیست، آب و منابع طبیعی به ریاست رئیس‌جمهور یا معاون اول رئیس‌جمهور با

عضویت وزرای جهاد کشاورزی، نیرو، راه و شهرسازی، کشور، امور اقتصادی و دارایی، صنعت، معدن و تجارت، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، رئیس سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، رئیس سازمان حفاظت محیط زیست، رئیس سازمان ملی استاندارد، سه نفر از افراد ذی‌صلاح در امور منابع طبیعی، آب و محیط زیست که به‌ترتیب با پیشنهاد وزرای جهاد کشاورزی، نیرو و رئیس سازمان حفاظت محیط زیست و با حکم رئیس‌جمهور به مدت سه سال تعیین و با وظایف مشروح زیر تشکیل می‌شود و مصوبات آن پس از تأیید رئیس‌جمهور برای همه دستگاه‌های اجرایی لازم‌الاجراست.

- وظایف و اختیارات شورای عالی حفاظت محیط زیست که به‌موجب قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست مصوب ۱۳۵۳ و یا براساس سایر قوانین موضوعه به این شورا محول شده است.

- وظایف و اختیارات شورای عالی آب که به‌موجب قانون تشکیل وزارت جهاد کشاورزی - مصوب ۱۳۷۹ - و یا براساس قوانین موضوعه به این شورا محول شده است.

- حفاظت از جنگل‌ها، مراتع، خاک و تنوع زیستی و مدیریت حوزه‌های آبخیز.
- تدوین ضوابط مدیریت پایدار جنگل.

- سیاستگذاری به‌منظور کاهش اثرات زیانبار ناشی از تغییرات اقلیم و مقابله با بیابان‌زایی.

تبصره «۱» - تعیین انواع پروانه‌های صید و شکار، پرورش و تکثیر و نگهداری و خرید و فروش جانوران وحشی و اجزای آن و مدت اعتبار هر یک و تعیین انواع اسلحه و وسایل ممنوع شکار و صید و تعیین انواع جانوران وحشی توسط سازمان حفاظت محیط زیست انجام می‌گیرد.

تبصره «۲» - در تعیین و تصویب مناطق موضوع بند «۱» وظایف شورای عالی موضوع این ماده، کسب موافقت وزیر جهاد کشاورزی در مورد عرصه‌های منابع طبیعی و موافقت وزیر صنعت، معدن و تجارت در مورد مناطقی که طرح اکتشافات و بهره‌برداری از مواد معدنی طبق قوانین مربوط اجرا می‌شود، الزامی است.

تبصره «۳» - دبیرخانه شورای عالی مذکور در حوزه معاون اول رئیس‌جمهور تشکیل و دبیر شورا توسط معاون اول رئیس‌جمهور منصوب می‌شود.

فصل پنجم - مدیریت پایدار اراضی

ماده (۱۴)

هرگونه عملیات کشاورزی (اعم از زراعت آبی و دیم) در اراضی دارای شیب بیش از دوازده درصد (۱۲٪) ممنوع است و متخلف طبق آیین‌نامه‌ای که حداکثر ظرف مدت چهارماه پس از تاریخ ابلاغ این قانون با پیشنهاد وزارت جهاد کشاورزی به تصویب هیئت وزیران می‌رسد، به پرداخت خسارت وارده محکوم می‌شود.

ماده (۱۵)

شخم زدن اراضی زراعی شیبدار با شیب بیش از پنج درصد (۵٪) در جهت شیب ممنوع است و مرتکب برای بار اول با اخطار سازمان، ملزم به اصلاح شخم و در صورت تکرار علاوه بر اصلاح شخم به پرداخت خسارت وارده محکوم می‌شود.

ماده (۱۶)

همه مالکان اراضی دیم رهاشده واقع در مستثنیات این قانون که اراضی آنها بنا به تشخیص سازمان دارای فرسایش خاک بیش از حد مجاز (سالیانه سه تن در هکتار) است، موظفند در اجرای طرح‌های آبخیزداری تهیه شده برای آن حوزه مشارکت کرده و با اجرای عملیات آبخیزداری، فرسایش خاک اراضی خود را به کمتر از حد مجاز برسانند. در صورت عدم همکاری، در مرتبه اول به آنها اخطار کتبی داده شده و در صورت تکرار، متخلف به پرداخت خسارت وارده محکوم می‌شود.

تبصره - آیین‌نامه اجرایی این ماده، حداکثر ظرف مدت چهار ماه پس از تاریخ ابلاغ این قانون، با پیشنهاد وزارت جهاد کشاورزی به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.

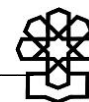
ماده (۱۷)

هرگونه بهره‌برداری در حوزه‌های آبخیز که منجر به فرسایش خاک (اعم از آبی و بادی)، رانش زمین، تولید رسوب، بیابان‌زایی و یا تشدید آن شود، ممنوع و منوط به اخذ مجوز لازم از سازمان است، شرایط صدور و تعیین و تصویب ضوابط اجرایی و همچنین تعیین شاخص‌ها و معیارهای بیان‌زایی کشور، برابر آیین‌نامه‌ای خواهد بود که حداکثر ظرف مدت چهار ماه پس از تاریخ ابلاغ این قانون، با پیشنهاد وزیر جهاد کشاورزی به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.

ماده (۱۸)

دولت موظف است ضمن فراهم‌سازی اجرای تعهدات ناشی از الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون‌های بین‌المللی و نیز به‌منظور جلوگیری از اقدامات موازی و ایجاد هم‌افزایی در دستیابی به اهداف توسعه پایدار، هماهنگی لازم بین فعالیت‌های مربوط به کنوانسیون‌های زیست‌محیطی ملل متحد را در سطح ملی به‌عمل آورد.

تبصره - همه دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط موظفند طرح‌ها و برنامه‌های خود را به‌گونه‌ای تهیه و اجرا کنند که وظایف محوله به دولت جمهوری اسلامی ایران در کنوانسیون‌های فوق به‌نحو مطلوب محقق شود.

ماده (۱۹)

هرگونه واگذاری، تغییر کاربری یا تبدیل ذخیره گاه‌ها، زیست‌بوم‌های حساس، باغ‌های گیاه‌شناسی و مراتع دارای وضعیت عالی و خوب ممنوع است. در سایر وضعیت مراتع با توجه به منطقه رویشی، حفاظت خاک، اقلیم و شیب، مطابق ضوابط فنی شورای عالی سازمان اقدام می‌شود.

تبصره - مسئول تعیین و تشخیص مراتع دارای وضعیت عالی و خوب سازمان است. سازمان موظف است ظرف مدت یک سال پس از تاریخ ابلاغ این قانون، نقشه رقومی این طبقه از مراتع را تهیه و هر ده سال یکبار این نقشه‌ها را به‌نگام کند.

ماده (۲۰)

در همه مواردی که با رعایت قوانین و مقررات مربوطه اجازه انتقال قطعی سند به نام مجری داده شده است، غیرقابل تغییر بودن کاربری اراضی باید در سند انتقال قید شود.

ماده (۲۱)

به‌منظور ایجاد هماهنگی و ضرورت جامع‌نگری و توسعه پایدار در جهت جلوگیری از تغییر کاربری و تبدیل منابع طبیعی واقع در محدوده قانونی و حریم شهرها رعایت شرایط ذیل الزامی است:

۱. ضوابط و معیارهای فنی مربوط به تعیین محدوده قانونی و حریم استحفاظی شهر توسط وزارتخانه‌های کشور، جهاد کشاورزی و مسکن و شهرسازی تعیین و حداکثر ظرف مدت شش ماه به تصویب شورای عالی معماری و شهرسازی ایرانی خواهد رسید.

۲. نقشه تعیین محدوده قانونی و حریم استحفاظی شهرها پس از تأیید نمایندگان وزارتخانه‌های مسکن و شهرسازی، کشور و جهاد کشاورزی توسط وزیر کشور ابلاغ می‌شود و یک نسخه از نقشه مصوب یاد شده به وزارت جهاد کشاورزی ارسال خواهد شد.

۳. در تدقیق محدوده قانونی و حریم شهر «اراضی مشمول ممنوعیت‌های قانونی تبدیل و واگذاری» باید در خارج از محدوده قرار گیرند و اختلاف محدوده شهر با محدوده طرح جامع یا هادی نباید از سه درصد (۳٪) تجاوز کند در غیر این صورت محدوده شهر باید به تصویب شورای عالی معماری و شهرسازی برسد و در هر صورت، محدوده مصوب طرح جامع یا هادی از صد درصد (۱۰۰٪) مساحت فعلی شهر تجاوز نخواهد کرد.

۴. آن بخش از منابع طبیعی که قانوناً قابل تبدیل و واگذاری بوده و سازمان درخصوص آن دارای طرح و برنامه نبوده و در محدوده قانونی و حریم شهرها واقع می‌شود، برطبق ضوابط شهرسازی و رعایت بندهای فوق‌الذکر و پس از اخذ گواهی از «سازمان» قابل تبدیل است و کاربری سایر عرصه‌های منابع طبیعی «اراضی

مشمول ممنوعیت‌های قانونی تبدیل و واگذاری» در این محدوده‌ها کماکان به قوت خویش باقی می‌ماند و بهره‌برداری از این منابع فقط در قالب طرح مصوب و تحت تصدی و نظارت سازمان امکان‌پذیر است.

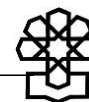
۵. درخصوص آن دسته از واگذاری‌های انجام شده در قالب مواد (۳۱) و (۳۲) آیین‌نامه اجرایی لایحه قانونی اصلاح لایحه قانونی واگذاری و احیای اراضی مصوب سال ۱۳۵۹ شورای انقلاب و اراضی موضوع مواد (۳۱) و (۳۴) قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع مصوب ۱۳۴۶/۰۵/۲۵ با اصلاحات و الحاقات بعدی که در زمان واگذاری در خارج از محدوده قانونی و حریم شهرها قرار داشته و بعداً به دلیل توسعه محدوده شهرها در این محدوده واقع شده یا خواهد شد، مادام که واگذاری قطعی برابر مقررات انجام نشده است و اراضی واگذار شده به صورت اجاره و بهره‌برداری بوده کماکان قراردادهای منعقد شده به قوت خود باقی و تصدی و نظارت آن برعهده سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور بوده و پس از انتقال قطعی مشمول مقررات و ضوابط حاکم بر کاربری‌های واقع در محدوده قانونی و حریم شهرها و محیط زیست خواهد بود.

ماده (۲۲)

از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این قانون، همه معترضان به اجرای مقررات مربوط به تشخیص منابع ملی که سابقاً اجرا و قطعیت یافته و تاکنون اعتراض نکرده‌اند می‌توانند ظرف مدت سه ماه اعتراضات خود را به اداره منابع طبیعی و آبخیزداری محل تسلیم و رسید دریافت کنند تا در کمیسیونی مرکب از یکی از قضات دادگستری به انتخاب رئیس قوه قضائیه، رئیس اداره منابع طبیعی و آبخیزداری و رئیس اداره ثبت اسناد و املاک شهرستان که در هر شهرستان تشکیل می‌شود، رسیدگی شود. پس از انقضای مهلت مقرر، هیچ‌گونه اعتراضی قابل پذیرش نیست. در صورت عدم وصول اعتراض در مهلت مقرر یاد شده، اجرای مقررات تشخیص منابع ملی قطعی شده محسوب می‌شود و این قطعیت برای همه مراجع قضایی، ثبتی و اداری معتبر و لازم‌الاجرا خواهد بود و هرگونه عملی مغایر با آن باطل و فاقد اعتبار است. بدین منظور سازمان موظف است مراتب را جهت اطلاع‌رسانی و اعلان عمومی در یکی از جراید کثیرالانتشار و همچنین یکی از روزنامه‌های محلی در یک نوبت آگهی کند. همه قوانین مغایر با این ماده لغو می‌شود.

تبصره «۱» - همه اعتراضاتی که به کمیسیون ماده‌واحد قانون تعیین تکلیف اراضی اختلافی موضوع اجرای ماده (۵۶) قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع کشور مصوب ۱۳۶۷/۶/۲۲ واصل و تاکنون منتهی به صدور رأی نشده‌اند جهت رسیدگی به کمیسیون موضوع این ماده ارجاع می‌شود.

تبصره «۲» - چنانچه رأی قاضی کمیسیون مبنی بر ملی بودن منبع بوده و محل در تصرف غیر باشد، قاضی کمیسیون به درخواست اداره منابع طبیعی و آبخیزداری شهرستان دستور رفع تصرف و خلع ید را صادر کرده به نحوی که منبع مذکور از هر جهت در اختیار اداره منابع طبیعی و آبخیزداری قرار گیرد. مأموران انتظامی مکلف به اجرای دستورات قاضی کمیسیون هستند.

تبصره «۳» - با اجرای مقررات تشخیص منابع ملی و قطعیت آن، مالکیت دولت نسبت به منبع مورد تشخیص احراز و مستقر می‌شود و این تشخیص مادامی که توسط مرجع تجدیدنظر در این ماده اصلاح و یا ابطال نشده باشد برای همه سازمان‌ها و دستگاه‌ها معتبر و لازم‌الاجراست. مدارک تشخیص اعم از برگ تشخیص، کروکی و نقشه‌های منضم به آن در حکم اسناد رسمی است و اعتراضات اشخاص تا صدور رأی قطعی مانع فعالیت‌های مرتبط با وظایف سازمان نیست مشروط بر آنکه این فعالیت‌ها منجر به تغییر کاربری عرصه و واگذاری آن نشود.

تبصره «۴» - تشخیص منابع ملی که قبل از وصول اعتراض در محدوده قانون شهرها و حریم روستاها واقع شده‌اند قطعی محسوب شده و اعتراضات قابل طرح در کمیسیون مذکور نیست.

تبصره «۵» - در مواردی که پس از اعلام سازمان، فقط نسبت به قسمتی از منابع اعلام شده اعتراض شود سازمان اختیار دارد بدون رعایت مدت، از کمیسیون مقرر در این ماده بخواهد نسبت به تمامی محدوده اعلام شده رسیدگی و اظهارنظر کند.

تبصره «۶» - رسیدگی به اعتراضات اشخاص در کمیسیون موضوع این ماده، مستلزم پرداخت هزینه طبق مقررات قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب (در امور مدنی) است.

ماده (۲۳)

عرصه و اعیانی جنگل‌ها، مراتع و سایر منابع طبیعی کشور که قبل از تصویب این قانون برابر قوانین و مقررات مربوط، جزء منابع ملی تشخیص داده شده‌اند و یا طبق مقررات این قانون ملی اعلام می‌شود از شمول قانون ابطال اسناد و فروش رقبات آب و اراضی موقوفه مصوب سال‌های ۱۳۶۳ و ۱۳۷۱ و اصلاحات بعدی خارج شده و موقوفه تلقی نمی‌شود مگر در مورد منابع ملی واقع در حریم موقوفات عام که تابع موقوفه بوده و عرصه آن جهت بهره‌برداری با حفظ کاربری، در اختیار متولی موقوفه قرار خواهد گرفت.

فصل ششم - جرائم و مجازات‌ها

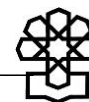
ماده (۲۴)

مرتکب یا مرتکبین اقدامات زیر مجرم محسوب و حسب مورد به پرداخت جزای نقدی به شرح زیر محکوم می‌شوند.

الف) بریدن، خشکانیدن، ریشه‌کن کردن یا سوزانیدن هر اصله نهال به شرح ذیل:

۱. نهال درختان موضوع ماده (۱) قانون حفظ و حمایت از منابع طبیعی و ذخایر جنگلی کشور - مصوب ۱۳۷۱ - و گونه‌های کهور، آکاسیا و کنار، بیست میلیون ریال،
۲. نهال درختان یا درختچه‌های دسته اول موضوع بند (۱۷) ماده (۱) قانون حفاظت و بهره‌برداری

- از جنگل‌ها و مراتع مصوب ۱۳۴۶/۰۵/۲۵ با اصلاحات و الحاقات بعدی، پانزده میلیون ریال،
۳. نهال درختان یا درختچه‌های دسته دوم موضوع بند (۱۷) ماده (۱) قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع مصوب ۱۳۴۶/۰۵/۲۵ با اصلاحات و الحاقات بعدی، ده میلیون ریال،
۴. نهال سایر درختان یا درختچه‌ها، پنج میلیون و پانصد هزار ریال،
۵. از بین بردن هر قلمه، یک میلیون ریال.
- (ب) بریدن، خشکانیدن، ریشه‌کن کردن، قطع کردن، پوست کندن، سر بر کردن، شاخه‌زنی، شکستن یا سوزانیدن هر اصله درخت و کت یا پی زدن یا روشن کردن آتش در تنه درختان جنگلی و همچنین تبدیل درختان افتاده یا ریشه‌کن شده یا قطع شده یا تهیه هر مترمکعب چوب، هیزم و زغال از آن به ترتیب ذیل:
۱. درختان موضوع ماده (۱) قانون حفظ و حمایت از منابع طبیعی و ذخایر جنگلی کشور - مصوب ۱۳۷۱ - و گونه‌های کهور، آکاسیا و کنار، صد و بیست میلیون ریال.
۲. درختان دسته اول موضوع بند (۱۷) ماده (۱) قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع مصوب ۱۳۴۶/۰۵/۲۵ با اصلاحات و الحاقات بعدی، پنجاه میلیون ریال،
۳. درختان دسته دوم موضوع بند (۱۷) ماده (۱) قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع مصوب ۱۳۴۶/۰۵/۲۵ با اصلاحات و الحاقات بعدی، سی میلیون ریال،
۴. سایر درختان، ده میلیون ریال.
- (پ) بریدن، خشکانیدن، ریشه‌کن کردن، سوزانیدن، قطع کردن، شکستن یا از بین بردن هر اصله درختچه، بوته جنگلی، مرتعی یا بیابانی یا گیاهان چندساله مرتعی، کوهستانی، بیابانی، کویری یا هرگونه خسارت بر پوشش گیاهی عرصه‌های منابع طبیعی به شرح زیر:
۱. درختچه، پنج میلیون ریال،
۲. بوته، یک میلیون ریال،
۳. گیاهان چندساله مرتعی، کوهستانی، بیابانی یا کویری، سیصد هزار ریال.
- (ت) برداشت بدون مجوز خاک، خاک‌برگ، خاک نباتی، شن، ماسه یا سنگ از عرصه‌های منابع طبیعی به شرح زیر:
۱. خاک، خاک‌برگ، خاک نباتی در جنگل‌ها به‌ازای هر مترمکعب، پنجاه میلیون ریال،
۲. خاک، خاک‌برگ، خاک نباتی در مرتع و زیست‌بوم‌های شکننده و حساس به‌ازای هر مترمکعب، بیست میلیون ریال،
۳. شن، ماسه یا سنگ از جنگل‌ها به‌ازای هر مترمکعب، معادل چهار برابر قیمت روز،
۴. شن، ماسه یا سنگ از مراتع با وضعیت متوسط به بالا و زیست‌بوم‌های شکننده و حساس به‌ازای هر مترمکعب، معادل سه برابر قیمت روز،
۵. شن، ماسه یا سنگ در سایر عرصه‌ها به‌ازای هر مترمکعب، معادل دو برابر قیمت روز،

۶. جریمه قاچاق یا حمل غیرمجاز خاک‌های جنگلی، مرتعی یا بیابانی به‌ازای هر مترمکعب، پنجاه میلیون ریال.

ث) ایجاد مزاحمت یا ممانعت در اجرای طرح‌ها و پروژه‌ها و اقدامات اجرایی و تخریب سازه‌ها و تأسیسات احداثی و عملیات توسط سازمان به شرح زیر:

۱. تخریب سازه‌ها یا تأسیسات احداثی و عملیات توسط سازمان، معادل خسارت وارده تا دو برابر آن،

۲. ایجاد مزاحمت یا ممانعت در اجرای طرح‌ها و پروژه‌ها و اقدامات اجرایی، علاوه‌بر رفع مزاحمت و ممانعت معادل خسارت وارده تا دو برابر آن،

ج) هرگونه بهره‌برداری یا اقدامی که منجر به فرسایش خاک، جاری شدن سیل، لغزش و رانش زمین در عرصه‌های منابع طبیعی به‌ویژه در محدوده‌های بحرانی و قرق شده و احیایی و حفاظتی که توسط سازمان به‌نحو مقتضی در جراید محلی آگهی و با نصب تابلو حدود آنها تعیین می‌شود، به پرداخت جریمه نقدی به میزان سه تا پنج برابر مبلغ خسارت.

چ) ایجاد حریق یا آتش‌سوزی عمدی در عرصه‌های منابع طبیعی به شرح زیر:

۱. ایجاد حریق یا آتش‌سوزی در جنگل و ذخیره‌گاه‌های منابع طبیعی و مناطق قرق به پرداخت جریمه نقدی به میزان سه تا پنج برابر مبلغ خسارت،

۲. ایجاد حریق یا آتش‌سوزی در سایر عرصه‌های منابع طبیعی به پرداخت جریمه نقدی به میزان دو تا سه برابر مبلغ خسارت.

ماده (۲۵)

صدور پروانه چرا و تعلیف دام در جنگل‌های کشور ممنوع است. دولت مکلف است ظرف مدت پنج سال در جنگل‌های شمال و حداکثر ظرف مدت ۱۰ سال در جنگل‌های خارج از شمال کشور حقوق مابه‌ازای دامداران مجاز و ذی‌حق جنگل‌ها را با مشوق‌ها و سازوکارهای مناسب تأدیه و نسبت به ابطال پروانه و طرح و خروج دام از جنگل اقدام کند.

تبصره «۱» - در صورت استنکاف دامدار از اجرای این ماده پس از دریافت حقوق مابه‌ازای متعلقه، علاوه‌بر الزام به خروج دام از جنگل و پرداخت خسارت وارده، به مجازات مقرر در ماده (۲۶) این قانون محکوم می‌شود.

تبصره «۲» - آیین‌نامه اجرایی این ماده حداکثر ظرف مدت سه ماه پس از تاریخ ابلاغ این قانون با پیشنهاد وزارت جهاد کشاورزی به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

تبصره «۳» - دولت مکلف است سالیانه، گزارش اقدامات اجرایی این ماده را به مجلس شورای اسلامی ارائه دهد.

ماده (۲۶)

چرانیدن دام در عرصه‌های منابع طبیعی بدون اخذ پروانه چرا یا مازاد بر ظرفیت تعیین شده در پروانه و طرح مرتعداری یا مدیریت منابع طبیعی یا خارج از زمان مقرر و نیز چرای دام در منطقه قرق، جرم محسوب می‌شود. مرتکب یا مرتکبین حسب مورد به مجازات زیر محکوم می‌شوند.

۱. دام بدون پروانه ضبط و بدون رعایت تشریفات مزایده به نفع سازمان به فروش می‌رسد.

۲. چرای دام خارج از زمان مقرر به‌ازای هر واحد دامی غیرمجاز معادل سی درصد (۳۰٪) ارزش روز

آن واحد دامی.

۳. بابت دام مازاد به‌ازای هر واحد دامی غیرمجاز معادل بیست درصد (۲۰٪) ارزش روز آن واحد دامی.

۴. چرانیدن دام در منطقه قرق معادل چهل درصد (۴۰٪) ارزش روز آن واحد دامی.

تبصره - هر کس بدون مجوز قانونی به هر نحوی مبادرت به انتقال و واگذاری حق استفاده از تمام یا

قسمتی از پروانه چرا یا طرح مرتعداری کند، علاوه بر پرداخت خسارت وارده به پرداخت جریمه‌ای معادل بیست درصد (۲۰٪) ارزش روز واحدهای دامی موضوع پروانه یا طرح و ابطال پروانه یا طرح نیز محکوم می‌شود.

ماده (۲۷)

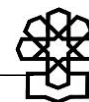
هرگونه موافقت با واگذاری یا تبدیل منابع طبیعی دارای ممنوعیت‌های قانونی تبدیل یا واگذاری، جرم بوده و مجوزهای صادره بی اعتبار هستند. مرتکب علاوه بر انفصال درجه پنج به جزای نقدی معادل ارزش ریالی مال موضوع جرم یا حبس درجه پنج محکوم می‌شود.

ماده (۲۸)

حمل چوب، هیزم و زغال حاصل از درختان جنگلی و همچنین حمل فراورده‌های فرعی جنگلی و مرتعی از قبیل باریجه، کتیرا، انقوزه، سقز و غیره که فهرست آنها توسط سازمان تهیه و منتشر می‌شود، در خارج از محدوده قانونی شهرها و در داخل شهرهای مجاور جنگل با اهداف تجاری و بدون اخذ پروانه حمل یا بهره‌برداری از سازمان ممنوع است و مرتکب طبق تبصره (۴) ماده (۱۸) قانون قاچاق کالا و ارز مصوب ۱۳۹۲/۱۰/۰۳ با اصلاحات و الحاقات بعدی تعقیب و مجازات خواهد شد و در صورتی که دارای پروانه بهره‌برداری باشد فقط عین مال به سود سازمان ضبط می‌شود.

تبصره - راننده وسیله نقلیه‌ای که چوب‌های بدون پروانه یا محصولات ذکر شده در این ماده را

بدون مجوز عالمی حمل کرده باشد معاون جرم محسوب و علاوه بر مجازات مقرر از چهار ماه تا یکسال از حق رانندگی محروم و وسیله نقلیه نیز ظرف همین مدت توقیف می‌شود. ضابطان باید گواهینامه رانندگی را از مرتکب اخذ و ضمیمه پرونده به دادسرا ارسال دارند.

ماده (۲۹)

هرکس به منظور تصرف یا ذی حق معرفی کردن خود یا دیگری مرتکب صحنه‌سازی از قبیل خاکبرداری، شخم‌زنی، پی‌کنی، بذرپاشی، نهال‌کاری، غرس اشجار، دیوارکشی، احداث بنا، تغییر حد فاصل، امحای مرز، کرت‌بندی، نهرکشی، حفر چاه و امثال آن به ایجاد آثار تصرف در عرصه و اعیانی موضوع این قانون شود، علاوه بر رفع تصرف و جبران خسارت و اعاده منافع حاصله، به حبس تعزیری درجه پنج محکوم می‌شود.

تبصره - ابنیه، اعیانی یا مستحدثاتی که در عرصه مورد تجاوز احداث شده، با حکم دادگاه صالحه حسب مورد قلع و قمع یا به نفع دولت ضبط می‌شود.

ماده (۳۰)

هرگونه انتشار آگهی توسط اشخاص حقیقی یا حقوقی برای معاملات عرصه و اعیان منابع طبیعی موضوع این قانون از قبیل آگهی فروش، اجاره، مزایده، مناقصه، نقل و انتقال، ثبت، افراز، تفکیک و واگذاری در جراید، رسانه‌های الکترونیکی و نظایر آن بدون اخذ مجوز از سازمان و یا انجام معاملات غیرقانونی، جرم محسوب و مرتکب به مجازات حبس تعزیری درجه شش محکوم می‌شود.

تبصره «۱» - پذیرش هرگونه تقاضای ثبت و انجام معامله اراضی موضوع این قانون، توسط اداره ثبت و دفاتر اسناد رسمی از اشخاص، منوط به استعلام از سوی دفاتر یاد شده از ادارات کل منابع طبیعی، دایر بر بلامانع بودن ثبت یا انجام معامله است. ادارات مذکور موظفند حداکثر ظرف دو ماه پاسخ دهند. در صورت پاسخ ندادن ظرف مهلت مقرر، متخلفین به هیئت‌های رسیدگی به تخلفات اداری برای اعمال مجازات مقرر در قانون مربوط، معرفی می‌شوند. در هر صورت اخذ نظر اداره منابع طبیعی در قبول ثبت و صدور سند الزامی است.

تبصره «۲» - همه دستگاه‌های مشمول ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری که به‌نحوی در انجام معاملات مذکور در این ماده دخالت دارند، مکلفند از ادارات کل منابع طبیعی استعلام کنند.

ماده (۳۱)

تخلیه هرگونه مواد زائد خطرناک، نخاله، زباله، شیره زباله، مواد زائد ساختمانی، خاک، سنگ و همچنین دیو کردن خاک در داخل عرصه‌های منابع طبیعی و مناطق مستعد حمل رسوب (آبراهه‌ها و دامنه‌های مشرف بر آنها) ممنوع است. مرتکبان به جزای نقدی از ده میلیون (۱۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال تا پنجاه میلیون (۵۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال محکوم می‌شوند.

تبصره - سازمان‌های منابع طبیعی و آب‌خیزداری و حفاظت محیط زیست مشترکاً موظفند ظرف شش ماه پس از تاریخ ابلاغ این قانون، محدوده‌های تخلیه مواد زائد مذکور را در مناسب‌ترین محل تعیین و ابلاغ کنند.

ماده (۳۲)

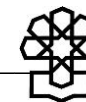
در همه مواردی که در این قانون مجازات مقرر شده در صورت ورود خسارات وارده به عرصه و اعیانی منابع طبیعی، واردکننده خسارت علاوه بر محکومیت جزایی، مکلف به جبران خسارت وارده نیز خواهد بود. تشخیص میزان تخریب و خسارات وارده و نحوه جبران آن با اولویت بازسازی منابع تخریب شده و ایجاد منابع جدید، اخذ هزینه‌های مربوط از واردکننده خسارت، براساس آیین‌نامه‌ای است که بنا به پیشنهاد وزارت جهاد کشاورزی به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.

ماده (۳۳)

به هیئت وزیران اجازه داده می‌شود بنا به پیشنهاد مشترک وزارت جهاد کشاورزی، وزارت امور اقتصاد و دارایی و سازمان برنامه و بودجه کشور، هر سال یکبار، تمام جریمه‌های ریالی مندرج در این قانون را مطابق با نرخ تورم اعلامی از سوی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران تعدیل و مراتب را تصویب و ابلاغ کند. جرایم تعدیل‌شده، در مورد احکامی که بعد از آن صادر می‌شود لازم‌الاجرا است.

ماده (۳۴)

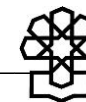
همه قوانین و مقررات و احکام قانونی مرتبط مغایر با این قانون، از جمله مواد (۴۲) و (۵۵) قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع مصوب ۱۳۴۶/۰۵/۲۵ با اصلاحات و الحاقات بعدی، ملغی و نسخ می‌شود.

جدول ۱. اظهار نظر کارشناسی درباره: «طرح جامع منابع طبیعی و آبخیزداری کشور»

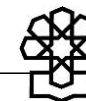
توضیحات	پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس	مفاد طرح پیشنهادی مجلس (۱۳۹۵/۰۵/۰۳)
<p>ماده (۱) طرح پیشنهادی به ماده (۱) اصلاحی با سه تبصره و ماده (۳) پیشنهادی تبدیل شد.</p>	<p>متن جایگزین ماده (۱): ماده (۱) - از تاریخ تصویب این قانون نام «سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور» به «سازمان منابع طبیعی کشور» تغییر و همه وظایف و اختیارات آن به سازمان جدید انتقال می‌یابد. تبصره «۱» - سازمان منابع طبیعی کشور که از این پس سازمان نامیده می‌شود، دارای شخصیت حقوقی، مالی و اداری مستقل بوده و رئیس آن به‌عنوان معاون وزیر جهاد کشاورزی و عضو شوراهای مرتبط از جمله شورای عالی حفاظت محیط زیست، شورای عالی آب، شورای عالی آمایش سرزمین، شورای عالی شهرسازی و معماری، تعیین می‌شود. تبصره «۲» - ساختار تشکیلاتی سازمان در هر استان اداره کل، در شهرستان اداره و در مرکز بخش واحد منابع طبیعی است. تبصره «۳» - مدیر کل منابع طبیعی هر استان عضو شورای توسعه و برنامه‌ریزی استان است. متن جایگزین ماده (۲): ماده (۳) - تعاریف و اصطلاحات به‌کار رفته در قانون</p>	<p>ماده (۱) - نام سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور به «سازمان منابع طبیعی و آبخیزداری کشور» تغییر می‌یابد. این سازمان دارای شخصیت حقوقی مستقل و استقلال مالی و اداری بوده و مسئولیت اجرای کلیه وظایف و اختیاراتی که به‌موجب قوانین و مقررات مختلف برعهده سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری بوده و همچنین مسئولیت اجرای این قانون را برعهده دارد. سازمان مذکور وابسته به وزارت جهاد کشاورزی است که در این قانون اختصاراً «سازمان» نامیده می‌شود. تعاریف به‌کار رفته در این قانون منحصراً به شرح زیر است و تعریف آن دسته از اصطلاحات علمی و فنی مرتبط با منابع طبیعی و آبخیزداری که در قوانین مربوط تعریف نشده و یا مورد ابهام و تردید باشد با سازمان است. ۱. جنگل زمینی (اعم از خشکی و آبی) است که عمدتاً از درخت و درختچه همراه با سایر رستنی‌های خشکی و علفی خودرو پوشیده شده باشد مشروط به آنکه مساحت آن کمتر از نیم هکتار و تاج پوشش درختی آن به‌طور طبیعی کمتر از پنج درصد (۵٪) نباشد و به شرح زیر تقسیم می‌شود: ۱-۱. جنگل طبیعی عبارت از جنگلی است که منشأ طبیعی داشته باشد و انسان در ایجاد اولیه آن نقش نداشته باشد. ۱-۲. جنگل دست‌کاشت جنگلی است که منشأ طبیعی نداشته و به دست انسان ایجاد شده باشد. ۱-۳. جنگل حفاظتی به جنگلی اطلاق می‌شود که به‌علت شرایط خاص رویشگاه از قبیل شیب، حساسیت خاک به فرسایش، استعداد زمین به لغزش و رانش، خطر نابودی ذخایر ژنتیکی، حفظ منظر، تأمین آب و غیره تحت مدیریت علمی خاص</p>

توضیحات	پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس	مفاد طرح پیشنهادی مجلس (۱۳۹۵/۰۵/۰۳)
	<p>ملی شدن جنگل‌ها مصوب ۱۳۴۱/۱۰/۲۷، قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع مصوب ۱۳۴۶/۰۵/۲۵ با اصلاحات و الحاقات بعدی و سایر قوانین و آیین‌نامه‌های مربوط به قوت خود باقی است.</p>	<p>قرار گیرد.</p> <p>۱-۴. جنگل مخروطی</p> <p>جنگلی است که بر اثر عوامل طبیعی یا مداخلات بی‌رویه انسانی سیر قهقرایی داشته و از حال تعادل طبیعی خارج شده باشد.</p> <p>۲. پارک جنگلی طبیعی</p> <p>به مناطق جنگلی گفته می‌شود که به خاطر موقعیت مکانی مناسب (عوامل فیزیکی، اجتماعی و اقتصادی) و جذابیت‌ها و ویژگی‌ها و قابلیت‌های طبیعی تحت مدیریت تفرجی و حفاظتی در می‌آیند.</p> <p>۲-۱. پارک جنگلی دست‌کاشت</p> <p>به مناطقی که با هدف جمع‌آوری گونه‌های گیاهی متنوع و مناسب به منظور بازسازی محیط‌های تخریب شده یا ایجاد محیط‌های شبکه جنگلی تحت مدیریت تفرجی قرار می‌گیرد.</p> <p>۳. اراضی جنگلی</p> <p>به زمین‌هایی که در آنها آثار و شواهد وجود جنگل از قبیل نهال یا پاجوش یا کنده درختان جنگلی به‌طور گروهی یا پراکنده وجود داشته باشد مشروط بر آنکه در تاریخ ملی شدن جنگل‌ها (۱۳۴۱/۱۰/۲۷) تحت کشت یا آیش نبوده باشد و یا زمین‌هایی که در آنها درختان و درختچه‌های خودروی جنگلی به‌طور پراکنده وجود داشته و تاج پوشش آنها یک (۱٪) تا پنج (۵٪) درصد باشد، اطلاق می‌شود.</p> <p>۴. ذخیره‌گاه جنگلی</p> <p>به مناطق دارای گونه یا گونه‌های جنگلی و مرتعی در حال انقراض یا نادر یا آسیب‌پذیر یا مورد تهدید یا گونه‌های بومی با ویژگی‌های خاص اطلاق می‌شود.</p> <p>۵. بیشه</p> <p>عبارت است از اراضی که عمدتاً از درختچه و بوته خودرو پوشیده شده باشد و حداقل مساحت آن کمتر از نیم (۰/۵) هکتار نباشد.</p>

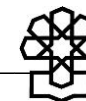
توضیحات	پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس	مفاد طرح پیشنهادی مجلس (۱۳۹۵/۰۵/۰۳)
		<p>۶. درخت رستنی چوبی است که در شرایط بیعی دارای تنه مشخص و واحد است و معمولاً ارتفاع آن از پنج متر تجاوز می‌کند.</p> <p>۷. درختچه رستنی چوبی است که معمولاً تنه واحدی نداشته و دارای انشعابات جانبی است و در شرایط طبیعی کمی بالاتر از سطح خاک منشعب شده و حداقل ارتفاع آن یک (۱) متر باشد.</p> <p>۸. نهال گیاه جوانی است که از رشدونمو آن «درخت و یا درختچه به‌وجود می‌آید و قطر یقه آن کمتر از سه (۳) سانتیمتر باشد.</p> <p>۹. تنه قسمتی از ساقه درخت از یقه تا اولین نقطه انشعاب تاج را تنه می‌نامند.</p> <p>۱۰. شاخه همه انشعابات ساقه، شاخه نامیده می‌شود.</p> <p>۱۱. کت‌زنی قطع آوندهای گیاهی با هدف خشکاندن درخت را گویند.</p> <p>۱۲. سر بُر کردن قطع تاج درختان را گویند.</p> <p>۱۳. بهره مالکانه سهم مالکانه دولت در درآمد ناخالص حاصل از اجرای طرح‌های بهره‌برداری و یا هرگونه استفاده از عرصه و اعیانی منابع طبیعی را گویند.</p> <p>۱۴. ضریب بهره مالکانه عبارت است از مابه‌التفاوت بهای فرآورده‌های اصلی و فرعی منابع طبیعی از هزینه‌های اجرایی طرح و سود</p>

توضیحات	پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس	مفاد طرح پیشنهادی مجلس (۱۳۹۵/۰۵/۰۳)
		<p>مجری که به‌صورت درصدی از بهای فراورده‌های مذکور در طرح محاسبه و اعلام می‌شود.</p> <p>۱۵. توده جنگلی قطعات مجزایی از جنگل است که مساحت آن کمتر از نیم درصد (۰/۵٪) هکتار نباشد.</p> <p>۱۶. باغ در محدوده منابع طبیعی باغ به محلی اطلاق می‌شود که دارای شرایط زیر باشد: الف) حدود آن به‌نحوی از انحا مشخص و معین شده باشد. ب) حجم درختان جنگلی خودروی آن از پنجاه (۵۰) مترمکعب در هکتار تجاوز نکند. ج) حداقل در هر هکتار آن یکصد (۱۰۰) اصله درخت مثمر دست‌کاشت و یا مجموعاً دویست (۲۰۰) اصله درخت مثمر یا غیرمثمر جوان دست‌کاشت و یا یک هزار (۱۰۰۰) بوته چای وجود داشته باشد. د) حداقل نه دهم سطح آن از کنده و ریشه درختان جنگلی پاک شده باشد. ه) در زمان قانون ملی شدن جنگل‌ها (۱۳۴۱/۱۰/۲۷) دارای درختان مثمر بوده باشد.</p> <p>۱۷. درختان جنگلی ایران درختان جنگلی ایران از نظر اجرای این قانون به شرح زیر دسته‌بندی می‌شوند: دسته اول - زربین طبیعی، ارس، شمشاد، سرخدار، گردو جنگلی، توس، ملچ، سفید پلت، سرو خمره‌ای، حرا، چندل، فندق، زیتون طبیعی، بته (پسته وحشی)، ششم، گیلاس وحشی (الواکک). دسته دوم - راش، نمدار، زبان گنجشک، افرا، شیردار، توسکا، کاج، بادام وحشی (بادامک)، بارانک، آزاد، پیسه، آبیس، اوجا، بلوط، ون. دسته سوم - معرز، لرگ، کلپو، صنوبر و سایرگونه‌ها.</p> <p>۱۸. طرح جنگلداری سند مدونی است از مجموعه فعالیت‌های اجرایی مرتبط با هم که براساس اصول مدیریت پایدار جنگل برحسب زمان و مکان و با هدف حفظ، احیا، اصلاح و توسعه و بهره‌برداری برای سطحی از جنگل تهیه و به تصویب سازمان می‌رسد.</p>

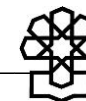
توضیحات	پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس	مفاد طرح پیشنهادی مجلس (۱۳۹۵/۰۵/۰۳)
		<p>۱۹. بوته عبارت از رستنی خودرو خشبی است که ساقه آن به‌طور طبیعی کمی بالاتر از سطح خاک منشعب شده باشد و حداکثر ارتفاع آن در حالت طبیعی یک متر باشد. متناسب با مناطق رویشی بوته دارای انواع جنگلی، مرتعی یا بیابانی است.</p> <p>۲۰. پروانه چرا مجوز موقتی است که با در نظر گرفتن ظرفیت مرتع و فصل چرا، به نام دامدار یا دامداران واجد شرایط هر منطقه برای تعلیف دام صادر می‌شود.</p> <p>۲۱. واحد دامی عبارت از یک رأس گوسفند است. یک رأس بز (۴) واحد دامی و یک نفر شتر (۷) واحد دامی و یک رأس گاو و سایر احشام (۵) واحد دامی محاسبه می‌شوند.</p> <p>۲۲. منطقه قرق منطقه‌ای است که به‌منظور حفظ و یا ایجاد تعادل طبیعی تحت مدیریت خاص قرار می‌گیرد.</p> <p>۲۳. چمنزار به زمینی گفته می‌شود که سطح ایستایی آن بالا و پوشش گیاهی آن غالباً از گندمیان (گراس‌های) چندساله و غنی از مواد آلی باشد و عرفاً چمنزار گفته شود.</p> <p>۲۴. مرتع زمینی است با پوشش نباتات طبیعی خودرو که پوشش گیاهی آن غالباً علفی چندساله، بوته‌ای، بعضاً درختچه‌ای و به‌ندرت دارای درختان پراکنده بوده و در فصل چرا عرفاً مورد تعلیف دام قرار می‌گیرد و همچنین دارای کارکردهای متعددی از قبیل حفظ آب و خاک، ارزش‌های زیست‌محیطی و در صورت فراهم بودن شرایط یکی از منابع تأمین غذای دام اهلی و وحوش است.</p> <p>۲۵. طرح مرتعداری طرح مرتعداری سند مدونی است از مجموعه اقداماتی که به‌منظور اعمال مدیریت مراتع با هدف حفظ، احیا، اصلاح،</p>

توضیحات	پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس	مفاد طرح پیشنهادی مجلس (۱۳۹۵/۰۵/۰۳)
		<p>توسعه و بهره‌برداری صحیح در محدوده‌های معینی از مراتع تهیه و به تصویب سازمان می‌رسد.</p> <p>۲۶. نيزار جامعه گیاهی است که اکثریت عناصر تشکیل‌دهنده آن انواع مختلف «نی» است.</p> <p>۲۷. شنزار به عرصه‌ای گفته می‌شود که در اثر فقر پوشش گیاهی، عامل فرساینده باد باعث جابه‌جایی ذرات شن و ماسه شود و اشکال مختلف ناهمواری‌های ماسه‌ای را به وجود آورد.</p> <p>۲۸. کویر محدوده‌ای از پایین‌ترین سطح ارتفاعی مناطق بیابانی است که به جهت انباشت املاح، فاقد شرایط لازم برای حیات گیاهان و جانوران است.</p> <p>۲۹. بیابان به مناطق دارای اقلیم‌های فراخشک و خشک که میزان متوسط بارندگی سالیانه آن کمتر از ۱۵۰ میلیمتر و درصد پوشش گیاهی چندساله آن کمتر از ده درصد (۱۰٪) باشد.</p> <p>۳۰. بیابانزایی به فرایند تخریب سرزمین، زوال زیست‌بوم‌های طبیعی یا کاهش توان تولید زیستی اراضی در مناطق خشک، نیمه‌خشک و خشک نیمه‌مرطوب ناشی از عوامل انسانی و محیطی اطلاق می‌شود.</p> <p>۳۱. مقابله با بیابانزایی (بیابانزدایی) به مجموعه فعالیت‌های هدفمند جهت شناخت، کنترل یا کاهش شاخص‌ها و معیارهای تخریب سرزمین در مناطق تحت تهدید پدیده بیابانزایی و خشکسالی اطلاق می‌شود که به‌عنوان بخشی از برنامه توسعه جامع سرزمین و در راستای تحقق اهداف توسعه پایدار تدوین و به اجرا در می‌آید.</p> <p>۳۲. طرح مدیریت مناطق بیابانی سند مدونی است از مجموعه اقدامات مدیریتی و اجرایی که با هدف حفظ، اصلاح، احیاء، توسعه و بهره‌برداری برای محدوده‌ای از مناطق بیابانی تهیه و پس از تصویب سازمان به اجرا در می‌آید.</p>

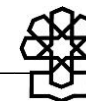
توضیحات	پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس	مفاد طرح پیشنهادی مجلس (۱۳۹۵/۰۵/۰۳)
		<p>۳۳. کانون بحرانی فرسایش بادی به بخش‌هایی از مناطق تحت تأثیر فرسایش بادی (مناطق برداشت و حمل رسوب) زیست‌بوم‌های بیابانی اطلاق می‌شود که سبب ورود خسارت به مناطق مسکونی، منابع زیستی و اقتصادی می‌شود.</p> <p>۳۴. حوزه آبخیز حوزه آبخیز عرصه‌ای است که روان آب ناشی از بارش بر روی آن توسط آبراهه‌ها جمع‌آوری و به یک خروجی نظیر رودخانه، آب‌انباشت، تالاب، دریاچه و دریا هدایت می‌شود.</p> <p>۳۵. آبخیزداری علم و هنر برنامه‌ریزی مستمر و اجرای اقدامات لازم برای مدیریت منابع حوزه‌های آبخیز اعم از طبیعی، کشاورزی، اقتصادی و انسانی بدون ایجاد اثرات منفی در منابع آب و خاک است.</p> <p>۳۶. پارک آبخیز عرصه‌ای است که پس از اجرای عملیات آبخیزداری (با هدف کنترل فرسایش خاک و رسوب و جلوگیری از بروز سیلاب)، تحت مدیریت علمی، مورد استفاده آموزشی، نمایشی و تفریحی قرار می‌گیرد.</p> <p>۳۷. اقدامات آبخیزداری شامل اقدامات پیشگیری و کنترل سیلاب‌ها، رانش زمین، فرسایش خاک و رسوب و نیز اصلاح کاربری اراضی، پخش سیلاب، آبخوان‌داری و کاهش اثرات خشکسالی است.</p> <p>۳۸. فرسایش خاک به جابه‌جایی خاک از محل اصلی خود در اثر عوامل مختلف به‌ویژه آب و باد گفته می‌شود.</p> <p>۳۹. حفاظت خاک مجموعه اقدامات و عملیاتی که به منظور پیشگیری و کنترل تخریب و فرسایش خاک و تبعات آن (کاهش حاصلخیزی، تولید رسوب و آلودگی منابع آب و...) اجرا می‌شود.</p> <p>۴۰. مناطق بحرانی مناطق است که با توجه به حساسیت‌های خاص، استمرار بهره‌برداری از آنها موجب زیان‌های فراوان اقتصادی</p>

توضیحات	پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس	مفاد طرح پیشنهادی مجلس (۱۳۹۵/۰۵/۰۳)
		<p>و اجتماعی و زیست‌محیطی به منابع پایه می‌شود.</p> <p>۴۱. رانش زمین حرکت توده‌ای خاک و سنگ به طرف پایین‌دست دامنه به‌صورت‌های مختلف جریان کلی، ریزش و لغزش است.</p> <p>۴۲. رسوب به مواد جامد حاصل از فرسایش خاک که توسط آب و باد مورد جابه‌جایی، تعلیق و نهایتاً ته‌نشست می‌شوند اطلاق می‌شود.</p> <p>۴۳. حوزه‌های آبخیز معرف حوزه آبخیز کوچکی که از نظر طبیعی، خصوصیات آن معرف خصوصیات منطقه وسیعی باشد.</p> <p>۴۴. حوزه‌های آبخیز نمایشی حوزه آبخیزی که تأثیر کاربری‌های مختلف را بر روی میزان فرسایش خاک، رسوب و روان‌آب ارائه می‌دهد. بدین منظور از پلات‌های نمایشی استفاده می‌شود و کاربرد ترویجی - آموزشی دارد.</p> <p>۴۵. حوزه‌های آبخیز زوجی شامل دو حوزه آبخیز شاهد و عملیاتی بوده که در آن اثرات اقدامات آبخیزداری بر روی کاهش فرسایش خاک، رسوب، روان‌آب و تقویت پوشش گیاهی بررسی می‌شود.</p> <p>۴۶. عملیات مکانیکی همه اقدامات ساختمانی که به‌منظور حفاظت آب و خاک و کنترل فرسایش خاک، سیل، رسوب، رانش زمین و کاهش اثرات خشکسالی احداث می‌گردند.</p> <p>۴۷. عملیات بیولوژیکی همه اقداماتی که منجر به ایجاد و تقویت پوشش گیاهی مناسب و در نتیجه حفظ آب و خاک و کنترل فرسایش خاک، سیل، رسوب، رانش زمین و کاهش اثرات خشکسالی می‌شوند.</p>

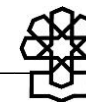
توضیحات	پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس	مفاد طرح پیشنهادی مجلس (۱۳۹۵/۰۵/۰۳)
		<p>۴۸. آبخوان به لایه‌هایی از خاک و سنگ دارای خلل، روزنه و شکستگی در مخروط افکنه‌های کوهپایه‌ای و دشت‌های آبرفتی اطلاق می‌شود که قابلیت ذخیره‌سازی آب‌های مازاد سطحی به صورت طبیعی یا مصنوعی جهت استفاده‌های کوتاه‌مدت یا بلندمدت بعدی در آنها وجود دارد.</p> <p>۴۹. آبخوان‌داری مجموعه اقدامات مدیریتی و اصلاحی آبخوان با هدف مدیریت پایدار آن است.</p> <p>۵۰. سیل جریان یا بالا آمدن نسبتاً زیاد آب در یک آبراهه است به میزانی که از مواقع معمول به‌طور وضوح بیشتر باشد و در نتیجه منجر به تخریب منابع اقتصادی و ضایعات و تلفات انسانی شود.</p> <p>۵۱. جریان‌واریزه‌ای نوعی از سیل که حجم مواد معلق آن بیش از پنجاه درصد (۵۰٪) کل حجم جریان باشد.</p> <p>۵۲. جریان گلی نوعی از سیل که حجم مواد معلق آن بین سی (۳۰٪) تا پنجاه درصد (۵۰٪) کل حجم جریان باشد.</p> <p>۵۳. پیشگیری از سیل و کنترل سیلاب مجموعه‌ای از اقدامات و عملیاتی است که منجر به کاهش شدت و قدرت تخریب جریان سیلاب و همچنین افزایش جریان پایه رودخانه‌ها و بهره‌برداری از سیلاب در جهت حفاظت آب و خاک و آبخیزداری می‌شود.</p> <p>۵۴. طرح آبخیزداری سند مدونی است از مجموعه اقداماتی که براساس اصول مدیریت پایدار حوزه آبخیز به منظور حفاظت، احیا، اصلاح، توسعه و بهره‌برداری منابع آب و خاک حوزه آبخیز تهیه و تدوین و پس از تصویب سازمان به اجرا در می‌آید.</p> <p>۵۵. اراضی دایر زمین‌هایی است که با توجه به سابقه احیا، مستثنی از منابع ملی بوده و مستمراً مورد بهره‌برداری کشاورزی</p>

توضیحات	پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس	مفاد طرح پیشنهادی مجلس (۱۳۹۵/۰۵/۰۳)
		<p>قرار می‌گیرند.</p> <p>۵۶. اراضی آیش زمین دایری است که به‌صورت متناوب و طبق عرف محل برای دوره معینی بدون کشت بماند.</p> <p>۵۷. اراضی بایر زمین‌هایی است که سابقه احیا دارد ولی به‌علت اعراض یا عدم بهره‌برداری بدون عذر موجه، حداقل مدت پنج سال متوالی متروک مانده باشد.</p> <p>۵۸. اراضی موات زمین‌هایی است که سابقه احیا و بهره‌برداری نداشته و به‌صورت طبیعی باقی مانده است.</p> <p>۵۹. اراضی مستحذئه زمینی است که در نتیجه پسروری آب دریاها، دریاچه‌ها و تغییر بستر رودخانه‌ها یا خشک شدن تالاب‌ها ایجاد شده باشد.</p> <p>۶۰. اراضی ساحلی زمین‌هایی است که در مجاورت حریم دریا و دریاچه و یا اراضی مستحذئه قرار دارد و با توجه به تعریف انواع اراضی مذکور در این قانون برحسب مورد در حکم یکی از آنها محسوب خواهد شد.</p> <p>۶۱. ایستگاه تولید بذر و نهال محوطه‌های طبیعی یا باغ‌های بذرگیری و یا ایستگاه‌های تولید و تکثیر بذر و نهال به جهت حفظ و توسعه گونه‌های گیاهی، در مناطق متنوع جغرافیایی احداث یا تحت مدیریت قرار می‌گیرند.</p> <p>۶۲. نهالستان عرصه‌های منابع طبیعی که برای تولید نهال گونه‌های جنگی به‌منظور جنگل‌کاری با هدف تأمین چوب‌های صنعتی یا ساختمانی یا ایجاد فضای سبز با اثرات زیست‌محیطی اختصاص یافته‌اند.</p> <p>۶۳. طرح جامع منابع طبیعی طرحی است که همه مسائل مربوط به منابع طبیعی تجدیدشونده و مسائل اقتصادی و اجتماعی را با هدف</p>

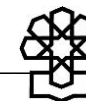
توضیحات	پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس	مفاد طرح پیشنهادی مجلس (۱۳۹۵/۰۵/۰۳)
		<p>توسعه پایدار و حفظ تعادل محیط در برگیرد.</p> <p>۶۴. کشاورزی</p> <p>عبارت است از بهره‌برداری از آب و زمین به منظور تولید محصولات گیاهی و حیوانی (از قبیل: زراعت، باغداری، درختکاری مثمر و غیرمثمر، جنگلداری، جنگل‌کاری، دامداری، پرورش طیور و زنبور عسل و آبزیان).</p>
<p>با توجه به وجود احکام قانونی مناسب در رابطه با موضوع تبصره‌های «۱»، «۳» و «۴» ماده (۲) طرح، بهتر است به قوانین مادر ارجاع شود. با توجه به اینکه موضوع ماده (۲) تعریف منابع طبیعی است بهتر است در فصل اول (تعاریف) بدون ذکر تبصره‌ها آورده شود. همچنین با توجه به موضوع تغییر عنوان سازمان جنگل‌ها و مراتع در طرح پیشنهادی گزارش حاضر، پیشنهاد می‌شود تبصره (۲) ماده مذکور با تغییراتی جزئی که منبعت از موضوع ماده (۳) طرح پیشنهادی است، به عنوان ماده (۴) ذیل فصل «حفاظت، حمایت، اصلاح، احیا، توسعه و بهره‌برداری پایدار از منابع طبیعی» آورده</p>	<p>متن پیشنهادی به این شکل اصلاح می‌شود:</p> <p>ماده (۲) - منابع طبیعی موضوع این قانون عبارت است از: همه عرصه و اعیانی جنگل‌ها، مراتع، بیشه‌های طبیعی، اراضی جنگلی، چمنزارها، بوته‌زارها، نیزارها، تالاب‌ها، مرداب‌ها، اراضی مستحده، اراضی ساحلی، اراضی موات، اراضی خالصه، اراضی دولتی، اراضی بیابانی و کوهستانی، کویرها، شنزارها، آبراهه‌ها، بستر دریاها، دریاچه‌ها، خلیج‌ها، جزایر، جنگل‌های دست‌کاشت حادثی از محل اعتبارات دولتی و عمومی، پارک‌های جنگلی، پارک‌های طبیعی، نهالستان‌ها و ایستگاه‌های تولید بذر و نهال و ذخایر ژنتیکی عمومی، زیست‌بوم‌های طبیعی و اجزای آن، جنگل‌ها و مراتعی که در اجرای وظایف سازمان برای احیا، اصلاح و تبدیل منابع ایجاد می‌شود و سایر منابع مشابه که توسط وزارت جهاد کشاورزی و سازمان‌ها و واحدهای تابعه یا با مشارکت اشخاص، ایجاد شده یا می‌شود.</p> <p>ماده (۴) - مدیریت، حفظ، حمایت، احیا، اصلاح، توسعه و بهره‌برداری از منابع طبیعی موضوع این قانون برعهده</p>	<p>فصل دوم - حفاظت - توسعه و بهره‌برداری</p> <p>ماده (۲) - منابع طبیعی (منابع ملی) موضوع این قانون عبارت است از همه عرصه و اعیانی، جنگل‌ها، مراتعی که حریم نیست، بیشه‌های طبیعی، اراضی جنگلی، چمنزارها، بوته‌زارها، نیزارها، اراضی مستحده، اراضی ساحلی، اراضی موات، کویرها، شنزارها، اراضی بیابانی و همچنین سایر منابعی که توسط دولت ایجاد شده یا خواهد شد از قبیل: پارک‌های جنگلی و خزانه‌های تولید نهال و بذر جنگلی و مرتعی (نهالستان‌ها و ایستگاه‌های تولید بذر و نهال) که جملگی متعلق به دولت بوده و در اختیار حکومت اسلامی است.</p> <p>تبصره «۱» - حکم این ماده شامل همه منابع ملی شده به استثنای اراضی واگذار شده به اشخاص حقیقی و حقوقی که در اجرای قوانین و با رعایت ضوابط مربوط توسط مراجع ذیصلاح جمهوری اسلامی صورت گرفته است.</p> <p>تبصره «۲» - مدیریت، حفظ، حمایت، احیا، اصلاح، توسعه و بهره‌برداری از منابع مذکور برعهده سازمان است.</p> <p>تبصره «۳» - ضوابط مربوط به اجرای عملیات آبخیزداری در محدوده مستثنیات اشخاص حقیقی و حقوقی با مشارکت آنان برابر آیین‌نامه‌ای است که بنابه پیشنهاد وزارت جهاد کشاورزی به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.</p> <p>تبصره «۴» - عرصه و محوط تأسیسات، اعیانی‌ها و خانه‌های روستایی و همچنین زمین‌های زراعی و باغات واقع در محدوده منابع طبیعی که تا تاریخ تصویب قانون ملی شدن جنگل‌های کشور احداث شده‌اند، مشمول این ماده نخواهد بود.</p> <p>ادارات ثبت اسناد و املاک مجازند با تشخیص و گواهی سازمان، اسناد مالکیت عرصه و اعیانی جداگانه برای</p>

توضیحات	پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس	مفاد طرح پیشنهادی مجلس (۱۳۹۵/۰۵/۰۳)
شود.	سازمان و یا حسب قراردادهای لازم توسط اشخاص حقیقی و حقوقی صورت می‌پذیرد.	مالکان آنها صادر و در اسناد مزبور شماره گواهی ادارات منابع طبیعی و آبخیزداری را قید کنند.
همانگونه که اشاره شد موضوع موردنظر در ماده (۳) طرح پیشنهادی، در ماده (۴) پیشنهادی مرکز پژوهش‌های مجلس لحاظ شده و نیازی نیست دوباره ذکر شود.	حذف ماده پیشنهادی و تبصره‌های (۱)، (۲) و (۱۰) و تأیید تبصره‌های (۳) تا (۹) با انجام اصلاحات زیر و قرار گرفتن در ذیل ماده (۴) پیشنهادی مرکز پژوهش‌های مجلس به عنوان تبصره‌های (۱) تا (۷): - اضافه شدن عبارت «و پرداخت حقوق دولتی و خسارات وارده» بعد از عبارت «اخذ موافقت از سازمان» در تبصره (۳) طرح پیشنهادی مجلس؛ - اضافه شدن عبارت «حداکثر ظرف مدت شش‌ماه پس از تاریخ ابلاغ این قانون» بعد از عبارت «طبق آیین‌نامه‌ای خواهد بود که» در تبصره (۷) طرح پیشنهادی مجلس	<p>ماده (۳) - انجام امور مربوط به حفظ، احیا، اصلاح، توسعه و بهره‌برداری از منابع مذکور در ماده (۲) این قانون توسط اشخاص حقیقی و حقوقی در هر مورد، طبق طرحی به عمل خواهد آمد که به تصویب سازمان رسیده باشد و سازمان با رعایت مفاد طرح‌های مصوب، قرارداد لازم را تنظیم خواهد کرد.</p> <p>- سازمان مجاز است از طریق مشارکت اشخاص حقیقی و حقوقی نسبت به انجام وظایف مذکور در تبصره «۲» ماده (۲) و همچنین اجرای پروژه‌ها و عملیات اجرایی مربوط اقدام کند. واگذاری اجرای طرح‌های مذکور به مؤسسات دولتی یا وابسته به دولت که سرمایه آنها کلاً متعلق به دولت باشد و همچنین صاحبان پروانه‌های چرا (طرح‌های مرتع‌داری) با ضریب پایه بهره مالکانه بدون رعایت تشریفات مزایده و به سایر اشخاص با رعایت مقررات مزایده صورت می‌پذیرد. در مواردی که انجام امور مذکور از طریق مشارکت اشخاص مقدور نباشد سازمان می‌تواند رأساً عهده‌دار آن شود.</p> <p>سازمان می‌تواند انجام برنامه‌ها و پروژه‌های عمرانی اعم از حفاظت، احیا، اصلاح و توسعه و بهره‌برداری در منابع طبیعی و حوزه‌های آبخیز و سایر عملیات مربوط به وظایف قانونی خود را از طریق مناقصه به اشخاص واجد صلاحیت واگذار کند. در جنگل‌های خارج از شمال جهت اجرای عملیات مندرج در طرح‌های تفصیلی - اجرایی، سازمان می‌تواند با صاحبان حرف و بهره‌برداران محلی، بدون رعایت تشریفات مناقصه، قرارداد تنظیم کند.</p> <p>آیین‌نامه اجرایی این ماده مشتمل بر نحوه مشارکت بخش خصوصی اعم از ساکنان و بهره‌برداران محلی و سایر اشخاص حقیقی و حقوقی، ضوابط و شرایط مزایده و مناقصه و سایر موارد مرتبط، بنابه پیشنهاد وزارت جهاد کشاورزی و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور تهیه و به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.</p> <p>تبصره «۱» - آن قسمت از منابع طبیعی که در اجرای قوانین در اختیار سازمان حفاظت محیط زیست قرار گرفته یا خواهد گرفت قابل واگذاری به غیر نیست و حفاظت از آن با سازمان مذکور خواهد بود.</p> <p>تعریف و چرای دام و همچنین اجرای طرح‌های منابع طبیعی و آبخیزداری در مناطق مذکور مطابق ضوابط مربوط بلامانع است. ضوابط مربوط به این تبصره بنابه پیشنهاد مشترک سازمان و سازمان حفاظت محیط</p>

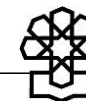
توضیحات	پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس	مفاد طرح پیشنهادی مجلس (۱۳۹۵/۰۵/۰۳)
		<p>زیست به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.</p> <p>تبصره «۲» - سازمان موظف است به منظور مدیریت پایدار بر منابع طبیعی و حوزه‌های آبخیز کشور با استفاده از جدیدترین فناوری‌های روز از قبیل روش‌های سنجش از دور (عکسبرداری هوایی و تصاویر ماهواره‌ای) و تهیه نقشه و ایجاد پایگاه اطلاعات جغرافیایی (GIS)، نسبت به پایش و ارزیابی منابع مذکور در مقاطع زمانی حداکثر ده‌ساله اقدام کند.</p> <p>تبصره «۳» - انجام هرگونه عملیات اجرایی اعم از اکتشاف، حفاری و بهره‌برداری از معادن طبقه اول، دوم، سوم و چهارم واقع در مناطق طبیعی و یا حوزه‌های آبخیز مستلزم ارائه طرح و موکول به اخذ موافقت از سازمان است.</p> <p>تبصره «۴» - به منظور حفاظت از منابع طبیعی و اعمال مدیریت بهینه بر حوزه‌های آبخیز حساس به فرسایش، انجام هرگونه عملیات معدنی و راهسازی به وسیله اشخاص در مستثنیات واقع در حوزه‌های آبخیز مذکور موکول به اخذ مجوز تغییر از سازمان است. صدور مجوز کاربری در اراضی زراعی و باغ‌ها واقع در خارج از محدوده قانونی شهرها و شهرک‌ها، مطابق قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغ‌ها مصوب ۱۳۷۴ مجلس شورای اسلامی و اصلاحیه‌های بعدی آن است.</p> <p>تبصره «۵» - مجوز اکتشاف و بهره‌برداری از معادن واقع در جنگل‌های کشور و اراضی جنگلی پس از موافقت سازمان، منوط به تصویب در شورای عالی حفاظت محیط زیست خواهد بود و در هر صورت اکتشاف و بهره‌برداری از معادن واقع در ذخیره‌گاه‌های جنگلی و مرتعی و همچنین مناطق و محدوده‌های بحرانی از نظر فرسایش، رانش زمین و سیلاب، در سطح کشور با تشخیص سازمان ممنوع است. دارندگان پروانه بهره‌برداری مکلف به پرداخت بهره مالکانه به مآخذ (۵٪) درآمد حاصل از فروش محصولات معدنی علاوه بر حقوق دولتی به حساب خزانه‌داری کل هستند.</p> <p>صدور اجازه قطع درختان و درختچه‌های واقع در محدوده طرح بهره‌برداری از معدن در حد ضرورت منوط به اخذ اجازه از سازمان است.</p> <p>تبصره «۶» - هرگونه توسعه محدوده معادن موجود به منزله معدن جدید محسوب و ممنوع است و مستلزم</p>

توضیحات	پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس	مفاد طرح پیشنهادی مجلس (۱۳۹۵/۰۵/۰۳)
		<p>کسب مجوز از سازمان است.</p> <p>تبصره «۷» - نحوه نظارت و حفاظت از منابع طبیعی در مقابله با تخریب ناشی از عملیات اجرایی معادن و بازسازی و تعیین میزان خسارات وارده طبق آیین‌نامه‌ای خواهد بود که با پیشنهاد وزارت جهاد کشاورزی به تصویب هیئت وزیران برسد.</p> <p>تبصره «۸» - هرگونه برداشت از معادن شن و ماسه و خاک واقع در منابع طبیعی و حوزه‌های آبخیز موکول به موافقت و اخذ اجازه از سازمان و نیز با نظارت بر نحوه برداشت توسط سازمان و همچنین بازسازی محدوده برداشت، پرداخت بهره مالکانه و خسارات وارده امکان‌پذیر است.</p> <p>تبصره «۹» - تصدی نظارت بر محدوده‌های پروانه اکتشاف و بهره‌برداری و نیز محدوده‌های مربوط به استخراج و انباشت و بهره‌برداری مواد معدنی و دفع مواد زاید واقع در منابع ملی برعهده سازمان است و ید بهره‌برداران معادن واقع در منابع طبیعی، ید امانی بوده و پس از خاتمه مدت مندرج در پروانه عرصه مورد عمل به سازمان مسترد می‌شود.</p> <p>در آن دسته از عرصه‌های ملی و حوزه‌های آبخیز که سازمان طرح‌های منابع طبیعی مصوب در حال اجرا دارد و اکتشاف و بهره‌برداری از معادن واقع در آن موجب تعطیلی کل و یا جزئی از طرح‌های مزبور شود، بهره‌برداران معادن مکلفند نسبت به پرداخت حقوق مکتسبه مجریان طرح طبق ضوابط و مقررات اقدام کنند.</p> <p>تبصره «۱۰» - استفاده از مراتع مستلزم تصویب طرح مرتعداری است و تعلیف دام در مراتع که طرح مرتعداری تهیه و تصویب نشده است، مستلزم اخذ پروانه موقت چرا از سازمان و رعایت ضوابط و شرایطی است که به‌وسیله سازمان آگهی خواهد شد. تداوم در استفاده و بهره‌برداری از عرصه منابع طبیعی موضوع پروانه بهره‌برداری، متناسب با میزان دام مجاز، منوط به رعایت نکات فنی و اصل حفاظت از این منابع است. تقسیم‌بندی مراتع، وضعیت و شایستگی مراتع، چگونگی استفاده دام، تعیین و تشخیص دامدار ذی‌حق، نحوه اخذ مجوز واگذاری پروانه چرا و طرح مرتعداری، ابطال و یا اصلاح پروانه چرا و طرح مرتعداری و سایر موارد مرتبط با مدیریت مراتع براساس دستورالعملی خواهد بود که توسط سازمان تهیه و ابلاغ می‌شود.</p> <p>سازمان مکلف است بلافاصله پس از احراز تخلف و عدم رعایت نکات فنی و یا عدم بهره‌برداری اصولی، امکان</p>

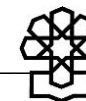
توضیحات	پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس	مفاد طرح پیشنهادی مجلس (۱۳۹۵/۰۵/۰۳)
		<p>ورود خسارت و لطمه به این منابع و ضرورت امر حفاظت از منابع طبیعی، حسب مورد نسبت به ابطال و یا اصلاح پروانه صادر، اقدام کند. هرگونه تخلف در این خصوص قابل تعقیب و پیگرد قانونی است.</p> <p>طرح مرتع‌داری در حال اجرا و یا اجرا شده، مدرک معارض محسوب شده و واگذاری اراضی محدوده طرح مزبور با رعایت حقوق دارندگان پروانه بهره‌برداری براساس آیین‌نامه‌ای خواهد بود که با پیشنهاد وزارت جهاد کشاورزی به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.</p>
<p>در قوانین مصوب قبلی به‌خصوص قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع مصوب ۱۳۴۶ و اصلاحیه‌های بعدی از جمله در مواد (۵)، (۹)، (۱۰) و ... وجود دارد.</p>	<p>حذف متن پیشنهادی</p>	<p>ماده (۴) - قطع درختانی که در اجرای طرح‌های جنگلداری مورد بهره‌برداری قرار می‌گیرند صرفاً با صدور پروانه قطع امکان‌پذیر بوده و همچنین تنه و گرده بینه‌ها و چوب‌های حاصل شده مجاز و نیز چوب‌های بازداشته با چکش‌های ویژه (یا هرگونه علائمی که بعداً از سوی سازمان جایگزین آنها شود) علامتگذاری می‌شوند و حمل آنها نیاز به مجوز سازمان دارد برای حمل محصولات فرعی جنگلی و مرتعی در موارد ضروری علائم مخصوص توسط سازمان تعیین و نحوه استفاده از آن به بهره‌بردار ابلاغ می‌شود.</p> <p>تبصره - سازمان موظف است ظرف مدت شش ماه ضوابط مربوط به موارد ضروری قطع و جمع‌آوری درختان خارج از حوزه اجرای طرح‌های جنگلداری و همچنین نحوه صدور اجازه قطع و جمع‌آوری این گونه درختان را طی دستورالعملی تعیین و ابلاغ کند.</p>
<p>در تبصره «۷» ماده (۳) قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع مصوب ۱۳۴۶ و اصلاحیه‌های بعدی پیش‌بینی شده است.</p>	<p>حذف متن پیشنهادی</p>	<p>ماده (۵) - بهره‌برداری در قالب طرح و به‌صورت انبوه از فراورده‌های فرعی جنگلی و مرتعی ملی شده از قبیل باریجه، کنیر، انقوزه، سقز، لاشبرگ و غیره که فهرست آنها سالیانه توسط سازمان تهیه و منتشر می‌شود مستلزم اخذ مجوز لازم از سازمان است.</p> <p>بهره‌برداری از فراورده‌های موضوع این ماده با رعایت اصول فنی صرفاً با دارندگان پروانه چرای دام و مجریان طرح‌های مرتع‌داری در هر منطقه خواهد بود که بدون رعایت تشریفات مزایده صورت می‌گیرد. در صورت عدم وجود یا تمایل اشخاص فوق، بهره‌برداری از این محصولات با رعایت تشریفات مزایده توسط سایر اشخاص امکان‌پذیر است. بهای پایه فراورده‌های جنگلی و مرتعی و بهره مالکانه آن برای برگزاری مزایده هرساله توسط سازمان تعیین می‌شود، واریز خواهد شد.</p> <p>تبصره - صادرات محصولات موضوع این ماده مستلزم اخذ مجوز از سازمان خواهد بود.</p>

توضیحات	پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس	مفاد طرح پیشنهادی مجلس (۱۳۹۵/۰۵/۰۳)
این ماده بدلیل اینکه ممکن است تالی فاسدهای بدنبال داشته باشد، بهتر است حذف شود.	حذف متن پیشنهادی	ماده (۶) - چنانچه انجام عملیات عمرانی، مازاد بر تعهدات مصوب طرح‌ها به عللی توسط سازمان ضروری تشخیص داده شده باشد سازمان موظف است نسبت به تجدیدنظر در ترازنامه (بیان) طرح (در صورت مثبت بودن ترازنامه (بیان)) و یا تأمین هزینه اقدام و در این صورت مجری نیز موظف به انجام تعهدات مازاد است.
در ماده (۱۴) قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع مصوب ۱۳۴۶ و اصلاحیه‌های بعدی آمده است.	حذف متن پیشنهادی	ماده (۷) - مدت قراردادهایی که سازمان برای اجرای طرح‌های منابع طبیعی و آبخیزداری با اشخاص حقیقی یا حقوقی منعقد می‌کند، حداکثر سی (۳۰) سال از تاریخ عقد قرارداد خواهد بود. طرح‌های جنگلداری موضوع این ماده هر ده سال یکبار و سایر طرح‌ها حداکثر هر پنج سال یکبار قابل تجدیدنظر است. تبصره - جمع چوب‌آلاتی که به مجریان طرح‌های جنگلداری داده می‌شود نباید کاهش آن بیش از ده درصد باشد؛ مبنای محاسبه آن نیز تجدید - حجم است.
در تبصره «۶» ماده (۲) آیین‌نامه اجرایی قانون ملی شدن جنگل‌ها و مراتع مصوب ۱۳۴۲ وجود دارد.	حذف متن پیشنهادی	ماده (۸) - ضریب بهره مالکانه طرح‌های جنگلداری که از طریق مزایده به‌دست می‌آید برای ده سال اول اجرای طرح معتبر خواهد بود. پس از انقضای ده سال اول، اجرای طرح تا پایان دوره بهره‌برداری هر ده سال یکبار ضریب بهره مالکانه جدید براساس تجدیدنظر طرح توسط سازمان تعیین و ملاک عمل قرار می‌گیرد.
در ماده (۱۲) قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع مصوب ۱۳۴۶ و اصلاحیه‌های بعدی پیش‌بینی شده است.	حذف متن پیشنهادی	ماده (۹) - در صورت توقف اجرای طرح توسط مجری و یا عدم اجرای تعهد مطابق مندرجات طرح و مفاد قرارداد فی‌مابین، سازمان می‌تواند با تعیین تاریخی مشخص (حداکثر شش ماه) نسبت به ابلاغ این مهلت جهت انجام کامل تعهدات به مجری اقدام کند. چنانچه در مهلت تعیین شده، مجری به تعهدات عمل نکند و یا معاذیر موجهی را به تشخیص سازمان ارائه نکند سازمان می‌تواند نسبت به صدور ضرب‌الاجل به مدت دو الی شش ماه به مجری اقدام کند. در صورتی که پس از انقضای مهلت ضرب‌الاجل، مجری طرح موارد اخطار شده را انجام ندهد سازمان می‌تواند اجرای طرح را رأساً عهده‌دار شده یا از طریق مزایده به دیگری واگذار کند. سازمان در این صورت، ارزش جاده، ساختمان، نهالستان و سایر مستحدثات را که به‌منظور اجرای طرح احداث گردیده (مشروط به آنکه مدت ده‌ساله اولیه طرح منقضی نشده باشد) ارزیابی و به اقساط متساوی در مدت باقی‌مانده از مدت استهلاک پرداخت خواهد کرد. تبصره - مدت استهلاک جاده، ساختمان و نهالستان در طرح‌های جنگلداری ده سال و برای سایر مستحدثات و نیز سایر طرح‌های منابع طبیعی پنج سال و مبدأ آن تاریخ شروع اجرای طرح است.

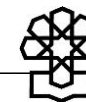
توضیحات	پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس	مفاد طرح پیشنهادی مجلس (۱۳۹۵/۰۵/۰۳)
اطلاق امر ارث به قراردادهای موضوع طرح‌های جنگلداری مغایر با قوانین موضوعه است.	حذف متن پیشنهادی	ماده (۱۰) - وراثت قانونی مجریان طرح‌های موضوع این قانون می‌توانند اجرای طرح را مجتمعاً و یا با معرفی یکی از ورثه برای مدت باقی‌مانده با همان شرایط برعهده گیرند در غیر این صورت برابر ماده (۹) این قانون اقدام می‌شود.
چون قانون عطف به‌ماسبق نمی‌شود ضرورت ندارد.	حذف متن پیشنهادی	ماده (۱۱) - همه قراردادهایی که در گذشته و قبل از تصویب این قانون بین سازمان و مجریان منعقد گردیده تا پایان قرارداد به قوت خود باقی است در صورت نیاز به تغییر قراردادها براساس این قانون همه مقررات و تعهدات متقابل بین سازمان و مجری باید اصلاح شود.
متناظر با تبصره (۵) ماده (۱۵) قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع مصوب ۱۳۴۶ و اصلاحیه‌های بعدی است. هرچند افزودن ممنوعیت صادرات نیز مورد تأیید است.	حذف متن پیشنهادی	ماده (۱۲) - صدور هیزم و زغال چوب از کشور ممنوع است.
در ماده (۱۲) قانون افزایش بهره‌وری در بخش کشاورزی و منابع طبیعی مصوب ۱۳۸۹ وجود دارد.	حذف متن پیشنهادی	ماده (۱۳) - به‌منظور کاهش میزان تخریب و جبران خسارات وارده به عرصه‌های منابع طبیعی و حوزه‌های آبخیز و بازسازی آن اجرای طرح‌های عمومی و عمرانی و نظامی تنها در صورتی امکان‌پذیر است که ارزش اقتصادی اجرای طرح‌های مذکور با توجه به تراز اقتصادی طرح نسبت به میزان خسارات وارده بیشتر باشد و در صورت مثبت بودن تراز طرح، دستگاه‌های اجرایی مکلفند پس از هماهنگی قبلی با سازمان در مکان‌یابی و تعیین محل اجرای طرح و اخذ موافقت، میزان خسارات وارده را در اعتبار اجرای طرح پیش‌بینی و لحاظ کنند. تبصره - تعیین شاخص و ضوابط و نحوه محاسبه ارزش اقتصادی و همچنین ضوابط و شرایط مکان‌یابی، رعایت اصول فنی و حفاظت خاک و آبخیزداری، نحوه تعیین خسارت و جبران یا بازسازی آن و یا ایجاد منابع جدید مطابق آیین‌نامه‌ای خواهد بود که بنابه پیشنهاد مشترک سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و وزارت جهاد کشاورزی به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.

توضیحات	پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس	مفاد طرح پیشنهادی مجلس (۱۳۹۵/۰۵/۰۳)
<p>با توجه به اینکه تأسیس یگان حفاظت منابع طبیعی فعلی براساس قوانین مختلفی از جمله دستورالعمل تشکیل یگان‌های حفاظت در دستگاه‌های کشوری با تأیید ستاد کل نیروهای مسلح انجام شده، بهتر است قانونمند شود.</p>	<p>تأیید متن پیشنهادی با برخی اصلاحات:</p> <p>- اضافه شدن عبارت «حداکثر ظرف مدت چهارماه پس از تاریخ ابلاغ این قانون» مابین عبارت‌های «... دستورالعملی خواهد بود که» و «بنا به پیشنهاد» در ماده (۱۴) طرح پیشنهادی مجلس</p> <p>- اصلاح بند سوم ماده (۹) بدین صورت:</p> <p>«... ضمن جلوگیری از ارتکاب هرگونه جرم یا تخلف موضوع این قانون، به محض ... نسبت به رفع تجاوز و تصرف اقدام کرده و مرتکب را با تنظیم صورتمجلس ... به مراجع صالحه معرفی کنند».</p> <p>- همچنین تبصره‌های (۱)، (۳) و (۵) ماده (۵۰) طرح پیشنهادی مجلس با اعمال برخی اصلاحات به عنوان تبصره‌های ذیل این ماده آورده می‌شوند.</p>	<p>ماده (۱۴) - به منظور حفاظت و حمایت از منابع طبیعی موضوع این قانون و اجرای احکام و اجرائیه‌های مراجع ذیصلاح، با تغییر وضعیت کارکنان فعلی بخش حفاظت سازمان و بدون ایجاد تشکیلات جدید، یگان مسلح ویژه‌ای در سازمان تحت عنوان «یگان حفاظت از منابع طبیعی کشور» تشکیل می‌شود.</p> <p>شرح وظایف و اختیارات و سازماندهی و چگونگی تسلیح یگان مزبور و آموزش و انتصاب فرماندهی مطابق دستورالعملی خواهد بود که بنابه پیشنهاد سازمان به تصویب ستاد کل نیروهای مسلح خواهد رسید.</p> <p>مأموران شاغل در یگان مذکور موظفند ضمن جلوگیری از هرگونه تخلف، به محض اطلاع از تجاوز، تصرف و تخریب، قاچاق محصولات جنگلی و مرتعی، آتش‌سوزی و ایراد خسارت و یا بهره‌برداری غیرمجاز از منابع طبیعی و سایر جرائم موضوع این قانون رأساً نسبت به رفع تجاوز و تصرف اقدام کرده و متخلف را با تنظیم صورت مجلس جهت اعمال مجازات به مراجع قضایی معرفی کنند.</p> <p>تبصره - این یگان و فرمانده آن در تابعیت سازمان بوده اما از نظر به کارگیری سلاح و مهمات تابع ضوابط نیروهای مسلح هستند.</p>
<p>در متن ماده (۱۵) با توجه به وجود ضوابط و مقررات محاسبه حقوق دولتی و بهره مالکانه در قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع مصوب ۱۳۴۶/۰۵/۲۵ با اصلاحات و الحاقات بعدی بهره مالکانه و حقوق دولتی را طی دستورالعملی تعیین و در هر سال از مجریان طرح‌های مربوط دریافت کند.</p> <p>تبصره - سازمان می‌تواند آن بخش از هزینه‌های اجرایی طرح‌هایی را که فاقد تراز اقتصادی مثبت هستند، تأمین و هزینه کند.</p>	<p>متن جایگزین:</p> <p>سازمان موظف است براساس طرح‌های مصوب مندرج در ماده (۳) قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع مصوب ۱۳۴۶/۰۵/۲۵ با اصلاحات و الحاقات بعدی بهره مالکانه و حقوق دولتی را طی دستورالعملی تعیین و در هر سال از مجریان طرح‌های مربوط دریافت کند.</p> <p>تبصره - سازمان می‌تواند آن بخش از هزینه‌های اجرایی طرح‌هایی را که فاقد تراز اقتصادی مثبت هستند، تأمین و هزینه کند.</p>	<p>ماده (۱۵) - سازمان موظف است براساس طرح‌های مصوب مندرج در ماده (۳) این قانون بهره مالکانه و حقوق دولتی را طی دستورالعملی تعیین و در هر سال از مجریان طرح‌های مربوط دریافت کند. میزان و نحوه محاسبه بهره مالکانه و حقوق دولتی مطابق آیین‌نامه‌ای خواهد بود که با پیشنهاد وزارت جهاد کشاورزی به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.</p> <p>تبصره «۱» - سازمان می‌تواند آن بخش از هزینه‌های اجرایی طرح‌هایی را که فاقد تراز اقتصادی مثبت هستند تأمین و پس از تعیین مجری هزینه کند.</p> <p>تبصره «۲» - قطع و حمل درختان دسته (۱) تا (۳) بند «۱۷» ماده (۱) این قانون، واقع در مستثنیات قانونی اشخاص، منوط به اجازه قطع و صدور پروانه حمل از سازمان است.</p> <p>تبصره «۳» - دستورالعمل اجرایی این ماده و تبصره‌های آن توسط سازمان تهیه و ابلاغ خواهد شد.</p>

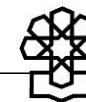
توضیحات	پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس	مفاد طرح پیشنهادی مجلس (۱۳۹۵/۰۵/۰۳)
از وظایف سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری بوده و نیازی به تکرار مجدد نیست.	حذف متن پیشنهادی	<p>فصل سوم - آبخیزداری</p> <p>ماده (۱۶) - به منظور حفاظت و پیشگیری از تخریب حوزه‌های آبخیز توسط عوامل مختلف نظیر فرسایش خاک (آبی و بادی)، رسوب‌زایی، سیل، خشکسالی و رانش زمین و همچنین به منظور حفظ و توسعه پایدار توان تولیدی منابع، اصلاح کاربری و بهره‌برداری بهینه از اراضی، کاهش اثرات خشکسالی از طریق برنامه‌ریزی جامع و یکپارچه، نظارت و اعمال مدیریت هماهنگ بر منابع خاک و آب در عرصه حوزه‌های آبخیز کشور و نیز برنامه‌ریزی در زمینه حفاظت، احیا، اصلاح، توسعه، بهره‌برداری و همچنین پیشگیری از تخریب حوزه‌های آبخیز کشور، سازمان موظف است موارد زیر را اجرا کند:</p> <p>الف) تهیه و تدوین خط‌مشی، اهداف کلان و سیاست‌های جامع حفاظت و توسعه منابع خاک، آب و آبخیزداری کشور،</p> <p>ب) تهیه و تدوین ضوابط، استانداردها و دستورالعمل‌های فنی لازم جهت اعمال مدیریت جامع و هماهنگ در حوزه‌های آبخیز کشور،</p> <p>ج) مطالعه، تهیه، تدوین و تصویب طرح‌های جامع مدیریت حوزه‌های آبخیز در سطوح مختلف،</p> <p>د) برنامه‌ریزی و اقدام در جهت انتخاب، ایجاد، راه‌اندازی و مدیریت بر حوزه‌های آبخیز معرف، زوجی و نمایشی و همچنین ایستگاه‌های اندازه‌گیری فرسایش خاک به منظور برآورد دقیق میزان فرسایش خاک، رسوب‌دهی، سیل‌خیزی و شدت تخریب حوزه‌های آبخیز کشور،</p> <p>هـ) برنامه‌ریزی به منظور جلب مشارکت‌های مردمی و واگذاری فعالیت‌های حفظ و احیای حوزه‌های آبخیز با اولویت ساکنان محلی.</p>
از وظایف سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری بوده و نیازی به تکرار نیست. بخشی از وظایف نیز برعهده وزارت نیرو است.	حذف متن پیشنهادی	<p>ماده (۱۷) - انجام عملیات بیولوژیکی و مکانیکی به منظور تحکیم و تثبیت کناره‌های رودخانه‌ها و همچنین اجرای طرح‌های حفاظت خاک و آبخیزداری در حاشیه آبراهه برعهده سازمان است.</p>

توضیحات	پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس	مفاد طرح پیشنهادی مجلس (۱۳۹۵/۰۵/۰۳)
-	متن پیشنهادی مورد تأیید است. فقط عبارت «برابر مقررات» به قبل از واژه «اقدام» اضافه شود.	ماده (۱۸) - همه وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های اجرایی دولتی و خصوصی که اقدام به احداث شهرهای جدید، شهرک‌های مسکونی، شهرک‌های صنعتی و مناطق نظامی می‌کنند موظفند طرح آبخیزداری کنترل سیل بالادست حوزه‌های آبخیز مشرف به آن مناطق را با هماهنگی سازمان، پیش‌بینی و تهیه کنند.
واژه باغداری حذف و درصد شیب دوازده درصد بیان شود.	متن جایگزین: هرگونه عملیات کشاورزی (اعم از زراعت آبی و دیم) در اراضی دارای شیب بیش از دوازده درصد (۱۲٪) ممنوع است و متخلف طبق آیین‌نامه‌ای که حداکثر ظرف مدت چهارماه پس از تاریخ ابلاغ این قانون با پیشنهاد وزارت جهاد کشاورزی به تصویب هیئت وزیران می‌رسد، به پرداخت خسارت وارده محکوم می‌شود.	ماده (۱۹) - هرگونه عملیات کشاورزی (اعم از زراعت آبی و دیم و باغداری) در اراضی دارای شیب بیش از سی درصد (۳۰٪) ممنوع است.
با توجه به اهمیت موضوع و نقشی که شخم در جهت شیب در فرسایش خاک دارد و با توجه به اینکه در قانون حفاظت خاک دیده نشده است، حتی‌المقدور در این طرح دیده شود.	متن جایگزین: شخم زدن اراضی زراعی شیب‌دار با شیب بیش از پنج درصد (۵٪) در جهت شیب ممنوع است و مرتکب برای بار اول با اخطار سازمان، ملزم به اصلاح شخم و در صورت تکرار علاوه بر اصلاح شخم ملزم به پرداخت خسارت وارده محکوم می‌شود.	ماده (۲۰) - شخم زدن اراضی زراعی شیب‌دار (با شیب بیش از پنج درصد (۵٪)) در جهت شیب ممنوع است و مرتکب برای بار اول به اصلاح شخم و در صورت تکرار علاوه بر اصلاح شخم ملزم به پرداخت خسارت وارده خواهد بود.
با عنایت به اینکه تملک اراضی اشخاص وجه اجرایی ندارد. همچنین به منظور نحوه تحقق موضوع مذکور در صدر ماده پیشنهادی، به نظر می‌رسد تدوین آیین‌نامه اجرایی از طرف دستگاه	تأیید متن پیشنهادی در صورت اعمال اصلاحات: در این ماده در سطر چهارم از عبارت «سازمان مجاز است ... آن اقدام کند» حذف و عبارت «متخلف به پرداخت خسارت وارده محکوم می‌شود»، بعد از عبارت «در صورت تکرار» اضافه شود. همچنین تبصره‌ای به مضمون لزوم تدوین و تصویب آیین‌نامه	ماده (۲۱) - همه مالکان اراضی دیم رها شده واقع در مستثنیات این قانون که اراضی آنها بنا به تشخیص سازمان دارای فرسایش خاک بیش از حد مجاز (سالپانه سه تن در هکتار) است، موظفند در اجرای طرح‌های آبخیزداری تهیه شده برای آن حوزه مشارکت کرده و با اجرای عملیات آبخیزداری، فرسایش خاک اراضی خود را به کمتر از حد مجاز برسانند. در صورت عدم همکاری، در مرتبه اول به آنها اخطار کتبی داده شده و در صورت تکرار، سازمان مجاز است نسبت به تملک اراضی مذکور در ازای پرداخت بهای کارشناسی آن اقدام کند.

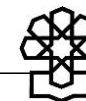
توضیحات	پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس	مفاد طرح پیشنهادی مجلس (۱۳۹۵/۰۵/۰۳)
متولی (وزارت جهاد کشاورزی) ضرورت دارد.	اجرائی به شرح ذیل به ماده پیشنهادی اضافه شود. تبصره - آیین‌نامه اجرایی این ماده، حداکثر ظرف مدت چهار ماه پس از تاریخ ابلاغ این قانون، با پیشنهاد وزارت جهاد کشاورزی به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.	
	متن پیشنهادی با اعمال اصلاحاتی مورد تأیید است. - اضافه شدن عبارت «حداکثر ظرف مدت چهار ماه پس از تاریخ ابلاغ این قانون» به بعد از عبارت «برابر آیین‌نامه‌ای خواهد بود که»	ماده (۲۲) - هرگونه بهره‌برداری در حوزه‌های آبخیز که منجر به فرسایش خاک (اعم از آبی و بادی)، رانش زمین، تولید رسوب، بیابانزایی و یا تشدید آن شود، ممنوع و منوط به اخذ مجوز لازم از سازمان است، شرایط صدور و تعیین و تصویب ضوابط اجرایی و همچنین تعیین شاخص‌ها و معیارهای بیابانزایی کشور، برابر آیین‌نامه‌ای خواهد بود که به پیشنهاد وزیر جهاد کشاورزی، به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.
در ارتباط با سایر بندهای ماده (۲۳) طرح پیشنهادی مجلس مشابه ماده (۲۳) قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع مصوب ۱۳۴۶ و اصلاحیه‌های بعدی است.	متن جایگزین: دولت موظف است ضمن فراهم‌سازی اجرای تعهدات ناشی از الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون‌های بین‌المللی و نیز به‌منظور جلوگیری از اقدامات موازی و ایجاد هم‌افزایی در دستیابی به اهداف توسعه پایدار، هماهنگی لازم بین فعالیت‌های مربوط به کنوانسیون‌های زیست‌محیطی ملل متحد را در سطح ملی به‌عمل آورد. تبصره - همه دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط موظفند طرح‌ها و برنامه‌های خود را به‌گونه‌ای تهیه و اجرا کنند که وظایف محوله به دولت جمهوری اسلامی ایران در کنوانسیون‌های فوق‌به‌نحو مطلوب محقق شود.	فصل چهارم - سازمان و مقررات اداری و مالی ماده (۲۳) - رئیس سازمان، معاون وزیر جهاد کشاورزی بوده و وظایف و اختیارات وی به شرح زیر است: ۱. تعیین راهبرد و خط و مشی سازمان در چارچوب مأموریت و اهداف سازمانی با استفاده از نظرات کارشناسان و صاحب‌نظران. ۲. مدیریت منابع انسانی و استفاده از توان کارکنان جهت دسترسی به اهداف سازمانی. ۳. اداره و نظارت بر امور سازمان براساس قوانین و مقررات مربوطه و مسئولیت اجرای این قانون. ۴. نمایندگی دولت در مورد حقوق مالکیت و سایر حقوق مربوط به عرصه و اعیانی منابع طبیعی و آن دسته از اراضی و املاک و اموالی که به تملک سازمان درآمده است. ۵. نمایندگی دولت در ایجاد هماهنگی، نظارت و پیگیری اجرای معاهده جهانی بیابانزدایی موضوع قانون مصوب ۱۳۷۵/۱۰/۱۱ مجلس شورای اسلامی. تبصره - سایر دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط موظفند طرح‌ها و برنامه‌های خود را به‌گونه‌ای تدوین و اجرا کنند که وظایف محوله در معاهده مذکور برعهده دولت جمهوری اسلامی ایران به‌نحو مطلوب محقق شود.

توضیحات	پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس	مفاد طرح پیشنهادی مجلس (۱۳۹۵/۰۵/۰۳)
		<p>۶. نمایندگی دولت در مورد همه دعاوی مربوط به سازمان در همه مراجع اداری و قضایی و مؤسسات خصوصی اعم از داخلی و خارجی با حق انتخاب وکیل و اعطای حق وکالت در توکیل تا یک درجه.</p> <p>تبصره - رئیس سازمان می‌تواند تمام یا قسمتی از اختیارات خود را به هر یک از معاونان یا مدیران کل ستادی و استانی تفویض کند.</p>
<p>موضوع حق‌الکشف کاشفین در ماده (۲۸) قانون حفاظت و بهره‌برداری و آیین‌نامه اجرایی آن آمده است.</p>	<p>متن جایگزین:</p> <p>به‌منظور تحقق توسعه پایدار کشور، متناسب با توسعه‌یافتگی، حجم فعالیت‌ها، درآمدها و سابقه فعالیت مناطق، بخشی از فروش و درآمدهایی که منابع طبیعی به‌طور مستقیم و غیرمستقیم در حصول آنها مؤثر و یا از آن متأثر است به شرح مقرر در بندهای زیر به حسابی در خزانه‌داری کل واریز و معادل صد درصد (۱۰۰٪) وجوه واریزی در قالب بودجه‌های سالیانه برای توسعه پوشش گیاهی، حفاظت و حمایت از منابع طبیعی به سازمان اختصاص می‌یابد.</p> <p>۱. دو تا پنج درصد درآمدهای نیروگاه‌های برقی آبی و آب‌بهای دریافتی از چاه‌ها و آب‌های سطحی و نیز واحدهای بهره‌برداری از آب معدنی،</p> <p>۲. پانزده تا بیست و پنج درصد درآمدهای حاصل از فروش و اجاره اراضی منابع طبیعی واقع در محدوده و حریم شهرها و روستاها،</p> <p>۳. سه تا پنج درصد عوارض بزرگراه‌های کشور،</p> <p>۴. درآمدهای حاصل از اجاره و فروش اراضی ملی و دولتی،</p> <p>۵. ده تا پانزده درصد درآمد حاصل از بهره‌برداری از</p>	<p>ماده (۲۴) - سازمان مکلف است درآمد حاصل از دریافت جرائم و فروش مواد بازداشته ناشی از اجرای این قانون را که از متخلفان اخذ می‌شود، به حسابی که توسط خزانه‌داری کل به همین منظور افتتاح می‌شود، واریز کند. سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور مکلف است هر ساله ضمن لایحه بودجه، سی درصد (۳۰٪) آن را در ردیفی جداگانه به‌عنوان حق‌الکشف مأموران ذی‌ربط اعم از کاشفان، مخبران و مأموران نیروی انتظامی در اختیار سازمان قرار دهد. آیین‌نامه اجرایی این بند بنابه پیشنهاد وزارت جهاد کشاورزی به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.</p>

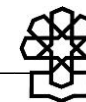
توضیحات	پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس	مفاد طرح پیشنهادی مجلس (۱۳۹۵/۰۵/۰۳)
	<p>اراضی مناطق آزاد تجاری و شهرک‌های صنعتی که عرصه آن مناطق از اراضی منابع طبیعی و دولتی تأمین شده است،</p> <p>۶. درآمد حاصل از جرائم و فروش مواد یا کالاهای بازداشتی مرتبط با قوانین منابع طبیعی،</p> <p>۷. سازمان مجاز است بابت گردشگری و استفاده اشخاص از محیط‌های طبیعی در اختیار سازمان، عوارضی را براساس آیین‌نامه موضوع تبصره این ماده اخذ و به حساب مذکور واریز کند.</p> <p>تبصره «۱» - آیین‌نامه اجرایی این ماده حداکثر ظرف مدت شش ماه پس از تاریخ ابلاغ این قانون، با پیشنهاد وزارت جهاد کشاورزی به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.</p>	
-	<p>متن پیشنهادی عیناً مورد تأیید است.</p>	<p>ماده (۲۵) - همه درآمدهای حاصل از اجرای این قانون و همچنین وصول جریمه‌ها و غرامت‌های مربوط به حسابی که ازسوی خزانه‌داری کل تعیین می‌شود واریز خواهد شد. همه‌ساله صد درصد (۱۰۰٪) وجوه یاد شده توسط سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به‌منظور حفظ و احیای منابع طبیعی کشور در بودجه سازمان پیش‌بینی می‌شود.</p>
<p>سایر ممنوعیت‌ها در قوانین مصوب موجود از جمله در ماده (۳۱) قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع مصوب ۱۳۴۶ و اصلاحیه‌های بعدی، قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست،</p>	<p>متن جایگزین:</p> <p>هرگونه واگذاری، تغییر کاربری یا تبدیل ذخیره‌گاه‌ها، زیست‌بوم‌های حساس، باغ‌های گیاه‌شناسی و مراتع دارای وضعیت عالی و خوب ممنوع است. در سایر وضعیت مراتع با توجه به منطقه رویشی، حفاظت خاک، اقلیم و شیب، مطابق ضوابط فنی شورای عالی سازمان</p>	<p>فصل پنجم - تبدیل و واگذاری</p> <p>ماده (۲۶) - تبدیل و واگذاری جنگل‌ها و بیشه‌های طبیعی و اراضی جنگلی، چمنزارهای طبیعی، پارک‌های جنگلی طبیعی و جنگل‌های دست‌کاشت عمومی، ذخیره‌گاه‌های جنگلی و مرتعی، مراتع عمومی از حریم روستاها که تشخیص هیئت هفت‌نفره جهت تعلیف احشام ضروری است حریم قانونی تأسیسات دولتی، راه‌های مسیر کوچ ایل‌نشین‌ها و حریم مربوط به آنها و همچنین آن قسمت از منابع طبیعی کشور که به‌وسیله سازمان حفاظت محیط زیست با رعایت مقررات موضوعه به‌عنوان مناطق موضوع قانون حفاظت و بهسازی محیط</p>

توضیحات	پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس	مفاد طرح پیشنهادی مجلس (۱۳۹۵/۰۵/۰۳)
<p>قانون حفظ و حمایت از منابع طبیعی و ذخایر جنگلی کشور و ماده (۲) آیین‌نامه اجرایی لایحه احیا و واگذاری اراضی در حکومت جمهوری اسلامی آمده است.</p>	<p>اقدام می‌شود. تبصره - مسئول تعیین و تشخیص مراتع دارای وضعیت عالی و خوب سازمان است. سازمان موظف است ظرف مدت یک سال پس از تاریخ ابلاغ این قانون، نقشه رقومی این طبقه از مراتع را تهیه و هر ده سال یکبار این نقشه‌ها را به‌نگام کند.</p>	<p>زیست اعلام شده یا می‌شوند، مطلقاً ممنوع است. تبصره - واگذاری نهالستان‌ها و ایستگاه‌های تولید بذر و نهال، حوزه‌های آبخیز معرف، زوجی، نمایشی، پارک آبخیز، محدوده ایستگاه‌های پایش و اندازه‌گیری آبخیزداری ممنوع است مگر در مواردی که نگهداری برخی از آنها بنابه دلایل فنی و تشخیص و تأیید سازمان ضرورت نداشته باشد که در این صورت واگذاری آنها طبق مقررات این قانون بلامانع است.</p>
<p>در مواد (۳۱) و تبصره «۵» ماده (۳۴) قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع مصوب ۱۳۴۶ با اصلاحیه‌های بعدی، ماده (۲) آیین‌نامه اجرایی لایحه احیا و واگذاری اراضی در حکومت جمهوری اسلامی، ماده (۹) قانون افزایش بهره‌وری در بخش کشاورزی و منابع طبیعی مصوب ۱۳۸۹ و ماده (۴۵) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور مصوب ۱۳۹۴ آمده است.</p>	<p>حذف متن پیشنهادی</p>	<p>ماده (۲۷) - وزارت جهاد کشاورزی مجاز است با رعایت مصالح جامعه و حدود نیاز و توانایی اشخاص، اراضی ملی و دولتی قابل تبدیل و واگذاری بلامعارض را با رعایت مفاد تبصره‌های ذیل و ضوابط مربوط به واگذاری به‌منظور اجرای طرح‌های مصوب اعم از کشاورزی و غیرکشاورزی به اشخاص حقیقی و حقوقی غیردولتی واگذار کند. تبصره «۱» - واگذاری اراضی ملی و دولتی توسط هیئت‌های هفت‌نفره مطابق ضوابط و شرایط مقرر در لایحه قانونی اصلاح لایحه قانونی و احیای اراضی در حکومت جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۵۹/۱/۲۶ و آیین‌نامه اجرایی آن مصوب ۱۳۵۹/۲/۳۱ شورای انقلاب بوده و از شمول حکم این ماده مستثنی است. تبصره «۲» - واگذاری اراضی واقع در حوزه‌های آبخیزی که دارای طرح اجرایی آبخیزداری هستند مشروط به رعایت اصول فنی و حفظ و مرمت عملیات آبخیزداری قبلی است. تبصره «۳» - سازمان مجاز است به‌منظور مشارکت مردم در امر بیابانزدایی با تهیه طرح‌های اجرایی و تأمین امکانات و نهاده‌های لازم، اراضی بیابانی و کویری مستعد را در قالب طرح‌های مصوب درختکاری، بوته‌کاری، مرتع‌داری و آبخیزداری به اشخاص حقیقی و حقوقی با اولویت ایثارگران واگذار کند. تبصره «۴» - مسئولیت تعیین کاربری اراضی موضوع این ماده برعهده سازمان است و همه اراضی در چارچوب کاربری‌های تعیین شده قابل واگذاری خواهد بود. تبصره «۵» - آیین‌نامه اجرایی این ماده و تبصره‌های «۲» و «۳» و «۴» آن بنابه پیشنهاد وزارت جهاد کشاورزی به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.</p>

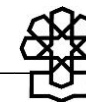
توضیحات	پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس	مفاد طرح پیشنهادی مجلس (۱۳۹۵/۰۵/۰۳)
در ماده (۶۹) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۱۳۸۰ به تفصیل آمده است.	حذف متن پیشنهادی	<p>ماده (۲۸) - اراضی مورد نیاز وزارتخانه‌ها، دستگاه‌های اجرایی، نیروهای مسلح و سازمان‌هایی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام یا تصریح نام یا تابع قوانین و مقررات خاص است برای اجرای طرح‌های عمومی و عمرانی و ملی و یا عوض آن در حدی که به تصویب هیئت وزیران می‌رسد با ارائه طرح مصوب و تأمین اعتبار آن به صورت بلاعوض در اختیار آنها قرار خواهد گرفت.</p> <p>تبصره - واگذاری حق استفاده از اراضی موضوع این قانون به نهادهای و مؤسسات عمومی غیردولتی و مؤسسات خیریه و عام‌المنفعه با تصویب هیئت وزیران امکان‌پذیر خواهد بود که پس از رفع نیاز آنها به تشخیص وزارتخانه مربوط و تصویب هیئت وزیران زمین مورد واگذاری به دولت اعاده خواهد شد.</p>
در ماده (۳۳) قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع مصوب ۱۳۴۶ و اصلاحیه‌های بعدی و آیین‌نامه اجرایی مصوب ۱۳۹۴ پوشش داده شده است.	حذف متن پیشنهادی	<p>ماده (۲۹) - به منظور نظارت بر همه واگذاری اراضی که در اجرای این قانون براساس طرح‌های مصوب واگذار می‌شود و همچنین نظارت بر اجرای طرح‌های کشاورزی و غیرکشاورزی واگذار شده در اجرای ماده (۳۱) قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع و مواد (۳۱) و (۳۲) آیین‌نامه اجرایی لایحه قانونی اصلاح لایحه قانونی واگذاری و احیای اراضی در حکومت جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۵۹ و تشخیص تعلل یا تخلف مجریان طرح‌ها و تعیین درصد عملیات انجام شده طرح‌های مزبور در هر استان هیئتی سه نفره به‌عنوان هیئت نظارت با حکم وزیر جهاد کشاورزی مرکب از رئیس سازمان جهاد کشاورزی استان، مدیر کل منابع طبیعی استان و یک نفر کارشناس در رشته مربوط به طرح تعیین می‌شوند. در مورد طرح‌های غیرکشاورزی، انتخاب کارشناس با وزیر مربوطه خواهد بود. تصمیمات کمیسیون با رأی اکثریت اعضا قطعی و لازم‌الاجرا است.</p> <p>تبصره «۱» - مدیر کل منابع طبیعی و آبخیزداری مکلف است تصمیم کمیسیون را به ادارات ثبت اسناد محل و یا دفتر اسناد رسمی تنظیم‌کننده سند جهت ابطال سند اجاره ابلاغ کند و دستگاه‌های مذکور مکلفند حداکثر ظرف مدت یک ماه پس از اعلام مدیر کل منابع طبیعی و آبخیزداری منضم به تأییدیه کمیسیون مندرج در این قانون نسبت به ابطال اسناد اجاره اقدام کنند.</p> <p>تبصره «۲» - در صورتی که مجری طرح وجهی بابت خریداری اراضی به حساب دولت واریز کرده باشد، اداره کل منابع طبیعی و آبخیزداری محل در موارد ابطال موظف است حداکثر تا پایان سال مالی بعد نسبت به تأمین اعتبار و استرداد وجوه دریافتی اقدام کند.</p>

توضیحات	پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس	مفاد طرح پیشنهادی مجلس (۱۳۹۵/۰۵/۰۳)
		تبصره «۳» - سرمایه‌گذاری انجام شده در راستای اجرای طرح اشخاصی که براساس رأی کمیسیون به بطلان سند اجاره محکوم می‌گردند در هنگام مزایده به قیمت کارشناسی روز، تقویم به ریال گردیده و در اسناد مزایده درج می‌شود، پس از تعیین مستأجر جدید، سرمایه‌گذاری به وی منتقل می‌شود. مستأجر جدید موظف به پرداخت قیمت کارشناسی سرمایه‌گذاری‌های انجام شده مندرج در سند مزایده به مستأجر قبلی است.
-	متن پیشنهادی مورد تأیید است.	ماده (۳۰) - در همه مواردی که با رعایت قوانین و مقررات مربوطه اجازه انتقال قطعی سند به نام مجری داده شده است، غیرقابل تغییر بودن کاربری اراضی باید در سند انتقال قید شود.
-	حذف متن پیشنهادی	ماده (۳۱) - اجاره اراضی مذکور در این فصل بدون رعایت مقررات مربوط به مزایده انجام می‌گیرد و همه وجوه حاصله در حساب درآمد اختصاصی سازمان منظور و طبق مقررات بودجه عمومی کشور به مصرف هزینه‌های جنگل‌کاری، احداث و نگهداری راه‌های جنگلی و اجرای طرح‌های مرتع‌داری، جنگلداری، مدیریت مناطق بیابانی و مدیریت منابع طبیعی خواهد رسید.
در تبصره «۱» ماده (۹) قانون افزایش بهره‌وری در بخش کشاورزی و منابع طبیعی مصوب ۱۳۸۹ پوشش داده شده است.	حذف متن پیشنهادی	ماده (۳۲) - در مواردی که پس از اجرای قوانین مورد عمل وزارت جهاد کشاورزی درخصوص اراضی منابع ملی و دولتی و واگذاری زمین به اشخاص، به‌موجب احکام صادره از محاکم قضایی یا دیوان عدالت اداری اقدامات دولت ابطال و رأی به استرداد زمین به مالک اولیه داده شده یا می‌شود در صورتی که به عللی از قبیل واگذاری زمین و احداث اعیانی و مستحذات استرداد متعذر است سازمان مجاز است از اراضی منابع ملی و دولتی بلامعارض موجود و در صورت عدم وجود اراضی قابل واگذاری بلامعارض در منطقه، از اراضی سایر مناطق به میزان ارزش روز «محکوم به» برابر نظر کارشناس رسمی دادگستری نسبت به واگذاری معوض اقدام کند.
-	تأیید متن پیشنهادی در صورت اعمال اصلاحات: در بند «۳» بعد از کلمه «حریم شهر» در سطر اول و در بند «۴» در سطر سوم بعد از واژه «عرصه‌های منابع طبیعی» به‌جای مصادیق ذکر شده جمله «اراضی	ماده (۳۳) - به‌منظور ایجاد هماهنگی و ضرورت جامع‌نگری و توسعه پایدار در جهت جلوگیری از تغییر کاربری و تبدیل منابع طبیعی واقع در محدوده قانونی و حریم شهرها رعایت شرایط ذیل الزامی است: ۱. ضوابط و معیارهای فنی مربوط به تعیین محدوده قانونی و حریم استحقاقی شهر توسط وزارتخانه‌های کشور، جهاد کشاورزی و مسکن شهرسازی تعیین و حداکثر ظرف مدت شش ماه به تصویب شورای عالی

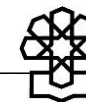
توضیحات	پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس	مفاد طرح پیشنهادی مجلس (۱۳۹۵/۰۵/۰۳)
	<p>مشمول ممنوعیت‌های قانونی تبدیل و واگذاری» قرار گیرد. همچنین اراضی موضوع ماده (۳۴) قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع مصوب ۱۳۴۶ و اصلاحیه‌های بعدی نیز مشمول مفاد بند «۵» شود.</p>	<p>معماری و شهرسازی ایرانی خواهد رسید.</p> <p>۲. نقشه تعیین محدوده قانونی و حریم استحقاقی شهرها پس از تأیید نمایندگان وزارتخانه‌های مسکن و شهرسازی، کشور و جهاد کشاورزی توسط وزیر کشور ابلاغ می‌شود و یک نسخه از نقشه مصوب یاد شده به وزارت جهاد کشاورزی ارسال خواهد شد.</p> <p>۳. در تدقیق محدوده قانونی و حریم شهر اراضی جنگلی و مرتعی، عرصه جنگل‌ها و بیشه‌های طبیعی و ایستگاه‌های آبخیزداری در حوزه‌های معرف و نمایشی، پارک‌های آبخیز، ایستگاه‌های پخش سیلاب و مسیل و آبراهه‌ها باید در خارج از محدوده قرار گیرند و اختلاف محدوده شهر با محدوده طرح جامع یا هادی نباید از سه درصد (۳٪) تجاوز کند در غیر این صورت محدوده شهر بایستی به تصویب شورای عالی معماری و شهرسازی برسد و در هر صورت، محدوده مصوب طرح جامع یا هادی از صد درصد (۱۰۰٪) مساحت فعلی شهر تجاوز نخواهد کرد.</p> <p>۴. آن بخش از منابع طبیعی که قانوناً قابل تبدیل و واگذاری بوده و سازمان در خصوص آن دارای طرح و برنامه نبوده و در محدوده قانونی و حریم استحقاقی شهرها واقع می‌شود، برطبق ضوابط شهرسازی و رعایت بندهای فوق‌الذکر و پس از اخذ گواهی از «سازمان» قابل تبدیل است و کاربری سایر عرصه‌های منابع طبیعی اعم از جنگل‌ها، بیشه‌های طبیعی، مراتع مشجر، نهالستان‌ها، پارک‌های جنگلی، پارک آبخیز و ایستگاه‌های تولید بذر و نهال، در این محدوده‌ها کماکان به قوت خویش باقی می‌ماند و بهره‌برداری از این منابع فقط در قالب طرح مصوب و تحت تصدی و نظارت سازمان مذکور امکان‌پذیر است.</p> <p>۵. درخصوص آن دسته از واگذاری‌های انجام شده در قالب مواد (۳۱) و (۳۲) آیین‌نامه اجرایی لایحه قانونی اصلاح لایحه قانونی واگذاری و احیای اراضی مصوب سال ۱۳۵۹ شورای انقلاب اسلامی که در زمان واگذاری در خارج از محدوده قانونی و حریم شهرها قرار داشته و بعداً به دلیل توسعه محدوده شهرها در این محدوده واقع شده یا خواهد شد، مادام که واگذاری قطعی برابر مقررات انجام نشده است و اراضی واگذار شده به صورت اجاره و بهره‌برداری بوده کماکان قراردادهای منعقد شده به قوت خود باقی و تصدی و نظارت آن برعهده سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور بوده و پس از انتقال قطعی مشمول مقررات و ضوابط حاکم بر کاربری‌های واقع در محدوده قانونی و حریم شهرها و محیط زیست خواهد بود.</p>

توضیحات	پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس	مفاد طرح پیشنهادی مجلس (۱۳۹۵/۰۵/۰۳)
<p>در ماده (۴۱) قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع مصوب ۱۳۴۶ و اصلاحیه‌های بعدی پوشش داده شده است.</p>	<p>حذف متن پیشنهادی</p>	<p>ماده (۳۴) - در صورتی که اراضی جنگلی جلگه‌ای شمال موسوم به اراضی ده هکتاری موضوع ماده (۴۱) قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع کشور مصوب ۱۳۴۶ و اصلاحیه‌های بعدی برخلاف ضوابط و مقررات فوق‌الذکر و مندرجات طرح مربوط، به تشخیص هیئت نظارت مقرر در ماده (۳۳) به قطعات کوچک‌تر از حدنصاب مقرر تبدیل و تغییر کاربری داده شده یا بشود و یا منجر به تفکیک یا افزاز اراضی موصوف شده یا بشود، قراردادهای منعقد منفسخ و اسناد انتقال مربوط به آن باطل و از درجه اعتبار ساقط است. هرگونه تغییری در طرح از نظر کشاورزی در جهت بهبود بهره‌برداری از اراضی مذکور موکول به ارائه طرح مجدد و موافقت وزارت جهاد کشاورزی است و همچنین تفکیک و تبدیل این اراضی به‌منظور ایجاد و توسعه طرح‌های مصوب ایرانگردی و جهانگردی (گردشگری) با تأیید سازمان میراث فرهنگی و گردشگری و موافقت وزارت جهاد کشاورزی و تصویب هیئت وزیران منحصراً به میزانی که برای این منظور اختصاص خواهد یافت، امکان‌پذیر است.</p> <p>عدم رعایت مفاد این ماده موجب خلع ید از اراضی واگذار شده یا منتقل شده در مقابل بازپرداخت عین وجوه دریافتی اولیه، به‌علاوه هزینه‌های عادلانه انجام عملیات مندرج در طرح مصوب از طرف وزارت جهاد کشاورزی طبق ضوابط مربوط است. همچنین اراضی موضوع ماده (۶۴) قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع که با تشخیص هیئت نظارت بعد از تیرماه ۱۳۵۴ بدون اخذ مجوز قانونی تبدیل شده یا بشود نیز با حکم دادگاه صالحه موجب بطلان سند و خلع ید متصرف خواهد بود.</p> <p>ادارات ثبت اسناد و املاک موظفند طبق حکم قطعی مراجع قضایی نسبت به اصلاح و صدور اسناد مالکیت به نام سازمان اقدام کنند. سازمان مکلف است پرونده‌های تخلف از مقررات یاد شده را به مراجع قضایی ارسال و مراجع مذکور نیز مکلفند ضمن دستور توقف عملیات مربوطه، خارج از نوبت رسیدگی و نسبت به صدور حکم ابطال سند، خلع ید و ضبط اعیانی‌های احداثی به نفع سازمان اقدام کنند.</p> <p>تبصره «۱» - تبدیل، تفکیک و افزاز اراضی موضوع ماده (۶۴) یاد شده واقع در خارج از محدوده قانونی شهرها منحصراً براساس طرحی خواهد بود که به تصویب سازمان برسد. ضوابط مربوط به نوع طرح، تعیین حدنصاب و سایر شرایط مربوط طبق آیین‌نامه‌ای خواهد بود که بنابه پیشنهاد سازمان به تصویب وزارت جهاد کشاورزی خواهد رسید.</p>

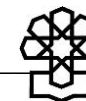
توضیحات	پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس	مفاد طرح پیشنهادی مجلس (۱۳۹۵/۰۵/۰۳)
		تبصره «۲» - حفاظت و بهره‌برداری از اراضی جنگلی جلگه‌ای و مراتع موضوع مواد مذکور از شمول قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغات مصوب ۱۳۷۴ و اصلاحات بعدی خارج و تابع مقررات مذکور در این قانون است.
<p>با توجه به مشابهت مفاد مواد (۳۵) و (۳۶) طرح پیشنهادی دولت با ماده (۴۲) قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع با اصلاحیه‌های بعدی، ماده مذکور با ایجاد تغییرات کوچکی بازنویسی شده است. همچنین با توجه به آنکه ارقام پیشنهادی در طرح مربوط به یک دهه قبل است، در متن پیشنهادی به جای مواد (۳۵) و (۳۶) مبالغ براساس قیمت روز پیشنهاد شده است. همچنین با توجه به اینکه در یک ماده مجزا، برای هر گونه جرمی علاوه بر مجازات تعزیری، جبران خسارت نیز پیش‌بینی شده است، لذا در صدر مواد از ذکر عبارت «علاوه بر جبران خسارت» صرف‌نظر شده است.</p>	<p>متن جایگزین: مرتکب یا مرتکبین اقدامات زیر مجرم محسوب و حسب مورد به پرداخت جزای نقدی به شرح زیر محکوم می‌شوند: الف) بریدن، خشکانیدن، ریشه‌کن کردن یا سوزانیدن هر اصله نهال به شرح ذیل: ۱. نهال درختان موضوع ماده (۱) قانون حفظ و حمایت از منابع طبیعی و ذخایر جنگلی کشور - مصوب ۱۳۷۱ - و گونه‌های کهور، آکاسیا و کنار، سی میلیون ریال، ۲. نهال درختان یا درختچه‌های دسته اول موضوع بند (۱۷) ماده (۱) قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع مصوب ۱۳۴۶/۰۵/۲۵ با اصلاحات و الحاقات بعدی، بیست میلیون ریال، ۳. درختان یا درختچه‌های دسته دوم موضوع بند (۱۷) ماده (۱) قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع مصوب ۱۳۴۶/۰۵/۲۵ با اصلاحات و الحاقات بعدی، ده میلیون ریال، ۴. نهال سایر درختان یا درختچه‌ها، پنج میلیون و پانصد هزار ریال، ۵. از بین بردن هر قلمه، یک میلیون ریال.</p>	<p>فصل ششم - جرائم و مجازات‌ها ماده (۳۵) - بریدن، ریشه‌کن کردن، سوزانیدن نهال و درخت، کت زدن یا پی زدن، تیغ زدن و آتش افروختن در تنه درخت جنگلی و همچنین سر بُر کردن، پوست کندن، شاخه‌زنی، سرشاخه زنی، شکستن درختان و بوته‌های جنگلی و مرتعی، تهیه چوب، هیزم و زغال از عرصه‌های منابع طبیعی و امحا و تخریب و تغییر سازه‌ها و تأسیسات طرح‌های منابع طبیعی از قبیل جاده، پل، ساختمان، آب‌بند، بندچپری و خشکه‌چین و نیز برداشت هرگونه خاک، خاک‌برگ، خاک نباتی، شن، ماسه و سنگ بدون اخذ مجوز از سازمان ممنوع و مرتکب حسب مورد به جزای نقدی ذیل محکوم می‌شود: ۱. بریدن، ریشه‌کن کردن و سوزانیدن هر اصله نهال به شرح ذیل: - نهال درختان موضوع ماده (۴۸) این قانون و گونه‌هایی از قبیل: کهور، کنار و آکاسیا، دویست و پنجاه هزار (۲۵۰,۰۰۰) ریال، - نهال درختان موضوع دسته دوم بند «۱۷» ماده (۱) این قانون (۱۵۰,۰۰۰) ریال، - نهال درختان سایر گونه‌های جنگلی مذکور در دسته سوم بند «۱۷» ماده (۱) این قانون، یکصد هزار (۱۰۰,۰۰۰) ریال. ۲. بریدن، ریشه‌کن کردن، پوست کندن، سر بُر کردن، شاخه‌زنی، شکستن و سوزانیدن، هراسله درخت و کت یا پی زدن و یا روشن کردن آتش در تنه درخت جنگلی و همچنین تبدیل درختان افتاده و یا ریشه‌کن شده و یا قطع شده و یا تهیه هر مترمکعب چوب، هیزم و زغال از آن به ترتیب ذیل: - درختان موضوع ماده (۴۸) این قانون و گونه‌هایی از قبیل کهور، کنار و آکاسیا، پنج میلیون (۵,۰۰۰,۰۰۰) ریال، - درختان موضوع دسته دوم بند «۱۷» ماده یک این قانون، سه میلیون و پانصد هزار (۳,۵۰۰,۰۰۰) ریال، - درختان سایر گونه‌های جنگلی مذکور در دسته سوم بند «۱۷» ماده (۱) این قانون، دو میلیون</p>

توضیحات	پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس	مفاد طرح پیشنهادی مجلس (۱۳۹۵/۰۵/۰۳)
	<p>ب) بریدن، خشکانیدن، ریشه‌کن کردن، قطع کردن، پوست کندن، سر بُر کردن، شاخه‌زنی، شکستن یا سوزانیدن هر اصله درخت و کت یا پی زدن یا روشن کردن آتش در تنه درختان جنگلی و همچنین تبدیل درختان افتاده یا ریشه‌کن شده یا قطع شده یا تهیه هر مترمکعب چوب، هیزم و زغال از آن به ترتیب ذیل:</p> <p>۱. نهال درختان موضوع ماده (۱) قانون حفظ و حمایت از منابع طبیعی و ذخایر جنگلی کشور - مصوب ۱۳۷۱ - و گونه‌های کهور، آکاسیا و کنار، صد و پنجاه میلیون ریال.</p> <p>۲. درختان دسته اول موضوع بند (۱۷) ماده (۱) قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع مصوب ۱۳۴۶/۰۵/۲۵ با اصلاحات و الحاقات بعدی، پنجاه میلیون ریال،</p> <p>۳. درختان دسته دوم موضوع بند (۱۷) ماده (۱) قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع مصوب ۱۳۴۶/۰۵/۲۵ با اصلاحات و الحاقات بعدی، سی میلیون ریال،</p> <p>۴. سایر درختان، ده میلیون ریال.</p> <p>پ) بریدن، خشکانیدن، ریشه‌کن کردن، سوزانیدن، قطع کردن، شکستن یا از بین بردن هر اصله درختچه، بوته جنگلی، مرتعی یا بیابانی یا گیاهان چندساله مرتعی، کوهستانی، بیابانی، کویری یا هرگونه خسارت بر پوشش</p>	<p>(۲,۰۰۰,۰۰۰) ریال.</p> <p>۳. قطع، شکستن و از بین بردن بوته‌های جنگلی و مرتعی، معادل ارزش بوته یا بوته‌های تخریب شده.</p> <p>۴. برداشت هرگونه خاک، خاک‌برگ، خاک نباتی، شن، ماسه و سنگ، به‌ازای هر تُن و کمتر از آن معادل پنج میلیون (۵,۰۰۰,۰۰۰) ریال و نیز تخریب هر بند چپری معادل هفتصد هزار (۷۰۰,۰۰۰) ریال و برای از بین بردن هر قلمه سه هزار (۳,۰۰۰) ریال.</p> <p>۵. تخریب عملیات آبخیزداری احداثی علاوه بر جبران خسارات وارده، در هر مورد از دو میلیون (۲,۰۰۰,۰۰۰) ریال تا ده میلیون (۱۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال.</p> <p>ماده (۳۶) - بریدن و ریشه‌کن کردن و سوزانیدن بوته‌ها و خارها و درختچه‌های بیابانی، کویری و کوهستانی ممنوع است و مرتکبان به جزای نقدی ذیل محکوم می‌شوند:</p> <p>۱. جرائم نقدی بریدن و ریشه‌کن کردن و سوزانیدن هر بوته و خار بیابانی، کویری و کوهستانی چهارصد هزار (۴۰۰,۰۰۰) ریال،</p> <p>۲. برای هر اصل درختچه در مناطق مذکور یک میلیون (۱,۰۰۰,۰۰۰) ریال.</p>

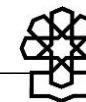
توضیحات	پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس	مفاد طرح پیشنهادی مجلس (۱۳۹۵/۰۵/۰۳)
	<p>گیاهی عرصه‌های منابع طبیعی به شرح زیر:</p> <ol style="list-style-type: none">۱. درختچه، پنج میلیون ریال،۲. بوته، یک میلیون ریال،۳. گیاهان چندساله مرتعی، کوهستانی، بیابانی یا کویری، سیصد هزار ریال. <p>ت) برداشت بدون مجوز خاک، خاک‌برگ، خاک نباتی، شن، ماسه یا سنگ از عرصه‌های منابع طبیعی به شرح زیر:</p> <ol style="list-style-type: none">۱. خاک، خاک‌برگ، خاک نباتی در جنگل‌ها به‌ازای هر مترمکعب، پنجاه میلیون ریال،۲. خاک، خاک‌برگ، خاک نباتی در مرتع و زیست‌بوم‌های شکننده و حساس به‌ازای هر مترمکعب، بیست میلیون ریال،۳. شن، ماسه یا سنگ از جنگل‌ها به‌ازای هر مترمکعب، معادل چهار برابر قیمت روز،۴. شن، ماسه یا سنگ از مراتع با وضعیت متوسط به بالا و زیست‌بوم‌های شکننده و حساس به‌ازای هر مترمکعب، معادل سه برابر قیمت روز،۵. شن، ماسه یا سنگ در سایر عرصه‌ها به‌ازای هر مترمکعب، معادل دو برابر قیمت روز،۶. جریمه قاچاق یا حمل غیرمجاز خاک‌های جنگلی، مرتعی یا بیابانی به‌ازای هر مترمکعب، پنجاه میلیون ریال.	

توضیحات	پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس	مفاد طرح پیشنهادی مجلس (۱۳۹۵/۰۵/۰۳)
	<p>ث) ایجاد مزاحمت یا ممانعت در اجرای طرح‌ها و پروژه‌ها و اقدامات اجرایی و تخریب سازه‌ها و تأسیسات احداثی و عملیات توسط سازمان به شرح زیر:</p> <p>۱. تخریب سازه‌ها یا تأسیسات احداثی و عملیات توسط سازمان، معادل خسارت وارده تا دو برابر آن،</p> <p>۲. ایجاد مزاحمت یا ممانعت در اجرای طرح‌ها و پروژه‌ها و اقدامات اجرایی، علاوه بر رفع مزاحمت و ممانعت معادل خسارت وارده تا دو برابر آن،</p> <p>ج) هرگونه بهره‌برداری یا اقدامی که منجر به فرسایش خاک، جاری شدن سیل، لغزش و رانش زمین در عرصه‌های منابع طبیعی به‌ویژه در محدوده‌های بحرانی و قرق شده و احیایی و حفاظتی که توسط سازمان به‌نحو مقتضی در جراید محلی آگهی و با نصب تابلو حدود آنها تعیین می‌شود، به پرداخت جریمه نقدی به میزان سه تا پنج برابر مبلغ خسارت.</p> <p>چ) ایجاد حریق یا آتش‌سوزی عمدی در عرصه‌های منابع طبیعی به شرح زیر:</p> <p>۱. ایجاد حریق یا آتش‌سوزی در جنگل و ذخیره‌گاه‌های منابع طبیعی و مناطق قرق به پرداخت جریمه نقدی به میزان سه تا پنج برابر مبلغ خسارت،</p> <p>۲. ایجاد حریق یا آتش‌سوزی در سایر عرصه‌های منابع طبیعی به پرداخت جریمه نقدی به میزان دو تا سه برابر مبلغ خسارت.</p>	

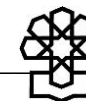
توضیحات	پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس	مفاد طرح پیشنهادی مجلس (۱۳۹۵/۰۵/۰۳)
	<p>متن جایگزین:</p> <p>چرانیدن دام در عرصه‌های منابع طبیعی بدون اخذ پروانه چرا یا مازاد بر ظرفیت تعیین شده در پروانه و طرح مرتعداری یا مدیریت منابع طبیعی یا خارج از زمان مقرر، و نیز چرای دام در منطقه قرق جرم محسوب می‌شود. مرتکب یا مرتکبین حسب مورد به مجازات زیر محکوم می‌شوند:</p> <p>۱. دام بدون پروانه ضبط و بدون رعایت تشریفات مزایده به نفع سازمان به فروش می‌رسد.</p> <p>۲. چرای دام خارج از زمان مقرر به‌ازای هر واحد دامی غیرمجاز معادل سی درصد (۳۰٪) ارزش روز آن واحد دامی.</p> <p>۳. بابت دام مازاد به‌ازای هر واحد دامی غیرمجاز معادل بیست درصد (۲۰٪) ارزش روز آن واحد دامی.</p> <p>۴. چرانیدن دام در منطقه قرق معادل چهل درصد (۴۰٪) ارزش روز آن واحد دامی.</p> <p>تبصره - هرکس بدون مجوز قانونی به هر نحوی مبادرت به انتقال و واگذاری حق استفاده از تمام یا قسمتی از پروانه چرا یا طرح مرتعداری کند، علاوه بر پرداخت خسارت وارده به پرداخت جریمه‌ای معادل بیست درصد (۲۰٪) ارزش روز واحدهای دامی موضوع پروانه یا طرح و ابطال پروانه یا طرح نیز محکوم می‌شود.</p> <p>علاوه بر متن بالا که جایگزین ماده (۳۷) پیشنهاد شده</p>	<p>ماده (۳۷) - چرانیدن دام در عرصه‌های منابع طبیعی موضوع این قانون بدون اخذ پروانه یا زائد بر ظرفیت تعیین شده و یا خارج از زمان مقرر ممنوع و جرم محسوب می‌شود و متخلف به‌ازای هر رأس دام به پرداخت جریمه‌ای معادل بیست درصد (۲۰٪) ارزش متوسط روز آن دام محکوم خواهد شد و چنانچه دام مذکور در این ماده «بز» باشد برای هر رأس بز، مرتکب به جریمه نقدی معادل هشتاد درصد (۸۰٪) ارزش متوسط روز هر رأس محکوم می‌شود.</p> <p>تبصره «۱» - دولت موظف است اشتغال جنگل‌نشینان شمال کشور را به‌گونه‌ای ساماندهی کند که خسارات وارده به جنگل به‌ویژه در زمینه دامداری سنتی موجود به حداقل ممکن برسد.</p> <p>تبصره «۲» - واگذاری حق استفاده از تمام یا قسمتی از پروانه چرا و طرح مرتعداری به هر نحو از طرف صاحب پروانه و مجری طرح به دیگری و نیز وارد کردن دام اشخاص دیگر در محدوده طرح یا پروانه و همچنین دریافت هرگونه وجه یا هر نوع مالی به‌عنوان واگذاری پروانه یا حق علفچر یا حق عبور یا به هر عنوان بابت استفاده از مرتع موضوع پروانه چرا و یا طرح مرتعداری، بدون کسب اجازه از سازمان ممنوع است و مرتکب متناسب با تعداد واحد دامی به جریمه‌ای از دو میلیون (۲,۰۰۰,۰۰۰) ریال تا ده میلیون (۱۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال محکوم و پروانه چرا نیز از درجه اعتبار ساقط می‌شود.</p>

توضیحات	پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس	مفاد طرح پیشنهادی مجلس (۱۳۹۵/۰۵/۰۳)
	<p>است، لازم است موارد ذیل به‌عنوان مواد جدید نیز در این خصوص آورده شوند.</p> <p>ماده پیشنهادی ۱. صدور پروانه چرا و تعلیف دام در جنگل‌های کشور ممنوع است. دولت مکلف است ظرف مدت پنج سال در جنگل‌های شمال و حداکثر ظرف مدت ۱۰ سال در جنگل‌های خارج از شمال کشور حقوق مابه‌ازای دامداران مجاز و ذی‌حق جنگل‌ها را با مشوق‌ها و سازوکارهای مناسب تأدیه و نسبت به ابطال پروانه و طرح و خروج دام از جنگل اقدام کند.</p> <p>تبصره «۱» - در صورت استتکاف دامدار از اجرای این ماده پس از دریافت حقوق مابه‌ازای متعلقه یا بازگشت دوباره به محل سکونت سابق، علاوه بر الزام به خروج دام از جنگل و پرداخت خسارت وارده، به مجازات مقرر در ماده (۲۶) این قانون محکوم می‌شود.</p> <p>تبصره «۲» - آیین‌نامه اجرایی این ماده حداکثر ظرف مدت سه ماه پس از تاریخ ابلاغ این قانون با پیشنهاد وزارت جهاد کشاورزی به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.</p> <p>تبصره «۳» - دولت مکلف است سالیانه، گزارش اقدامات اجرایی این ماده را به مجلس شورای اسلامی ارائه دهد.</p> <p>ماده پیشنهادی ۲. سازمان مکلف است حداکثر ظرف مدت سه سال پس از تاریخ ابلاغ این قانون نسبت به</p>	

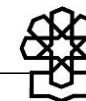
توضیحات	پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس	مفاد طرح پیشنهادی مجلس (۱۳۹۵/۰۵/۰۳)
	<p>پایش پروانه‌های مرتع‌داری (پروانه چرا) و ابطال پروانه‌هایی که صاحبان آنان به شغل مرتع‌داری اشتغال ندارند اقدام کند.</p> <p>تبصره «۱» - دارندگان پروانه چرا و مجریان طرح‌های مرتع‌داری موظفند علاوه بر ضوابطی که سازمان تهیه و ابلاغ می‌کند نسبت به موارد زیر نیز اقدام کنند:</p> <p>۱. حفاظت و جلوگیری از تغییر کاربری یا وارد شدن خسارت به محدوده موضوع طرح یا پروانه،</p> <p>۲. پرداخت سالیانه یک درصد (۱٪) ارزش روز متوسط هر واحد دامی مندرج در پروانه مرتع‌داری (پروانه چرا) و نیم درصد (۰/۵٪) ارزش روز متوسط هر واحد دامی مندرج در طرح مرتع‌داری را به‌عنوان عوارض به حساب موضوع ماده (۱۳) قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی واریز کنند.</p>	
<p>در ماده (۴۳) مکرر و (۴۴) قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع مصوب ۱۳۴۶ و اصلاحیه‌های بعدی پوشش داده شده است.</p>	<p>حذف متن پیشنهادی</p>	<p>ماده (۳۸) - به‌منظور حفظ تعادل منابع طبیعی موضوع این قانون و جلوگیری از فرسایش خاک و تبعات آن و همچنین مقابله با بیابانزایی، در مناطقی که توسط سازمان «بحرانی» تشخیص و یا «فرق» اعلام می‌شود هرگونه بهره‌برداری و یا اقدامی که منجر به تشدید بیابانزایی، فرسایش خاک، تولید رسوب، سیلاب و رانش زمین شود و نیز چرای دام در محدوده‌های بحرانی و قرق شده که توسط سازمان آگهی و یا نصب تابلو حدود آنها تعیین خواهد شد، ممنوع و جرم محسوب می‌شود.</p> <p>مرتکبان علاوه بر جبران خسارات وارده، به پرداخت جریمه نقدی در مورد چرای دام معادل در برابر مبلغ مندرج در ماده (۳۷) و درخصوص سایر موارد به ده میلیون (۱۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال تا پنجاه میلیون (۵۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال محکوم می‌شوند.</p>

توضیحات	پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس	مفاد طرح پیشنهادی مجلس (۱۳۹۵/۰۵/۰۳)
در مواد (۴۵)، (۴۶) و (۴۷) قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع مصوب ۱۳۴۶ و اصلاحیه‌های بعدی آمده است.	حذف متن پیشنهادی	ماده (۳۹) - آتش زدن نباتات در مزارع و باغات داخل یا مجاور جنگل و مرتع بدون اجازه سازمان ممنوع است. در صورتی که در نتیجه بی‌مبالاتی یا سهل‌انگاری حریق به عرصه‌های جنگلی و مرتعی مجاور سرایت کند، مرتکب به جرمه‌ای معادل ده میلیون (۱۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال تا پنجاه میلیون (۵۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال محکوم می‌شود.
در ماده (۴۷) قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع مصوب ۱۳۴۶ و اصلاحیه‌های بعدی آمده است.	حذف متن پیشنهادی	ماده (۴۰) - هرکس عمداً مبادرت به حریق و آتش‌سوزی مناطق جنگلی و مرتعی کند، علاوه بر جریمه نقدی در بند «۲» ماده (۳۵) این قانون به مجازات حبس از شش ماه تا سه سال محکوم می‌شود. در صورتی که مرتکب، مأمور سازمان باشد یا اقدامات مذکور نسبت به ذخایر جنگلی صورت گیرد و یا سطح مورد حریق بیش از هزار (۱,۰۰۰) مترمربع باشد حداکثر مجازات مقرر اعمال می‌شود. تبصره «۱» - در صورتی که ایجاد آتش‌سوزی ناشی از بی‌احتیاطی و بی‌مبالاتی باشد مرتکب به حسب از سه ماه و یک روز تا شش ماه و جبران خسارات محکوم می‌شود. تبصره «۲» - در موقع آتش‌سوزی در منابع طبیعی، همه مأموران دولتی و غیردولتی اعم از لشگری و کشوری و شهرداری‌ها در مقابل تقاضای مأموران منابع طبیعی و یا مسئولان سیاسی و بخشدارهای و نیروهای انتظامی مکلفند با همه تجهیزات موجودی که در اختیار دارند به خاموش کردن آتش اقدام کنند. تقصیر یا قصور مسئولان و مأموران مذکور، مستوجب حداکثر مجازات‌های اداری، انتظامی (حسب مورد) خواهد بود.
	متن جایگزین: هرگونه موافقت با واگذاری یا تبدیل منابع طبیعی دارای ممنوعیت‌های قانونی تبدیل یا واگذاری، جرم بوده و مجوزهای صادره بی اعتبار هستند. مرتکب علاوه بر - انفصال درجه پنج به جزای نقدی معادل ارزش ریالی مال موضوع جرم یا حبس درجه پنج محکوم می‌شود.	ماده (۴۱) - واگذاری و تبدیل منابع طبیعی موضوع ماده (۲۶) حتی توسط اشخاصی که به لحاظ قانونی وظیفه واگذاری اراضی قابل واگذاری منابع طبیعی را دارند باطل بوده و عمل مزبور جرم تلقی می‌شود. با مرتکبان واگذاری و تبدیل منابع طبیعی خارج از ضوابط، مطابق مفاد ماده (۵۹۸) قانون مجازات اسلامی رفتار می‌شود.

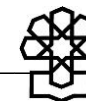
توضیحات	پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس	مفاد طرح پیشنهادی مجلس (۱۳۹۵/۰۵/۰۳)
	<p>متن جایگزین:</p> <p>حمل چوب، هیزم و زغال حاصل از درختان جنگلی و همچنین حمل فراورده‌های فرعی جنگلی و مرتعی از قبیل باریجه، کتیرا، انقوزه، سقز و غیره که فهرست آنها توسط سازمان تهیه و منتشر می‌شود، در خارج از محدوده قانونی شهرها و در داخل شهرهای مجاور جنگل با اهداف تجاری و بدون اخذ پروانه حمل یا بهره‌برداری از سازمان ممنوع است و مرتکب طبق تبصره (۴) ماده (۱۸) قانون قاچاق کالا و ارز مصوب ۱۳۹۲/۱۰/۰۳ با اصلاحات و الحاقات بعدی تعقیب و مجازات خواهد شد و در صورتی که دارای پروانه بهره‌برداری باشد فقط عین مال به سود سازمان ضبط می‌شود.</p> <p>تبصره - راننده وسیله نقلیه‌ای که چوب‌های بدون پروانه یا محصولات ذکر شده در این ماده را بدون مجوز عالمی حمل کرده باشد معاون جرم محسوب و علاوه بر مجازات مقرر از چهار ماه تا یکسال از حق رانندگی محروم و وسیله نقلیه نیز ظرف همین مدت توقیف می‌شود. ضابطان باید گواهینامه رانندگی را از مرتکب اخذ و ضمیمه پرونده به دادسرا ارسال دارند.</p>	<p>ماده (۴۲) - حمل چوب، هیزم و زغال حاصل از درختان جنگلی در خارج از محدوده قانونی شهرها و همچنین در داخل شهرهای مجاور جنگل و همچنین حمل فراورده‌های فرعی جنگلی و مرتعی از قبیل باریجه، کتیرا، انقوزه، سقز و غیره که فهرست آنها توسط سازمان تهیه و منتشر می‌شود، بدون اخذ پروانه از سازمان ممنوع است و چنانچه مرتکب فاقد پروانه بهره‌برداری باشد طبق قانون مجازات مرتکبین قاچاق تعقیب و مجازات خواهد شد در صورتی که دارای پروانه بهره‌برداری باشد فقط عین مال به سود سازمان ضبط می‌شود.</p> <p>تبصره - راننده وسیله نقلیه‌ای که چوب‌های بدون پروانه و یا محصولات ذکر شده در این ماده را بدون مجوز عالمی حمل کرده باشد معاون جرم محسوب و علاوه بر مجازات مقرر از چهار ماه تا یکسال از حق رانندگی محروم و وسیله نقلیه نیز ظرف همین مدت توقیف می‌شود. مأموران سازمان (ضابطان) و یا یگان حفاظت باید گواهینامه رانندگی را از مرتکب اخذ و ضمیمه پرونده به دادسرا ارسال دارند.</p>
در ماده (۴۹) قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع مصوب ۱۳۴۶ و اصلاحیه‌های بعدی آمده است. جرائم نیز در متن	<p>حذف متن پیشنهادی</p>	<p>ماده (۴۳) - استفاده از کوره زغال موجود یا احداث کوره زغال جدید در جنگل یا مجاور آن مستلزم داشتن پروانه از سازمان است و متخلف به جزای نقدی از دو میلیون (۲,۰۰۰,۰۰۰) ریال تا پنج میلیون (۵,۰۰۰,۰۰۰) ریال محکوم می‌شود.</p>

توضیحات	پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس	مفاد طرح پیشنهادی مجلس (۱۳۹۵/۰۵/۰۳)
پیشنهادی جایگزین مواد (۳۵) و (۳۶) پیش‌بینی شده است.		تبصره - مأموران (ضابطان) سازمان و یا یگان حفاظت، موظفند کوره‌های زغال بدون پروانه مذکور در این ماده را تخریب کنند.
در ماده (۵۰) قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع مصوب ۱۳۴۶ و اصلاحیه‌های بعدی و ماده یک قانون حفظ و حمایت از ذخایر جنگلی کشور پیش‌بینی شده است.	حذف متن پیشنهادی	<p>ماده (۴۴) - به‌منظور احیای جنگل‌های سوخته و منابع ملی که بی‌رویه بهره‌برداری و مخروبه شده و همچنین توده‌های جنگلی مذکور در این قانون، سازمان موظف است با انتشار آگهی و نصب تابلو حدود آنها را تعیین و قرق اعلام کند و تا مدتی که سازمان مقتضی بداند هرگونه دخل و تصرف در آنها ممنوع است. تعیین و تشخیص جنگل‌های مخروبه در هر مورد براساس بررسی و مطالعات مربوط برعهده سازمان است. همچنین به‌منظور جلوگیری از انقراض ذخایر جنگلی و مرتعی، سازمان مکلف است نسبت به شناسایی گونه‌هایی از قبیل شمشاد، زربین، سرخدار، سرو خمره‌ای، سفید پلت، حرا، چنندل، ارس، فندق، زیتون طبیعی، بنه (پسته وحشی)، ششم، گردو (جنگلی)، بادام وحشی (بادامک)، توس و گون که جزء ذخایر جنگلی و مرتعی بوده و قطع آنها ممنوع است، اقدام کند. متخلف از جهت قطع گونه‌ها اعم از اصلی و پرستار، ورود دام، تخریب و تصرف، حسب مورد به دو برابر میزان مجازات‌های مربوط به قطع درختان، ورود دام غیرمجاز و تصرف عدوانی موضوع این قانون محکوم خواهد شد. همچنین مباشر عمل مجرم محسوب می‌شود مگر اینکه سبب اقوی از مباشر باشد.</p> <p>تبصره «۱» - سازمان موظف است رویشگاه و مناطق استقرار گونه‌های یاد شده را تعیین، حفاظت و جهت اطلاع عمومی آگهی کرده و متخلفان را به مرجع قضایی صالحه معرفی کند.</p> <p>تبصره «۲» - در مواردی که قطع این گونه‌ها بنابه علل فنی در چارچوب طرح مصوب لازم و ضروری باشد، پس از تأیید سازمان مجاز خواهد بود.</p>
ماده (۵۱) قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع مصوب ۱۳۴۶ و اصلاحیه‌های بعدی و قانون منع مداخله کارمندان در معاملات آمده است.	حذف متن پیشنهادی	<p>ماده (۴۵) - هیچ یک از کارمندان سازمان و یا اشخاصی که در وزارت جهاد کشاورزی سمتی دارند نمی‌توانند به هر نحوی از انجا در مشارکت اشخاص حقیقی یا حقوقی موضوع ماده (۳) این قانون شخصاً ذی‌نفع باشند. متخلفان از این امر مشمول مجازات‌های مربوط به تصرف در اموال دولتی و سوءاستفاده از اموال و مقام دولتی خواهند بود. همچنین هیچ یک از کارکنان سازمان اعم از فنی یا اداری حق ندارند مستقیماً یا با واسطه در معاملات محصولات جنگلی و مرتعی که جنبه تجارت داشته باشد، شرکت کنند.</p>

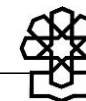
توضیحات	پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس	مفاد طرح پیشنهادی مجلس (۱۳۹۵/۰۵/۰۳)
		در صورت تخلف به جریمه‌ای معادل پنج میلیون (۵,۰۰۰,۰۰۰) ریال تا ده میلیون (۱۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال محکوم و در صورت تکرار برای همیشه از خدمت در سازمان یا وزارتخانه محروم خواهند شد.
در ماده (۵۲) قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع مصوب ۱۳۴۶ و اصلاحیه‌های بعدی پیش‌بینی شده است.	حذف متن پیشنهادی	<p>ماده (۴۶) - علائم ویژه چکش‌های سازمان و یا هرگونه علائمی که بعداً از سوی سازمان جایگزین آنها شود، علامت رسمی دولتی است و هر کس بدون مجوز آن را به‌دست آورده و یا از آن استفاده کند و یا سبب استفاده سوء از آن شود و یا آن را جعل کند و یا با علم به جعل بودن استفاده کند، حسب مورد به مجازات‌های جعل و تزویر مقرر در فصل پنجم از کتاب پنجم قانون مجازات‌های اسلامی محکوم می‌شود.</p> <p>تبصره «۱» - مأموران سازمان که چکش (یا ابزارآلات جایگزین) به آنها سپرده شده مکلف به حفظ آن هستند و چنانچه در اثر عدم مراقبت یا سهل‌انگاری آنها ابزارآلات به دست شخص غیرصلاحیت‌دار افتد مأموران مزبور در صورت داشتن مسئولیت به تنزل مقام تا یک سطح در غیر این صورت یک گروه محکوم خواهند شد و در صورت تکرار به انفصال موقت به مدت یکسال محکوم خواهند شد و اگر از ابزارآلات مذکور استفاده سوئی شده باشد که مطابق این قانون عمل مزبور قاچاق محسوب شود، مأموری که ابزارآلات به او سپرده شده به مجازات معاونت در جرم قاچاق محکوم می‌شود.</p> <p>تبصره «۲» - هرگاه مأموری که چکش (یا ابزارآلات جایگزین) به او سپرده شده شخصاً و یا با تباری شخص دیگری از چکش سوءاستفاده کند به حداکثر مجازات مباشر اصلی جرم مذکور در این ماده محکوم خواهد شد.</p>
در ماده (۵۳) قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع مصوب ۱۳۴۶ و اصلاحیه‌های بعدی آمده است.	حذف متن پیشنهادی	<p>ماده (۴۷) - دادسراها و دادگاه‌ها مکلفند دعاوی حقوقی و جزایی مطروحه از طرف سازمان و واحدهای تابعه را در شعب ویژه و خارج از نوبت رسیدگی کنند.</p>
	متن جایگزین: هرگونه انتشار آگهی توسط اشخاص حقیقی یا حقوقی برای معاملات عرصه و اعیان منابع طبیعی موضوع این قانون از قبیل آگهی فروش، اجاره، مزایده، مناقصه،	<p>ماده (۴۸) - انتشار هرگونه آگهی توسط اشخاص حقیقی و حقوقی فاقد صلاحیت قانونی جهت معاملات مربوط به عرصه‌های منابع طبیعی موضوع این قانون اعم از آگهی فروش، مزایده، مناقصه، نقل و انتقال، واگذاری و غیره در جرایم، رسانه‌های الکترونیکی و نظایر آن و یا انجام معاملات غیرقانونی نسبت به عرصه‌های موصوف، جرم محسوب شده و مرتکبان به مجازات مقرر در جرم کلاهبرداری محکوم می‌شوند؛ مراجع قضایی ضمن</p>

توضیحات	پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس	مفاد طرح پیشنهادی مجلس (۱۳۹۵/۰۵/۰۳)
	<p>نقل و انتقال، ثبت، افراز، تفکیک و واگذاری، در جرایم، رسانه‌های الکترونیکی و نظایر آن بدون اخذ مجوز از سازمان و یا انجام معاملات غیرقانونی، جرم محسوب و مرتکب به مجازات حبس تعزیری درجه شش محکوم می‌شود.</p> <p>تبصره «۱» - پذیرش هرگونه تقاضای ثبت و انجام معامله اراضی موضوع این قانون، توسط اداره ثبت و دفاتر اسناد رسمی از اشخاص، منوط به استعلام از سوی دفاتر یاد شده از ادارات کل منابع طبیعی، دایر بر بلامانع بودن ثبت یا انجام معامله است. ادارات مذکور موظفند حداکثر ظرف دو ماه اقدام به پاسخ کنند. در صورت عدم پاسخگویی ظرف مهلت مقرر، متخلفین به هیئت‌های رسیدگی به تخلفات اداری برای اعمال مجازات مقرر در قانون مربوط، معرفی می‌شوند. در هر صورت اخذ نظر اداره منابع طبیعی در قبول ثبت و صدور سند الزامی است.</p> <p>تبصره «۲» - همه دستگاه‌های مشمول ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری که به‌نحوی در انجام معاملات مذکور در این ماده دخالت دارند، مکلفند از ادارات کل منابع طبیعی استعلام کنند.</p>	<p>رسیدگی، دستور لغو فوری آگهی را صادر خواهند کرد.</p> <p>پذیرش هرگونه تقاضای ثبت و انجام معامله نسبت به اراضی خارج از محدوده قانونی، توسط ادارات ثبت و دفاتر اسناد رسمی از اشخاص ممنوع و موکول به اخذ استعلام از اداره منابع طبیعی و آبخیزداری محل و ملی نبودن آن است.</p> <p>تبصره - همه وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها و دستگاه‌های دولتی، اعم از لشکری و کشوری و بانک‌ها و شهرداری‌ها و مؤسسات عمومی و مؤسساتی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام است و به‌نحوی از انجا در انجام معاملات مربوط به اراضی دخالت دارند مکلف به استعلام از ادارات منابع طبیعی و آبخیزداری محل هستند.</p>
<p>علی‌رغم اینکه در ماده (۲۸) قانون مجازات اسلامی مصوب سال ۱۳۹۲ و ماده (۶۸) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی</p>	<p>متن جایگزین:</p> <p>به هیئت وزیران اجازه داده می‌شود بنا به پیشنهاد مشترک وزارت جهاد کشاورزی، وزارت امور اقتصاد و</p>	<p>ماده (۴۹) - به هیئت وزیران اجازه داده می‌شود بنا به پیشنهاد مشترک سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، وزارت امور اقتصاد و دارایی و وزارت جهاد کشاورزی براساس عوامل اجتماعی و شاخص‌های اقتصادی هر سه سال یکبار، جریمه‌های ریالی مندرج در این قانون را با رعایت مفاد برنامه‌های توسعه اقتصادی، اجتماعی و</p>

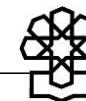
توضیحات	پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس	مفاد طرح پیشنهادی مجلس (۱۳۹۵/۰۵/۰۳)
<p>دولت مصوب سال ۱۳۸۰، به نوعی متناسب‌سازی مبالغ ریالی مندرج در قوانین و مقررات در زمینه میزان جرائم، تعرفه‌ها و خدمات دولتی، حقوق دولتی و عناوین مشابه با لحاظ نرخ تورم و رعایت مفاد برنامه‌های توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی، مورد اشاره قرار گرفته ولی با توجه به شرایط کشور، به نظر می‌رسد به‌روزرسانی هر سه سال یکبار جرایم نقدی موضوع این طرح چندان منطقی نباشد بلکه بهتر است در خصوص منابع طبیعی این جرایم بطور سالانه به‌روزرسانی شود.</p>	<p>دارایی و سازمان برنامه و بودجه کشور، هر سال یکبار، تمام جریمه‌های ریالی مندرج در این قانون را مطابق با نرخ تورم اعلامی از سوی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران تعدیل و مراتب را تصویب و ابلاغ کند. جرایم تعدیل‌شده، در مورد احکامی که بعد از آن صادر می‌شود لازم‌الاجرا است.</p>	<p>فرهنگی و مطابق با نرخ تورم اعلامی از سوی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران متناسب و مراتب را تصویب و ابلاغ کند.</p>
<p>با توجه به اینکه در ماده (۱۴) طرح پیشنهادی مجلس، تشکیل یگان حفاظت به منظور حفاظت و حمایت از منابع طبیعی و جلوگیری و پیگیری از ارتکاب هرگونه جرم یا تخلف، پیش‌بینی</p>	<p>حذف عین ماده و تبصره‌های (۲) و (۴) و تأیید تبصره‌های (۱)، (۳) و (۵) متن پیشنهادی مجلس با برخی اصلاحات: - تبصره‌های «۲» و «۴» متن طرح پیشنهادی مجلس حذف و تبصره‌های «۱»، «۳» و «۵» به عنوان</p>	<p>ماده (۵۰) - مأموران سازمان که به موجب احکام صادره، مأمور کشف و تعقیب جرائم مذکور در این قانون می‌شوند در ردیف ضابطان دادگستری محسوب شده و از این حیث تحت تعلیمات دادستان محل انجام وظیفه خواهند کرد. تبصره «۱» - در صورتی که مأموران مذکور برخلاف واقع به منظور نفع شخصی و یا اعمال غرض، خلاف واقع گزارش دهند به کیفر جرمی که موضوع گزارش بوده محکوم خواهند شد.</p>

توضیحات	پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس	مفاد طرح پیشنهادی مجلس (۱۳۹۵/۰۵/۰۳)
<p>شده است، به نظر می‌رسد ذکر ماده (۵۰) زائد است؛ به طوری که اگر منظور از مأموران سازمان همان مأموران یگان حفاظت است، لذا ماده (۵۰) با ماده (۱۴) همپوشانی دارد. بنابراین با توجه به همراستایی متن ماده (۵۰) و تبصره‌های ذیل آن با ماده (۱۴) طرح پیشنهادی مجلس، بهتر است در یک ماده جمع شوند.</p>	<p>تبصره‌های ذیل ماده (۱۴) طرح پیشنهادی مرکز پژوهش‌ها لحاظ شوند.</p> <p>- تغییر عبارت «مأموران سازمان» به عبارت «افراد موضوع این ماده» در تبصره‌های «۱» و «۵».</p> <p>- در تبصره «۳» طرح پیشنهادی مجلس، واژه «توقیف» جایگزین واژه «بازداشت» و عبارت «با کسب مجوز» جایگزین عبارت «با تحصیل نمایندگی» شود.</p> <p>- انتهای متن تبصره «۵» بدین شکل اصلاح شود: «... و یا در صورتی که در اجرای مقررات این قانون مرتکب تقصیر شوند، به انفسال از خدمت از شش ماه تا دو سال محکوم می‌شوند».</p>	<p>تبصره «۲» - مأموران کشف و تعقیب جرائم که از طرف سازمان تعیین می‌شوند، از حیث اجرای این قانون وقتی ضابط دادگستری محسوب می‌شوند که وظایف ضابطان دادگستری را در کلاس مخصوص تعلیم گرفته باشند.</p> <p>تبصره «۳» - مأموران سازمان که دارای معرفی‌نامه از سازمان متبوعه هستند با تحصیل نمایندگی از سوی دادستانی محل مجازند همه کارخانجات صنایع چوب و یا فراوری محصولات جنگلی و مرتعی همچنین سایر اماکن و انبارهای مربوطه را هر موقع که لازم بدانند بازرسی و در صورت کشف چوب و یا فراورده‌های چوبی و محصولات فرعی منابع طبیعی غیرمجاز نسبت به بازداشت آن اقدام و با تنظیم صورت‌مجلس مراتب را جهت تعقیب کیفری متخلف به دادرسی محل اعلام کنند.</p> <p>تبصره «۴» - گزارش‌های مأموران سازمان که به‌عنوان ضابط خاص در خصوص جرائم موضوع این قانون تهیه و تنظیم می‌شود به‌عنوان گزارش ضابط دادگستری محسوب و در رسیدگی به پرونده‌ها مورد استناد قرار خواهد گرفت.</p> <p>تبصره «۵» - در صورتی که مأموران سازمان، خود مرتکب جرائم مذکور در این قانون شوند یا شرکت یا معاونت در آن کنند به حداکثر مجازات مقرر در این قانون محکوم می‌شوند و یا در صورتی که در اجرای مقررات قانون یا آیین‌نامه‌های مربوط مسامحه کنند به حبس تعزیری از یک تا سه ماه محکوم خواهند شد.</p>
<p>تبصره «۱» ماده پیشنهادی حذف و تبصره «۲» اصلاح می‌شود.</p>	<p>متن جایگزین:</p> <p>هرکس به منظور تصرف یا ذی حق معرفی کردن خود یا دیگری مرتکب صحنه‌سازی از قبیل خاکبرداری، شخم‌زنی، پی‌کنی، بذرپاشی، نهال‌کاری، غرس اشجار، دیوارکشی، احداث بنا، تغییر حدفاصل، امحای مرز، کرت‌بندی، نهرکشی، حفر چاه و امثال آن به ایجاد آثار تصرف در عرصه و اعیانی موضوع این قانون شود، علاوه بر رفع تصرف و جبران خسارت و اعاده منافع حاصله، به</p>	<p>ماده (۵۱) - هرکس به‌وسیله صحنه‌سازی از قبیل خاکبرداری، پی‌کنی، دیوارکشی، تغییر حدفاصل، امحای مرز، کرت‌بندی، نهرکشی، حفر چاه و امثال آن به تهیه آثار تصرف در منابع طبیعی موضوع این قانون مبادرت کند و یا مبادرت به هر نوع اقدام یا عملیاتی کند که موجب تخریب یا تجاوز و یا تصرف عدوانی منابع مذکور شود به حبس از یک تا سه سال محکوم می‌شود.</p> <p>تبصره «۱» - سازمان مکلف است به‌وسیله یگان حفاظت از منابع طبیعی و مأموران خود به‌محض اطلاع از تصرف ضمن جلوگیری از ادامه عملیات نسبت به رفع تجاوز از طریق مرجع قضایی اقدام کند و در صورتی که تشخیص سازمان نسبت به منابع طبیعی مذکور در این ماده، اخطار یا آگهی شده باشد مراتب را به دادرسی محل اعلام دارد تا دادرسی متهم را مورد تعقیب کیفری قرار دهد مگر اینکه متهم نسبت به تشخیص</p>

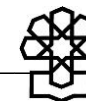
توضیحات	پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس	مفاد طرح پیشنهادی مجلس (۱۳۹۵/۰۵/۰۳)
	حبس مقرر در مجازات تعزیری درجه پنج محکوم می‌شود. تبصره - اعیانی، اعیانی یا مستحدثاتی که در عرصه مورد تجاوز احداث شده، با حکم دادگاه صالحه حسب مورد قلع و قمع یا به نفع دولت ضبط می‌شود.	سازمان در مهلت مقرر در اختاریه یا آگهی اعتراض کرده باشد که در این صورت تعقیب کیفری متوقف و ادامه آن موکول به حصول نتیجه اجرای کامل مقررات ماده (۶۰) این قانون خواهد بود. تبصره «۲» - اعیانی که در عرصه مورد تجاوز احداث شده یا بشود به حکم دادگاه، حسب مورد قلع و قمع و یا به نفع سازمان ضبط می‌شود.
-	متن پیشنهادی با اصلاحات زیر مورد تأیید است. عبارت «ظرف شش ماه پس از تاریخ ابلاغ این قانون» به بعد از عبارت «... مشترکاً موظفند» اضافه شود.	ماده (۵۲) - تخلیه هرگونه مواد زائد خطرناک، نخاله، زباله، شیره زباله، مواد زائد ساختمانی، خاک، سنگ و همچنین دپو کردن خاک در داخل عرصه‌های منابع طبیعی و مناطق مستعد حمل رسوب (آبراهه‌ها و دامنه‌های مشرف بر آنها) ممنوع است. مرتکبان به جزای نقدی از یک میلیون (۱,۰۰۰,۰۰۰) ریال تا پنج میلیون (۵,۰۰۰,۰۰۰) ریال محکوم می‌شوند. تبصره - سازمان‌های منابع طبیعی و آبخیزداری و حفاظت محیط زیست مشترکاً موظفند محدوده‌های تخلیه مواد زائد مذکور را در مناسب‌ترین محل تعیین کنند.
این ماده ممکن است تالی فاسد بدنبال داشته باشد.	حذف متن پیشنهادی	ماده (۵۳) - در مواردی که در این قانون برای محکومان مجازات حبس تعیین شده، قاضی مخیر است براساس درخواست رئیس سازمان و یا نمایندگان مجاز از طرف وی (حسب مورد) نسبت به تبدیل مجازات حبس به جزای نقدی و یا به بهره‌گیری از نیروی کار محکومان جهت احیا و بازسازی عرصه‌های منابع طبیعی و فعالیت‌های مربوطه حکم دهد.
البته بهتر است نوع و میزان مجازات در نظر گرفته شود.	متن پیشنهادی عیناً مورد تأیید است.	ماده (۵۴) - دستگاه‌های اجرایی و دولتی و بانک‌ها مکلفند از ارائه هرگونه خدمات و تسهیلات به اشخاصی که به موجب مقررات این قانون و براساس حکم دادگاه، به مجازات محکوم می‌شوند، خودداری کنند.
از متن لایحه ارتقا به عنوان متن جایگزین استفاده شده است.	متن پیشنهادی حذف و متن ذیل جایگزین شود: از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این قانون، شورای عالی حفاظت محیط زیست و شورای عالی آب، ادغام و شورای عالی محیط زیست، آب و منابع طبیعی به ریاست رئیس‌جمهور یا معاون اول رئیس‌جمهور با عضویت	فصل هفتم - مقررات مختلفه ماده (۵۵) - به منظور تعیین خط‌مشی، سیاست‌گذاری و ایجاد هماهنگی جهت نیل به توسعه پایدار در بخش منابع طبیعی و آبخیزداری کشور، همچنین تعیین و تصویب ضوابط و استانداردهای مربوط به طرح‌های منابع طبیعی و آبخیزداری و تعیین اولویت‌های اجرایی برنامه‌ها، شورای عالی منابع طبیعی و آبخیزداری کشور ایجاد می‌شود.

توضیحات	پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس	مفاد طرح پیشنهادی مجلس (۱۳۹۵/۰۵/۰۳)
	<p>وزرای جهاد کشاورزی، نیرو، راه و شهرسازی، کشور، امور اقتصادی و دارایی، صنعت، معدن و تجارت، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، رئیس سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، رئیس سازمان حفاظت محیط زیست، رئیس سازمان ملی استاندارد، سه نفر از افراد ذی‌صلاح در امور منابع طبیعی، آب و محیط زیست که به ترتیب با پیشنهاد وزرای جهاد کشاورزی، نیرو و رئیس سازمان حفاظت محیط زیست و با حکم رئیس‌جمهور به مدت سه سال تعیین و با وظایف مشروح زیر تشکیل می‌شود و مصوبات آن پس از تأیید رئیس‌جمهور برای همه دستگاه‌های اجرایی لازم‌الاجراست.</p> <p>۱. وظایف و اختیارات شورای عالی حفاظت محیط زیست که به موجب قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست مصوب ۱۳۵۳ و یا براساس سایر قوانین موضوعه به این شورا محول شده است.</p> <p>۲. وظایف و اختیارات شورای عالی آب که به موجب قانون تشکیل وزارت جهاد کشاورزی - مصوب ۱۳۷۹ - و یا براساس قوانین موضوعه به این شورا محول شده است.</p> <p>۳. حفاظت از جنگل‌ها، مراتع، خاک و تنوع زیستی و مدیریت حوزه‌های آبخیز.</p> <p>۴. تدوین ضوابط مدیریت پایدار جنگل.</p> <p>۵. سیاستگذاری به منظور کاهش اثرات زیانبار ناشی از</p>	<p>- ریاست شورای مذکور با رئیس‌جمهور است و اعضای آن عبارتند از:</p> <p>وزرای جهاد کشاورزی، صنایع و معادن، مسکن و شهرسازی، کشور، نفت و نیرو، تعاون و رؤسای سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور سازمان حفاظت محیط زیست، دادستان کل کشور، یک نفر از اعضای کمیسیون کشاورزی، آب و منابع طبیعی مجلس شورای اسلامی با انتخاب مجلس شورای اسلامی، رئیس سازمان منابع طبیعی و آبخیزداری کشور و چهار نفر از اشخاص ذی‌صلاح به پیشنهاد رئیس سازمان و تأیید وزیر جهاد کشاورزی.</p> <p>تبصره ۱ - پیگیری تصمیمات و مصوبات شورا برعهده وزیر جهاد کشاورزی است. دبیرخانه شورا در سازمان منابع طبیعی و آبخیزداری کشور مستقر است و رئیس این سازمان سمت دبیری شورا را دارد.</p> <p>تبصره ۲ - همه مصوبات رسمی شورای عالی منابع طبیعی و آبخیزداری کشور برای تمامی وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط و نیروهای انتظامی، نافذ و لازم‌الاجرا خواهد بود.</p>

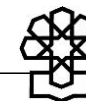
توضیحات	پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس	مفاد طرح پیشنهادی مجلس (۱۳۹۵/۰۵/۰۳)
	<p>تغییرات اقلیم و مقابله با بیابان‌زایی.</p> <p>تبصره «۱» - تعیین انواع پروانه‌های صید و شکار، پرورش و تکثیر و نگهداری و خرید و فروش جانوران وحشی و اجزای آن و مدت اعتبار هریک و تعیین انواع اسلحه و وسایل ممنوع شکار و صید و تعیین انواع جانوران وحشی توسط سازمان حفاظت محیط زیست انجام می‌گیرد.</p> <p>تبصره «۲» - در تعیین و تصویب مناطق موضوع بند (۱) وظایف شورای عالی موضوع این ماده، کسب موافقت وزیر جهاد کشاورزی در مورد عرصه‌های منابع طبیعی و موافقت وزیر صنعت، معدن و تجارت در مورد مناطقی که طرح اکتشافات و بهره‌برداری از مواد معدنی طبق قوانین مربوط اجرا می‌شود، الزامی است.</p> <p>تبصره «۳» - دبیرخانه شورای عالی مذکور در حوزه معاون اول رئیس‌جمهور تشکیل و دبیر شورا توسط معاون اول رئیس‌جمهور منصوب می‌شود.</p>	
	<p>- اصل ماده حذف شود و تبصره یک این ماده به‌عنوان یک ماده مجزا به‌منظور تضمین تثبیت مالکیت دولت ارائه شود.</p> <p>- تبصره مذکور بدین شل اصلاح شود:</p> <p>«از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این قانون، همه معترضان به اجرای مقررات مربوط به تشخیص منابع ملی که سابقاً</p>	<p>ماده (۵۶) - تشخیص منابع طبیعی و ملی شده موضوع ماده (۲) قانون ملی شدن جنگل‌های کشور و مستثنیات آن مصوب ۱۳۴۱/۱۰/۲۷، با رعایت تعاریف قانونی، با سازمان است که پس از اخطار کتبی و یا یک نوبت آگهی در یکی از روزنامه‌های کثیرالانتشار و یکی از روزنامه‌های محلی و یا الصاق آگهی در محل، اشخاص ذی‌نفع می‌توانند ظرف مدت دو ماه اعتراض کتبی خود را به تشخیص مذکور با ذکر دلایل، نوع ادعا و مساحت زمین مورد اعتراض به مرجعی که در آگهی تعیین خواهد شد، تسلیم دارند. عدم وصول اعتراض در مهلت مقرر موجب قطعیت تشخیص بوده و هیچ‌گونه اعتراضی در مراجع قضایی و اداری قابل پذیرش</p>

توضیحات	پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس	مفاد طرح پیشنهادی مجلس (۱۳۹۵/۰۵/۰۳)
	<p>اجرا و قطعیت یافته و تاکنون اعتراض نکرده‌اند می‌توانند ظرف مدت سه ماه اعتراضات خود را به اداره منابع طبیعی و آبخیزداری محل تسلیم و رسید دریافت کنند تا در کمیسیونی مرکب از یکی از قضات دادگستری به انتخاب رئیس قوه قضائیه، رئیس اداره منابع طبیعی و آبخیزداری و رئیس اداره ثبت اسناد و املاک شهرستان که در هر شهرستان تشکیل می‌شود، رسیدگی شود. پس از انقضای مهلت مقرر، هیچ‌گونه اعتراضی قابل پذیرش نیست. در صورت عدم وصول اعتراض در مهلت مقرر یاد شده، اجرای مقررات تشخیص منابع ملی قطعی شده محسوب می‌شود و این قطعیت برای همه مراجع قضایی، ثبتی و اداری معتبر و لازم‌الاجرا خواهد بود و هرگونه عملی مغایر با آن باطل و فاقد اعتبار است. بدین منظور سازمان موظف است مراتب را جهت اطلاع‌رسانی و اعلان عمومی در یکی از جراید کثیرالانتشار و همچنین یکی از روزنامه‌های محلی در یک نوبت آگهی کند. همه قوانین مغایر با این ماده لغو می‌شود.»</p> <p>- تبصره‌های «۲»، «۳»، «۴»، «۵»، «۶» و «۷» نیز به‌عنوان تبصره‌های این ماده منظور شود.</p>	<p>نخواهد بود.</p> <p>برای رسیدگی به اعتراضات وارده، در هر شهرستان، کمیسیونی مرکب از یکی از قضات دادگستری به انتخاب رئیس قوه قضائیه، رئیس اداره منابع طبیعی و آبخیزداری و رئیس اداره ثبت اسناد و املاک شهرستان تشکیل می‌شود. قاضی کمیسیون پس از استماع ملاحظه نظریه کارشناسی دو عضو دیگر نسبت به انشا و صدور رأی اقدام خواهد کرد. رأی صادره به‌عنوان رأی دادگاه بدوی محسوب شده و ظرف مدت بیست روز پس از ابلاغ، در دادگاه تجدیدنظر استان قابل تجدیدنظرخواهی از سوی طرفین خواهد بود. رأی دادگاه تجدیدنظر استان قطعی و لازم‌الاجرا بوده و در هیچ مرجع دیگری قابل رسیدگی نخواهد بود. این‌گونه پرونده‌ها خارج از نوبت رسیدگی خواهد شد.</p> <p>تبصره «۱» - از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این قانون، همه معترضان به اجرای مقررات مربوط به تشخیص منابع ملی که سابقاً اجرا و قطعیت یافته و تاکنون اعتراض نکرده‌اند می‌توانند ظرف مدت سه ماه اعتراضات خود را جهت رسیدگی در کمیسیون یاد شده به اداره منابع طبیعی و آبخیزداری محل تسلیم و رسید دریافت کنند. پس از انقضای مهلت مقرر، هیچ‌گونه اعتراضی قابل پذیرش نیست. در صورت عدم وصول اعتراض در مهلت مقرر یاد شده، اجرای مقررات تشخیص منابع ملی قطعی شده محسوب می‌شود و این قطعیت برای همه مراجع قضایی، ثبتی و اداری معتبر و لازم‌الاجرا خواهد بود و هرگونه عملی مغایر با آن باطل و فاقد اعتبار است.</p> <p>بدین منظور سازمان موظف است مراتب را جهت اطلاع‌رسانی و اعلان عمومی در یکی از جراید کثیرالانتشار و همچنین یکی از روزنامه‌های محلی در یک نوبت آگهی کند.</p> <p>تبصره «۲» - همه اعتراضاتی که به کمیسیون ماده واحده قانون تعیین تکلیف اراضی اختلافی موضوع اجرای ماده (۵۶) قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع کشور مصوب ۱۳۶۷/۶/۲۲ واصل و تاکنون منتهی به صدور رأی نشده‌اند جهت رسیدگی به کمیسیون موضوع این ماده ارجاع می‌شود.</p> <p>تبصره «۳» - چنانچه رأی قاضی کمیسیون مبنی بر ملی بودن منبع بوده و محل در تصرف غیر باشد، قاضی کمیسیون به درخواست اداره منابع طبیعی و آبخیزداری و شهرستان دستور رفع تصرف و خلع ید را صادر کرده</p>

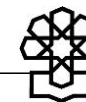
توضیحات	پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس	مفاد طرح پیشنهادی مجلس (۱۳۹۵/۰۵/۰۳)
		<p>به نحوی که منبع مذکور از هر جهت در اختیار اداره منابع طبیعی و آبخیزداری قرار گیرد. مأموران انتظامی مکلف به اجرای دستورات قاضی کمیسیون هستند.</p> <p>تبصره «۴» - با اجرای مقررات تشخیص منابع ملی و قطعیت آن، مالکیت دولت نسبت به منبع مورد تشخیص احراز و مستقر می‌شود و این تشخیص مادامی که توسط مرجع تجدیدنظر در این ماده اصلاح و یا ابطال نشده باشد برای همه سازمان‌ها و دستگاه‌ها معتبر و لازم‌الاجراست.</p> <p>مدارک تشخیص اعم از برگ تشخیص، کروکی و نقشه‌های منضم به آن در حکم اسناد رسمی است و اعتراضات اشخاص تا صدور رأی قطعی مانع فعالیت‌های مرتبط با وظایف سازمان نیست مشروط بر آنکه این فعالیت‌ها منجر به تغییر کاربری عرصه و واگذاری آن نشود.</p> <p>تبصره «۵» - تشخیص منابع ملی که قبل از وصول اعتراض در محدوده قانون شهرها و حریم روستاها واقع شده‌اند قطعی محسوب شده و اعتراضات قابل طرح در کمیسیون مذکور نیست.</p> <p>تبصره «۶» - در مواردی که پس از اعلام سازمان، فقط نسبت به قسمتی از منابع اعلام شده اعتراض شود سازمان اختیار دارد بدون رعایت مدت، از کمیسیون مقرر در این ماده بخواهد نسبت به تمامی محدوده اعلام شده رسیدگی و اظهار نظر کند.</p> <p>تبصره «۷» - رسیدگی به اعتراضات اشخاص در کمیسیون موضوع این ماده، مستلزم پرداخت هزینه طبق مقررات قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب (در امور مدنی) است.</p>
در ماده (۱۳) آیین‌نامه اجرایی قانون ملی شدن جنگل‌ها مصوب ۱۳۴۲ و ماده (۳۹) قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع مصوب ۱۳۴۶ و اصلاحیه‌های بعدی آورده شده است.	حذف متن پیشنهادی	<p>ماده (۵۷) - گواهی سازمان که پس از اجرای مقررات تشخیص منابع ملی صادر شده یا می‌شود و نقشه‌های منضم به گواهی مذکور از لحاظ ثبوتی و صدور سند مالکیت منابع ملی، ملاک عمل ادارات ثبت اسناد و املاک خواهد شد و ادارات مذکور مکلفند نسبت به صدور و یا اصلاح اسناد مالکیت منابع طبیعی براساس گواهی‌های مزبور و یا اولویت اقدام کنند.</p>

توضیحات	پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس	مفاد طرح پیشنهادی مجلس (۱۳۹۵/۰۵/۰۳)
در ماده (۵۹) قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع مصوب ۱۳۴۶ و اصلاحیه‌های بعدی آمده است.	حذف متن پیشنهادی	ماده (۵۸) - رئیس سازمان با نمایندگانی که از طرف وی به موجب حکم کتبی تعیین می‌شوند، مجازند نسبت به جرائم مذکور در این قانون به استثنای موارد مذکور در مواد (۴۱)، (۴۳) و (۴۴) و تبصره‌های «۱» و «۲» ماده (۴۶) پس از اخذ خسارات مربوطه و تا قبل از صدور حکم فقط برای یک مرتبه از شکایت مطروحه صرف نظر کنند و تعقیب مرتکب، منوط به شکایت رئیس یا نماینده سازمان است.
-	متن پیشنهادی عیناً مورد تأیید است.	ماده (۵۹) - عرصه و اعیانی جنگل‌ها، مراتع و سایر منابع طبیعی کشور که قبل از تصویب این قانون برابر قوانین و مقررات مربوط، جزء منابع ملی تشخیص داده شده‌اند و یا طبق مقررات این قانون ملی اعلام می‌شود از شمول قانون ابطال اسناد و فروش رقبات آب و اراضی موقوفه مصوب سال‌های ۱۳۴۳ و ۱۳۷۱ و اصلاحات بعدی خارج و موقوفه تلقی نمی‌شود مگر در مورد منابع ملی واقع در حریم موقوفات عام که تابع موقوفه بوده و عرصه آن جهت بهره‌برداری با حفظ کاربری، در اختیار متولی موقوفه قرار خواهد گرفت.
-	تأیید متن پیشنهادی با اعمال برخی اصلاحات: - عبارت «محکومیت اجرایی» عبارت به «محکومیت جزایی» اصلاح شود. - عبارت «با اولویت» جایگزین عبارت «اعم از» شود.	ماده (۶۰) - در همه مواردی که در این قانون مجازات مقرر شده در صورت ورود خسارات وارده به عرصه و اعیانی منابع طبیعی، واردکننده خسارت علاوه بر محکومیت اجرایی، مکلف به جبران خسارت وارده نیز خواهد بود. تشخیص میزان تخریب و خسارات وارده، نحوه جبران آن اعم از بازسازی منابع تخریب شده و ایجاد منابع جدید اخذ هزینه‌های مربوط از واردکننده خسارت براساس آیین‌نامه‌ای است که بنابه پیشنهاد وزارت جهاد کشاورزی به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.
در ماده (۶۴) مکرر قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع مصوب ۱۳۴۶ و اصلاحیه‌های بعدی آمده است.	حذف متن پیشنهادی	ماده (۶۱) - سازمان مجاز است به منظور اجرای برنامه‌های حفاظت خاک، آبخیزداری و همچنین جنگل‌کاری و ایجاد پارک‌های عمومی و یا پارک آبخیز و یا هر نوع عملیات یا اقداماتی که مربوط به وظایف یا نیاز آن سازمان باشد مستثنیات مذکور در این قانون را در برابر واگذاری عوض، تملک و تصرف کند. سازمان موظف است معادل بهای مستثنیات تملک شده را از منابع طبیعی قابل واگذاری نزدیک‌ترین محل و یا سایر نقاط کشور به مالک انتقال دهد. - بهای عوض و معوض توسط کمیسیون موضوع ماده (۵۶) این قانون با جلب نظر کارشناس تعیین می‌شود و در صورت اعتراض هر یک از طرفین، بهای عادلانه توسط هیئتی مرکب از سه نفر کارشناس رسمی دادگستری تعیین می‌شود. کارشناسان یک نفر از طرف دستگاه اجرایی، یک نفر از طرف مالک و نفر سوم به انتخاب طرفین و در صورت

توضیحات	پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس	مفاد طرح پیشنهادی مجلس (۱۳۹۵/۰۵/۰۳)
		عدم توافق یا استنکاف به معرفی دادگاه صالحه محل وقوع ملک انتخاب می‌شوند؛ رأی اکثریت هیئت مزبور قطعی و لازم‌الاجراست. در صورتی که مالک مستثنیات تمایل به دریافت زمین به‌عنوان عوض نداشته باشد سازمان بهای مستثنیات فوق را طبق نظر قطعی کارشناس از محل اعتبار طرح‌های مربوط پرداخت خواهد کرد.
-	متن پیشنهادی عیناً مورد تأیید است.	ماده (۶۲) - مدیریت مناطق بیابانی و هماهنگی در سطح ملی جهت کنترل پدیده بیابانزایی برعهده سازمان است. همه وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها، شرکت‌ها و مؤسسات دولتی، عمومی و خصوصی موظفند ضمن رعایت شاخص‌ها و معیارهای کنترل بیابانزایی و راهکارهای ارائه شده در برنامه اقدام ملی بیابانزایی، برنامه‌های مدیریتی و اجرایی خود را به‌گونه‌ای تدوین و اجرا کنند که منجر به تخریب سرزمین و بیابانزایی نشود. تبصره - دستگاه‌های مؤثر و متأثر از پدیده بیابانزایی موظفند در تهیه و اجرای برنامه‌های احیایی بیابانزایی جهت کنترل خسارت وارده به اماکن و تأسیسات تحت مدیریت خود مشارکت کنند.
در مواد (۲)، (۳)، (۴) و (۵) قانون اراضی مستحدث و ساحلی مصوب ۱۳۵۴ پوشش داده شده است.	حذف متن پیشنهادی	ماده (۶۳) - سازمان مکلف است برابر مقررات قانون اراضی مستحدث و ساحلی مصوب ۱۳۵۴ اقدامات قانونی لازم را در جهت تعیین محدوده و حریم اراضی مستحدث و ساحلی دریای خزر، دریای عمان، خلیج فارس و دریاچه‌ها و تالاب‌های کشور و همچنین ساماندهی سواحل و آزادسازی حریم‌های مربوطه و حفاظت از اراضی مستحدث و ساحلی و جلوگیری از تصرفات غیرقانونی و خلع ید از متصرفان غیرمجاز به‌عمل آورد. ضوابط مربوط به اجرای این ماده اعم از نحوه تعیین محدوده و حریم، ساماندهی و آزادسازی، واگذاری اراضی غیرحریم و تعیین کاربری‌ها با اولویت کاربری‌های گردشگری، تفریحی و ورزشی و سایر موارد مذکور در قانون یاد شده مطابق آیین‌نامه‌ای خواهد بود که با پیشنهاد وزارت جهاد کشاورزی به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.
-	متن پیشنهادی حذف و متن ذیل جایگزین شود: دولت مکلف است حداکثر ظرف مدت شش ماه پس از تاریخ ابلاغ این قانون، ضریب پایه فرهنگ منابع طبیعی را تعیین و به‌منظور ارتقای این ضریب تا رسیدن به سطح مطلوب و حداکثر ظرف مدت ده سال از تاریخ مذکور، اقدامات ذیل را انجام دهد:	ماده (۶۴) - سازمان موظف است جهت تحقق اهداف عالیه موضوع این قانون نسبت به انجام موارد ذیل اقدام کند: الف) برنامه‌ریزی در خصوص ارتقای فرهنگ منابع طبیعی و آبخیزداری و تبدیل آن به معارف عمومی، ب) تعیین و حمایت از اولویت‌های تحقیقاتی در زمینه منابع طبیعی و آبخیزداری، ج) توسعه و گسترش همکاری‌های فنی و علمی با سازمان‌ها و مراکز ذی‌ربط داخلی و خارجی.

توضیحات	پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس	مفاد طرح پیشنهادی مجلس (۱۳۹۵/۰۵/۰۳)
	<p>۱. اختصاص حداقل پنج درصد (۵٪) مطالب درسی در همه مقاطع تحصیلی توسط وزارت آموزش و پرورش در خصوص اهمیت و حفاظت منابع طبیعی؛</p> <p>۲. اختصاص حداقل دو واحد درسی غیراختیاری در مقاطع کاردانی و کارشناسی همه رشته‌ها به اهمیت و حفاظت منابع طبیعی؛</p> <p>۳. اجرای اقدامات و برنامه‌های آموزشی کاهش تخریب‌های ناشی از فعالیت‌های معدنی و صنعتی؛</p> <p>۴. برنامه‌ریزی و اجرای تمهیدات و برنامه‌های تشویقی برای اعطای نشان ویژه توسط رئیس‌جمهور برای دستگاه‌های اجرایی، اشخاص حقیقی و حقوقی و جوامع محلی که در حوزه احیا و توسعه فرهنگ منابع طبیعی اقدامات شاخصی را به عمل می‌آورند.</p> <p>۵. اختصاص حداقل نیم درصد (۰٪/۵) از اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای دستگاه‌های اجرایی مشمول ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری به منظور ارتقای فرهنگ حفظ منابع طبیعی با هماهنگی سازمان؛</p> <p>تبصره «۱» - سازمان مکلف است با همکاری وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سایر برنامه‌ها و اقدامات مورد نیاز تحقق مفاد این ماده را تهیه و به تصویب هیئت وزیران برساند.</p> <p>تبصره «۲» - به سازمان اجازه داده می‌شود تا سقف ده درصد (۱۰٪) از اعتبارات مصوب سالیانه خود را در راستای ارتقای فرهنگ حفاظت و بهره‌برداری پایدار از</p>	

توضیحات	پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس	مفاد طرح پیشنهادی مجلس (۱۳۹۵/۰۵/۰۳)
	<p>منابع طبیعی هزینه کند.</p> <p>تبصره «۳» - سازمان صدا و سیما مکلف است حداکثر ظرف مدت یک سال پس از تاریخ ابلاغ این قانون نسبت به ایجاد شبکه طبیعت و تولید و پخش برنامه‌های ترویجی، آموزش‌های ساده، فیلم‌های مستند، سریال و میزگردهای تخصصی و سایر برنامه‌های پیشنهادی سازمان اقدام کند.</p>	
<p>با توجه به اینکه موادی که نیاز به تدوین آیین‌نامه اجرایی دارند از نظر مهلت زمانی و دستگاه‌های تهیه‌کننده آیین‌نامه یکسان نیستند، نمی‌توان یک حکم واحد برای کل قانون منظور داشت.</p>	<p>حذف ماده پیشنهادی</p>	<p>ماده (۶۵) - آیین‌نامه‌های اجرایی مربوط به این قانون حداکثر ظرف مدت چهار ماه از تاریخ تصویب این قانون به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.</p>
<p>با توجه به اینکه در صورت تصویب طرح پیشنهادی مرکز پژوهش‌های مجلس، هیچ قانون یا مقرره‌ای حذف نمی‌شود، بلکه فقط برخی ضوابط که در سایر قوانین مرتبط آمده، تغییر می‌یابد، لذا نسخ قوانین و مقررات موضوعیت ندارد. بلکه احکام و مواد قانونی مرتبط مغایر باید لغو و منسوخ شوند.</p>	<p>متن جایگزین:</p> <p>همه قوانین و مقررات و احکام قانونی مرتبط مغایر با این قانون، ملغی و نسخ می‌شود.</p>	<p>ماده (۶۶) - نسخ قوانین و مقررات مرتبط با این قانون، مستلزم تصریح است. قانون تعیین تکلیف اراضی اختلافی موضوع اجرای ماده (۵۶) قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع کشور مصوب ۱۳۶۷ و قانون حفظ و حمایت از منابع طبیعی و ذخایر جنگلی کشور مصوب سال ۱۳۷۱ و سایر قوانین و مقررات در موارد مغایر لغو می‌شود.</p>

منابع و مأخذ

۱. سوره انفال، آیه اول.
۲. تفسیر المیزان اثر محمدحسین طباطبائی، مترجم: محمدباقر موسوی همدانی، نشر قم، جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، دفتر انتشارات اسلامی، ۱۳۷۴.
۳. قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، اصل چهل و پنجم.
۴. قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی ایران، مصوب ۱۳۹۵/۱۲/۱۴.
۵. شامخی، تقی. قوانین و مقررات منابع طبیعی (جنگل‌ها و مراتع)، مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران، تهران، ۱۳۹۰.
۶. رودگرمی، پژمان و محمدتقی عموزاده مهدیرجی. بررسی قوانین و مقررات کشوری مرتبط با جنگل‌ها و مراتع، نشریه علمی ترویجی مدیریت اراضی، جلد ۶، شماره ۲، صفحات ۱۶۸-۱۵۳، ۱۳۹۷.
۷. سعیدی زاده و همکاران، ۱۳۹۵. قوانین و مدیریت منابع طبیعی (توضیحی و تنقیحی)، انتشارات شاپورخواست، خرم آباد.
۸. دفتر حقوقی و بازرسی سازمان جنگل‌ها و مراتع کشور، مجموعه قوانین منابع طبیعی کشور، انتشارات سازمان جنگل‌ها و مراتع کشور، ۱۳۷۹.
9. Arnold, J. E. M., (1995). Managing Forests as Common Property, Community Forestry Paper 136, FAO.
10. Maskey, V., Gebremedhin, T., and Dalton, T., (2003). A Survey Analysis of Porticipation in Community Forest Management in Nepal, Selected paper for presentation at the Northeastern Agricultural Resource Economics Association, Portsmouth, New Hampshire, june 8-10, Reserch Paper 2003-8, P:21
11. Ostrom, E., Schroeder, L., and Wynne, s., (1993). Institutional Incentives and Sustainable Development, Infastructure Policies in Perspective. Theoretical Lenses on Public policy, Westview Press.

شماره مسلسل: ۱۶۸۵۸

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: پیشنهاد طرح «ارتقای فرهنگ، تقویت ساختار و حفاظت از منابع طبیعی کشور» (با تأکید بر ارزیابی طرح جامع منابع طبیعی و آبخیزداری کشور)

نام دفاتر: مطالعات زیربنایی (گروه‌های کشاورزی و آب)، مطالعات حقوقی

تهیه و تدوین کنندگان: جمال محمدولی سامانی، محسن بابایی

همکاران داخل مرکز: سیدمیثم عظیمی، علی رحمتی

همکاران خارج از مرکز: گروه کارشناسان

مدیر مطالعه: جمال محمدولی سامانی

ناظران علمی: حسین افشین، محمدتقی فیاضی

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: —

واژه‌های کلیدی:

۱. منابع طبیعی

۲. آسیب‌شناسی قوانین

۳. تقویت ساختار و حفاظت

تاریخ انتشار: ۱۳۹۸/۱۰/۲۸